

Konsumenträtt

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet ett trettiotal motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2011 på de konsumentpolitiska och konsumenträttsliga områdena. Motionsyrkandena gäller bl.a. bluffakturor, obeställd reklam och telefonförsäljning, konsumentkrediter, reklam riktad till barn, lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam och leksakers säkerhet.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden.

I betänkandet finns 12 reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	6
Utskottets överväganden	7
Bluffakturor	7
Obeställd reklam och telefonförsäljning	12
Översyn av avtalslagen	19
Översyn av reglerna om fel	20
Tydligare regler för fakturors förfallodatum	21
Konsumentkrediter	23
Betalingstider i näringslivet	25
Vidareförsäljning av evenemangsbiljetter	27
Reklam riktad till barn	29
Lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam	32
Betalningar med kontokort	36
Leksakers säkerhet	39
Produktinformation	44
Reservationer	45
1. Bluffakturor, punkt 1 (S)	45
2. Bluffakturor, punkt 1 (SD)	46
3. Obeställd reklam och telefonförsäljning, punkt 2 (S)	47
4. Obeställd reklam och telefonförsäljning, punkt 2 (MP, V)	48
5. Tydligare regler för fakturors förfallodatum, punkt 5 (SD)	49
6. Konsumentkrediter, punkt 6 (SD)	49
7. Vidareförsäljning av evenemangsbiljetter, punkt 8 (SD)	50
8. Reklam riktad till barn, punkt 9 (S, MP, V)	51
9. Lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam, punkt 10 (S)	52
10. Lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam, punkt 10 (MP, V)	53
11. Leksakers säkerhet, punkt 12 (MP, SD, V)	54
12. Produktinformation, punkt 13 (MP, V)	55
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	56
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011	56
<i>Bilaga 2</i>	
Offentlig utfrågning	61

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Bluffakturor

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:C323 av Lars-Arne Staxäng m.fl. (M),

2011/12:C324 av Jonas Eriksson m.fl. (MP),

2011/12:C325 av Krister Örnfjäder (S),

2011/12:C326 av Karin Granbom Ellison (FP),

2011/12:C327 av Pia Hallström och Finn Bengtsson (båda M),

2011/12:C347 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 4,

2011/12:C409 av Carina Herrstedt (SD) och

2011/12:Sf281 av Jacob Johnson m.fl. (V) yrkande 1.

Reservation 1 (S)

Reservation 2 (SD)

2. Obeställd reklam och telefonförsäljning

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:C202 av Hans Hoff (S),

2011/12:C209 av Christer Engelhardt (S),

2011/12:C219 av Christer Winbäck (FP),

2011/12:C243 av Annika Lillemets m.fl. (MP) yrkandena 1–3,

2011/12:C251 av Katarina Brännström (M),

2011/12:C303 av Penilla Gunther (KD) och

2011/12:C329 av Marianne Berg m.fl. (V) yrkandena 2 och 3.

Reservation 3 (S)

Reservation 4 (MP, V)

3. Översyn av avtalslagen

Riksdagen avslår motion

2011/12:C406 av Valter Mutt (MP).

4. Översyn av reglerna om fel

Riksdagen avslår motion

2011/12:C354 av Ulf Berg (M).

5. Tydligare regler för fakturors förfallodatum

Riksdagen avslår motion

2011/12:C413 av Johnny Skalin (SD).

Reservation 5 (SD)

6. Konsumentkrediter

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:C282 av Billy Gustafsson (S) och

2011/12:C412 av Johnny Skalin (SD).

Reservation 6 (SD)

7. Betalningstider i näringslivet

Riksdagen avslår motion

2011/12:C241 av Hans Rothenberg och Maria Plass (båda M).

8. Vidareförsäljning av evenemangsbiljetter

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:C335 av Louise Malmström och Johan Löfstrand (båda S)
och

2011/12:C400 av Erik Almqvist (SD).

Reservation 7 (SD)

9. Reklam riktad till barn

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:C329 av Marianne Berg m.fl. (V) yrkandena 4 och 5,

2011/12:C347 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 2 och

2011/12:C385 av Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (S).

Reservation 8 (S, MP, V)

10. Lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:C329 av Marianne Berg m.fl. (V) yrkandena 6 och 7 samt

2011/12:C347 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 5.

Reservation 9 (S)

Reservation 10 (MP, V)

11. Betalningar med kontokort

Riksdagen avslår motion

2011/12:C272 av Ulf Nilsson och Karin Granbom Ellison (båda FP).

12. Leksakers säkerhet

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:C318 av Marianne Berg m.fl. (V) yrkandena 1–3 och

2011/12:MJ281 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 16.

Reservation 11 (MP, SD, V)

13. Produktinformation

Riksdagen avslår motion

2011/12:C417 av Jan Lindholm m.fl. (MP) yrkande 5.

Reservation 12 (MP, V)

Stockholm den 29 mars 2012

På civilutskottets vägnar

Veronica Palm

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Veronica Palm (S), Jan Ertsborn (FP), Magdalena Andersson (M), Carina Ohlsson (S), Eva Bengtson Skogsberg (M), Hillevi Larsson (S), Margareta Cederfelt (M), Jonas Gunnarsson (S), Katarina Köhler (S), Ola Johansson (C), Yilmaz Kerimo (S), Jessika Vilhelmsson (M), Jan Lindholm (MP), Otto von Arnold (KD), Carina Herrstedt (SD), Marianne Berg (V) och Thomas Finnborg (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet ett trettiotal motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2011 på de konsumentpolitiska och konsumenträttsliga områdena. Motionsyrkandena gäller bl.a. bluffakturor, obeställd reklam och telefonförsäljning, konsumentkrediter, reklam riktad till barn, lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam och leksakers säkerhet.

Motionsförslagen finns i bilaga 1.

Som ett led i beredningen av motionerna om bluffakturor höll utskottet den 1 mars 2012 en offentlig utfrågning. Vid utfrågningen deltog professor i civilrätt Jori Munukka och företrädare för Justitiedepartementet, Rikspolisstyrelsen, Kronofogdemyndigheten, Företagarna, Svensk Handel, Svenska Bankföreningen, Svenskt Näringsliv och UC AB.

En deltagarförteckning, stenografutskrifter och Powerpointbilder från den offentliga utfrågningen finns i bilaga 2.

Näringslivets Delegation för Marknadsrätt har lämnat in en skrivelse.

Utskottets överväganden

Bluffakturor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bluffakturor. Utskottet hänvisar till att pågående och aviserat arbete i förening med en beredskap att vidta ytterligare åtgärder ligger väl i linje med motionsönskemålen. Motionerna får därmed i allt väsentligt anses tillgodosedda.

Jämför reservationerna 1 (S) och 2 (SD).

Bakgrund

Bluffakturorna kan ta sig olika uttryck. Det finns rena bluffakturor där ett oseriöst företag genom att skicka näringsidkare och konsumenter fakturor, inbetalningsaviser eller liknande meddelanden försöker få betalt för en vara eller en tjänst som inte uttryckligen har beställts. Det förekommer också erbjudanden som utformas som fakturor. Ibland föregås fakturan av en telefonkontakt och det påstås att ett avtal ingåtts, trots att så inte är fallet eller i varje fall inte på de villkor som görs gällande.

Förfarandet är en form av vad som brukar kallas negativ säljmetod eller negativ avtalsbindning. Sådana förfaranden kännetecknas av att marknadsföraren skapar en oriktig föreställning om att bindande avtal har kommit till stånd. Härigenom vilseleds mottagaren i fråga om betalningsskyldigheten. I många fall har mottagaren inte ens fått någon vara levererad eller tjänst utförd.

Statistik från Brottsförebyggande rådet visar att antalet anmälda bedrägerier med bluffakturor har ökat kraftigt. År 2007 anmäldes omkring 3 000 ärenden, 2011 anmäldes närmare 17 000 fall.

Motionerna

Lars-Arne Staxäng m.fl. (M) anför i motion 2011/12:C323 bl.a. att företagen behöver ett starkare skydd mot bluffakturor. Enligt motionärerna bör arbetet med att motverka att privatpersoner och företag drabbas av bluffakturor påskyndas. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet härmed.

I motion 2011/12:C324 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) anför motionärerna bl.a. att bluffakturor är ett stort problem för företagare och att fler åtgärder behövs för att stävja denna typ av brottslighet och öka skyddet för företagarna. Enligt motionärerna bör regeringen skyndsamt låta utreda frågan och därefter återkomma till riksdagen med förslag på åtgärder som minskar företagens problem med bluffakturor. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet härmed.

Även i motion 2011/12:C325 av Krister Örnfjäder (S) föreslås ett tillkännagivande om behovet av verksamma åtgärder mot bluffakturor.

I motion 2011/12:C326 av Karin Granbom Ellison (FP) föreslås ett tillkännagivande om att se över möjligheten att skärpa lagstiftningen för att bekämpa bluffakturor. Motionären menar bl.a. att en ångerrätt för företagare bör övervägas.

Pia Hallström och Finn Bengtsson (båda M) anser i motion 2011/12:C327 att småföretagare måste få ett starkare skydd mot bluffakturor. Enligt motionärerna bör det införas en ångerrätt för företagare och ett krav på skriftlig orderbekräftelse. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet härmed.

Veronica Palm m.fl. (S) anför i motion 2011/12:C347 att småföretagares situation i många avseenden är jämförbar med enskilda konsumenters och att småföretagare ofta saknar den kunskap och de resurser som krävs för att bemöta felaktiga krav. Motionärerna anser att regeringen bör ta initiativ till en översyn av lagstiftningen i syfte att stärka skyddet för landets småföretagare. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet härmed (yrkande 4).

I motion 2011/12:C409 anser Carina Herrstedt (SD) att det, för att motverka bl.a. bluffakturor, bör införas en ångerrätt för företagare. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet härmed.

Jacob Johnson m.fl. (V) anser i motion 2011/12:Sf281 att det är nödvändigt att se över samhällets roll när det gäller rådgivning och stöd till företagare. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till åtgärder för att komma till rätta med annons- och fakturaskojare (yrkande 1).

Gällande rätt m.m.

Att i marknadsföringsmaterialet inkludera en faktura eller liknande betalningshandling som ger konsumenten intryck av att han redan har beställt den marknadsförda produkten när så inte är fallet är en sådan affärsmetod som enligt punkt 21 i bilaga I till direktivet om otillbörliga affärsmetoder under alla omständigheter är otillbörlig. Även näringsidkare omfattas av de regler som uppräknas i bilagan.

I 8 § andra stycket marknadsföringslagen (2008:486) stadgas att sådan vilseledande marknadsföring som anges i punkterna 1–23 i bilaga I till direktivet om otillbörliga affärsmetoder alltid är att anse som otillbörlig. Bilagan gäller enligt 4 § marknadsföringslagen som lag i Sverige. En näringsidkare som bryter mot bestämmelsen i punkt 21 kan bl.a. åläggas att betala marknadsstörningsavgift och skadestånd (29 och 37 §§ marknadsföringslagen).

I avtalslagen finns bestämmelser om slutande av avtal. Det är den som påstår att ett avtal har ingåtts som har att bevisa det. I avtalslagen finns också bestämmelser om avtals ogiltighet. Ett avtal som någon framkallat genom svikligt förledande är ogiltigt enligt 30 § avtalslagen. Avtalsvillkor som är oskäliga kan, enligt 36 § avtalslagen, jämkas eller lämnas utan avseende.

Svensk Handel, Sveriges CallCenter Förening och Swedma har ingått en branschöverenskommelse om etiska regler som ska gälla vid samtal till näringsidkare i marknadsföringssyfte. Avsikten med branschöverenskommelsen är att stärka den seriösa försäljningen och försvåra för bluffföretagen. Enligt reglerna ska bl.a. kunden inom sju arbetsdagar från ett försäljningssamtal som lett till en beställning erhålla en faktura alternativt bekräftelse på beställningens omfattning och innehåll. Kunden har ångerrätt i sju arbetsdagar från det att kunden har erhållit fakturan alternativt bekräftelsen.

Förfarandet kan också i många fall vara straffbart enligt 9 kap. brottsbalken. Den som genom vilseledande förmår någon till handling eller underlåtenhet, som innebär vinning för gärningsmannen och skada för den vilseledde gör sig skyldig till bedrägeri enligt 9 kap. 1 § brottsbalken och kan dömas till fängelse i högst två år.

Enligt 7 § kreditupplysningslagen (1973:1173) får kreditupplysningar om fysiska personer som inte är näringsidkare inte innehålla uppgifter om andra betalningsförsummelser än sådana som 1. har slagits fast genom en domstols eller en annan myndighets avgörande eller åtgärd eller 2. har lett till inledande av skuldsanering eller till betalningsinställelse, konkursansökan eller ackord. Detta innebär t.ex. att ansökningar om betalningsförelägganden inte får redovisas i en kreditupplysning som gäller en privatperson. Sedan fjärde kvartalet 2011 finns en frivillig överenskommelse inom hela kreditupplysningsbranschen om att tillämpa samma princip beträffande juridiska personer om företaget som har ställt ut en faktura finns på Svensk Handels varningslista.

Våren 2008 infördes en rättelsebestämmelse i lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet som innebär att uppgifter ska rättas, blockeras eller utplånas bl.a. i de fall då de är missvisande i fråga om den registrerades vilja eller förmåga att uppfylla sina ekonomiska förpliktelser. Om de missvisande uppgifterna har lämnats ut till tredje man ska denne underrättas om rättelseåtgärden om den registrerade begär det eller om mera omfattande skada eller olägenhet för den registrerade kan undvikas på detta sätt. Rättelsebestämmelsen är tillämplig också på uppgifter om juridiska personer och avlidna. Kreditupplysningsföretag ska vara skyldiga att gallra uppgifter som har blockerats.

Interpellationssvar m.m.

Justitieminister Beatrice Ask anförde i en interpellationsdebatt om åtgärder mot blufffakturor den 24 januari 2012 att den här typen av bedrägeribrott oftast är kopplad till organiserad brottslighet. Regeringen startade 2007 en omfattande mobilisering mot grov organiserad brottslighet i syfte att bättre använda samhällets samlade resurser för att bekämpa dem som systematiskt och hänsynslöst begår brott. Underrättelsesamarbetet och de operativa

insatserna mot den organiserade brottsligheten har därefter förbättrats avsevärt. Satsningen har medfört att myndigheterna med ökad framgång kommer åt de pengar som har genererats genom organiserad brottslighet.

Justitieministern uppgav vidare att för att förebygga bluffakturor behöver polisen och andra myndigheter samarbeta också med näringslivet. Ett bra initiativ från näringslivet är den s.k. Varningslistan över oseriösa företag. Den tillsammans med tillhörande rådgivning går att ta del av på Svensk Handels webbplats. Rikspolisstyrelsen arbetar tillsammans med Åklagarmyndigheten med att ta fram en nationell handlingsplan för att bekämpa bedrägerier. För att möta de kompetensutmaningar som krävs för att utreda modern bedrägeribrottslighet, oftast i internetmiljö, har Rikspolisstyrelsen också tagit fram en ny utbildning för bedrägeriutredare hösten 2011. Myndigheterna arbetar med att förbättra förutsättningarna för att förebygga och utreda brottslighet som har koppling till bluffakturor. Justitieministern förklarade att hon givetvis kommer att följa det arbetet. Utvecklingen tyder emellertid på att det finns anledning att överväga om rättsväsendet i alla delar är rätt rustat och försett med rätt verktyg för att kunna hantera det ökande problemet med bluffakturor på ett effektivt sätt. Hon kommer därför att ta initiativ till ett arbete som ska ge underlag för att besvara den frågeställningen (ip. 2011/12:187).

Vid den offentliga utfrågningen har företrädare för Justitiedepartementet uppgett att det inom Regeringskansliet pågår ett arbete med att sammanställa information som kan ge vägledning och stöd åt dem som drabbas av bluffakturor. Enligt vad som uppgetts vid utfrågningen har justitieministern också för avsikt att under våren återkomma med mer detaljer om hur en översyn av bedrägerilagstiftningen skulle kunna se ut för att komma åt den här formen av brottslighet.

Utskottets ställningstagande

Som framgått ovan är bedrägerier med bluffakturor som vilseleder privatpersoner och företag ett växande problem. Frågeställningarna kring bluffakturor berör både finansutskottets, justitieutskottets och civilutskottets beredningsområden och är sammantaget förhållandevis komplexa. Antalet anmälningar om bedrägerier med bluffakturor har under senare år ökat kraftigt. Enligt utskottet är detta en utveckling som inte är acceptabel.

Inledningsvis vill utskottet betona att den som sänder en bluffaktura normalt gör sig skyldig till ett brott. Den som drabbas kan göra en polisanmälan och framställa skadeståndsanspråk för den skada som uppkommit. Det är också enligt marknadsrättsliga regler förbjudet att tillställa någon bluffaktura. Överträdelse av dessa regler leder många gånger till sanktioner. I avtalslagen finns bestämmelser om vad som krävs för att ett avtal ska anses ha ingåtts. Den gällande lagstiftningen tar alltså tydligt avstånd från den här typen av verksamhet.

Enligt utskottets mening är det mycket angeläget att överträdelser av lagstiftningen beivras. Vid den offentliga utfrågningen ansåg flertalet av deltagarna att den mest angelägna åtgärden i arbetet mot bluffakturor är att polis och åklagare utreder de bedrägeribrott som det faktiskt är fråga om. Som framgår av justitieministerns interpellationssvar pågår ett omfattande arbete inom Rikspolisstyrelsen och Åklagarmyndigheten som bl.a. går ut på att ta fram en nationell handlingsplan för att bekämpa bedrägerier. Vid den offentliga utfrågningen redovisade Rikspolisstyrelsens representant att polisen inom Nationella operativa ledningsgruppen även arbetar för att samordna insatserna när det gäller mängd- och seriebrott inom landet. Därtill kommer den aviserade översynen av bedrägerilagstiftningen. Justitieministern avser att senare i vår återkomma till mer detaljer om hur en sådan översyn skulle kunna se ut för att komma åt den här formen av brottslighet.

Som framkom vid den offentliga utfrågningen finns också stor okunskap om innehållet i gällande lagstiftning. I de allra flesta fall har inte något avtal ingåtts. Utskottet välkomnar därför det arbete som pågår inom Justitiedepartementet och som går ut på att sammanställa information som kan ge vägledning och stöd åt dem som drabbas av bluffakturor. På Svensk Handels och Företagarnas webbplatser finns information om hur man kan gå till väga om man får en bluffaktura. Även Konsumentverket och Kronofodemyndigheten lämnar på sina webbplatser information om bl.a. hur en bluffaktura kan bestridas.

Inom branschen har också vidtagits åtgärder mot bluffakturor. Svensk Handel har på sin webbplats lagt ut uppgifter om företag som använder sig av oseriösa marknadsföringsåtgärder, Varningslistan. Sedan ett antal år tillbaka samarbetar kreditupplysningsföretaget UC AB med Svensk Handel genom att inte registrera uppgifter om betalningsförelägganden mot juridiska personer när sökanden finns med på Varningslistan. Sedan fjärde kvartalet 2011 tillämpas samma princip inom hela kreditupplysningsbranschen.

I sammanhanget vill utskottet nämna att det under allmänna motionstiden 2011 har väckts motioner med förslag på att kreditupplysningar om näringsidkare enbart ska få innehålla uppgifter om betalningsförsummelser som slagits fast genom en domstols eller annan myndighets avgörande. Motionerna, som bereds av finansutskottet, är planerade att behandlas senare i vår i betänkande 2011/12:FiU22.

Frågan om behovet av ändringar i den avtalsrättsliga lagstiftningen har också aktualiserats. Förslag har bl.a. förts fram om att införa en ångerrätt även för näringsidkare och om krav på skriftiga avtal. Som framkom vid den offentliga utfrågningen väcker sådana förslag många frågetecken. Det är inte heller någon lösning som företrädare för branschen samstämmigt efterfrågar. Den osäkerhet som en ångerrätt skapar riskerar att leda till förseningar av leveranser och i förlängningen bidra till höjda kostnader för företagen. Företagen ser också många fördelar med att avtal mellan näringsidkare kan ingås muntligt. Utskottet bedömer därför att införandet av en

ångerrätt och krav på skriftliga avtal medför så negativa effekter för näringslivet att det inte kan uppvägas av vinsterna i arbetet med att bekämpa bluffakturor.

Utskottet kan således konstatera att såväl myndigheter som branschen bedriver ett omfattande arbete för att motverka bluffakturor och med att ge stöd och information till dem som drabbas. Inom Justitiedepartementet pågår också ett arbete med frågorna. Utskottet ser självfallet positivt på det pågående arbetet. Liksom justitieministern anser utskottet, bl.a. med anledning av den kreativitet som bedrägerierna med bluffakturor uppvisar, att det finns anledning att överväga om rättsväsendet i alla delar är rätt rustat och försett med rätt verktyg för att kunna hantera det ökade problemet med bluffakturor på ett effektivt sätt. Utskottet välkomnar därför justitieministerns initiativ till ett arbete som ska ge underlag för att besvara frågeställningen. Utskottet förutsätter att arbetet kommer att påbörjas snarast möjligt. Vidare förutsätter utskottet att regeringen noga följer utvecklingen och också överväger om ytterligare åtgärder, utöver de som redovisats ovan, behöver vidtas. Även utskottet avser att noga följa utvecklingen eftersom bluffakturor är ett mycket allvarligt samhällsproblem där både näringsidkare och privatpersoner drabbas. Mot den redovisade bakgrunden kan utskottet inte komma till någon annan slutsats än att det pågående och aviserade arbetet i förening med en beredskap att vidta ytterligare åtgärder ligger väl i linje med motionsönskemålen. Motionerna får därmed i allt väsentligt anses tillgodosedda.

Obeställd reklam och telefonförsäljning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om obeställd reklam och telefonförsäljning m.m. Utskottet hänvisar bl.a. till näringslivets egenåtgärder och pågående arbete.

Jämför reservationerna 3 (S) och 4 (MP, V).

Motionerna

I motion 2011/12:C329 av Marianne Berg m.fl. (V) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att se över möjligheterna att begränsa direktreklamen och stärka konsumenternas rätt (yrkande 2). Motionärerna anför vidare att dagens telefonförsäljning och telefonmarknadsföring ofta skapar oklarheter för konsumenter. Många konsumenter har svårt att förstå villkoren för avtal som sluts vid telefonförsäljning. Även marknadsföringen i sociala medier behöver uppmärksammas mer. Det bör därför tillsättas en utredning av marknadsföringslagen i syfte att hindra oseriösa försäljningsmetoder. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet härmed (yrkande 3).

I motion 2011/12:C243 av Annika Lillemets m.fl. (MP) föreslås tillkännagivanden om att marknadsföringslagen bör ändras så att oadresserad direktreklam endast ska få delas ut till dem som uttryckligen ger sitt samtycke till detta (yrkande 1), adresserad direktreklam endast ska få sändas till personer som uttryckligen gett sitt samtycke till detta på förhand (yrkande 2) och telefonförsäljning endast ska tillåtas till abonnenter som uttryckligen gett sitt samtycke till detta på förhand (yrkande 3).

Christer Winbäck (FP) föreslår i motion 2011/12:C219 ett tillkännagivande om att lagstiftningen när det gäller obeställd e-postreklam (spam) ska skärpas.

Penilla Gunther (KD) menar i motion 2011/12:303 att det behövs en översyn av lagen om elektronisk handel och andra informationssamhällets tjänster för att säkerställa att säljaren uppfyller lagens informationskrav. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet härmed.

Christer Engelhardt (S) anser i motion 2011/12:C209 att den enskildes skydd vid telefonförsäljning måste förstärkas. Enligt motionären bör det göras en översyn av lagstiftningen på området. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet härmed.

Hans Hoff (S) anser i motion 2011/12:C202 att regeringen bör se över möjligheterna att införa lagstiftning om att avtal som ingås på distans, t.ex. genom telefonförsäljning eller e-handel, ska undertecknas för att bli bindande. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet härmed.

I motion 2011/12:C251 av Katarina Brännström (M) föreslås ett tillkännagivande om att skyddet för småföretagare vid distanshandel bör förbättras. Motionären anser bl.a. att även näringsidkare ska kunna ansluta sig till Nix-Telefon.

Gällande rätt

Enligt 19 § marknadsföringslagen (2008:486) gäller att en näringsidkare vid marknadsföring till en fysisk person får använda elektronisk post, telefax eller sådana uppringningsautomater eller andra liknande automatiska system för individuell kommunikation som inte betjänas av någon enskild, bara om den fysiska personen har samtyckt till det på förhand, dvs. en opt-in-lösning. Skyddet gäller för fysiska personer och omfattar även näringsidkare som bedriver sin verksamhet i enskild firma (prop. 1999/2000:40 Obeställd reklam m.m. s. 18). Har näringsidkaren fått den fysiska personens e-postadress i samband med försäljning av en produkt till personen, gäller under vissa förutsättningar inte kravet på samtycke i förväg. Vid marknadsföring med e-post ska, enligt 20 § marknadsföringslagen, meddelandet alltid innehålla en giltig adress till vilken mottagaren kan sända en begäran om att marknadsföringen ska upphöra. Detta gäller även vid marknadsföring till en juridisk person.

Av 21 § marknadsföringslagen följer vidare att andra metoder för individuell kommunikation på distans än sådana som avses i 19 § får användas om inte den fysiska personen tydligt motsatt sig att metoden används, dvs. en opt-out-lösning. Bestämmelsen tar huvudsakligen sikte på marknadsföring via oadresserad och adresserad post samt telefon.

När det gäller bedömningen av frågan om någon tydligt motsatt sig användningen av en viss metod uttalades i proposition 1999/2000:40 att i de fall som det finns ett spärregister kan den fysiska personen göra en anmälan dit, t.ex. när det gäller Nix-Telefon. Samma sak gäller direktadresserad reklam via post då personen kan vända sig till Spar eller något annat register. I fråga om oadresserad direktreklam anfördes det i propositionen att det som hittills bör vara tillräckligt att det på brevlådan eller i omedelbar anslutning till brevinkastet anges att den enskilde inte önskar någon reklam (prop. s. 41).

En särskild bestämmelse om aggressiv marknadsföring finns i 7 § marknadsföringslagen. Bestämmelsen är utformad som en generalklausul. I bestämmelsen anges att en näringsidkare inte får använda sig av aggressiv marknadsföring, och paragrafen innehåller en uppräkningslista av självständiga rekvisit som kan anses utgöra aggressiva marknadsföringsåtgärder. Aggressiv marknadsföring är att anse som otillbörlig om den i märkbar mån påverkar eller sannolikt påverkar mottagarens förmåga att fatta ett välgrundat affärsbeslut. Sådan aggressiv marknadsföring som anges i punkterna 24–31 i bilaga I till direktivet om otillbörliga affärsmetoder är alltid att anse som otillbörlig. Att ta upprepade och oönskade kontakter per telefon, fax, e-post eller annat medium, utom under de förhållanden och i den utsträckning som enligt nationell lagstiftning är motiverat för att få en avtalsmässig skyldighet fullgjord, är ett exempel på sådan aggressiv marknadsföring (punkt 26 i bilagan). Bestämmelsen i punkt 26 ska även tillämpas när marknadsföringen riktas till näringsidkare.

Enligt 8 § e-handelslagen (lagen [2002:562] om elektronisk handel och andra informationssamhällets tjänster) ska när en tjänsteleverantör tillhandahåller informationssamhällets tjänster leverantören ge information om sitt namn, sin adress i etableringsstaten och sin e-postadress samt i förekommande fall 1. organisationsnummer, 2. registreringsnummer för mervärdesskatt, och 3. behörig tillståndsmyndighet. Om en tjänsteleverantör bedriver reglerad yrkesverksamhet ska informationen även omfatta uppgifter om 1. yrkestitel och den stat där denna erhållits, 2. den yrkesorganisation eller liknande där tjänsteleverantören är registrerad, och 3. de bestämmelser som är tillämpliga på yrkesverksamheten och sättet att få tillgång till dem. Informationen ska finnas tillgänglig för tjänstemottagare och myndigheter på ett enkelt, direkt och stadigvarande sätt. Med informations-samhällets tjänster avses varje aktivitet som sker online, med någon ekonomisk innebörd.

Vid marknadsföring av informationssamhällets tjänster med elektronisk post, får mottagaren, enligt 20 a § marknadsföringslagen, inte uppmanas att besöka webbplatser vars marknadsföring strider mot marknadsföringslagens regler om reklamidentifiering (9 §) och om lämnande av väsentlig information (10 § tredje stycket).

Distans- och hemförsäljningslagen (2005:59) innehåller bestämmelser om konsumentskydd vid distansavtal om varor och icke finansiella tjänster (2 kap.), distansavtal om finansiella tjänster och finansiella instrument (3 kap.) och hemförsäljningsavtal (4 kap.). Med distansavtal avses ett avtal som ingås inom ramen för ett av näringsidkaren organiserat system för att träffa avtal på distans och när kommunikationen uteslutande sker på distans, exempelvis med hjälp av telefon eller e-post. Begreppet hemförsäljningsavtal definieras i lagen som ett avtal som ingås vid ett hembesök eller under en av näringsidkaren organiserad utflykt till en plats utanför hans eller hennes fasta försäljningsställe. Lagen är tillämplig på distansavtal och hemförsäljningsavtal som ingås mellan en näringsidkare och en konsument. Med konsument avses enligt lagen en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet.

I distans- och hemförsäljningslagen finns regler om ingående av avtal per telefon. Lagen innebär bl.a. följande. Vid telefonförsäljning ska näringsidkaren i början av varje samtal ge konsumenten information om sin identitet och namnet på den person som är i kontakt med konsumenten. Information ska också lämnas om relationen till näringsidkaren. Vidare ska information lämnas om samtalets syfte. Om näringsidkaren inte ger sådan information ska marknadsföringslagen tillämpas. Enligt propositionen till den nya marknadsföringslagen bör det i normalfallet vara fråga om ett otillbörligt vilseledande enligt marknadsföringslagen när informationskraven i distans- och hemförsäljningslagen inte uppfyllts (prop. 2007/08:115 s. 179). Konsumenten har rätt att frånträda ett distansavtal (ångerrätt) genom att till näringsidkaren lämna eller sända ett meddelande om detta inom en enligt huvudregeln 14 dagar lång ångerfrist.

I den nya konsumentkreditlagen (2010:1846) som trädde i kraft den 1 januari 2011 finns, utöver det informationskrav som redovisats ovan, även en särskild bestämmelse om den information angående krediten som ska lämnas vid telefonförsäljning. Marknadsföringslagens sanktionssystem ska också gälla vid utebliven information enligt konsumentkreditlagen. Konsumentkreditlagen innehåller vidare en generell bestämmelse om 14 dagars ångerrätt vid kreditavtal som ska tillämpas i stället för distans- och hemförsäljningslagens regler om ångerrätt. Lagen omfattar i princip alla slag av krediter som näringsidkare lämnar konsumenter. Med konsument avses, i likhet med distans- och hemförsäljningslagen, en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet.

Genom en ny regel i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation har Konsumentombudsmannen getts en möjlighet att förplikta en operatör att blockera ett nummer eller en tjänst om marknadsföringen av numret eller tjänsten är otillbörlig eller om väsentlig information utelämnas vid marknadsföringen (7 kap. 9 a §).

Vid tvist om huruvida avtal slutits gäller allmänna bevisregler. Detta innebär att den som påstår att ett avtal har slutits måste kunna bevisa sitt påstående. Den konsument som så önskar kan kostnadsfritt få sin sak prövad vid Allmänna reklamationsnämnden.

Nix-Telefon

Privatpersoner som har ett abonnemang på fast telefoni kan genom anmälan av sitt telefonnummer till Föreningen Nix-Telefon göra känt att de inte vill få samtal i försäljnings-, marknadsförings- eller insamlingssyfte. I föreningen ingår bl.a. Swedma (Swedish Direct Marketing Association), Försäkringsförbundet, Bankföreningen, Sveriges Annonssörer, Sveriges CallCenter Förening, Reklamförbundet och Tidningsutgivarna. Reglerna för Nix-Telefon har fastställts genom en överenskommelse mellan Föreningen Nix-Telefon och Konsumentverket. Privata mobiltelefonabonnemang kan inte spärras i Nix-Telefon. Inte heller företag kan ansluta sig till Nix-Telefon. Enligt vad som framgår av föreningens webbplats, ser man från föreningen att ett Nix spärregister för företag skulle skapa både nya administrativa rutiner och ökade kostnader som skulle slå hårt mot öppenheten och flexibiliteten inom näringslivet. Föreningen pekar vidare på möjligheten att begära reklamspärr hos de företag som säljer kontakt- och adressinformation.

Oadresserad direktreklam

Sedan 1993 gäller en överenskommelse mellan Konsumentverket och Swedma om att konsumenter som så önskar ska slippa få oadresserad reklam i sin brevlåda om de på brevlådan anger att de tackar nej till reklam. Överenskommelsen omfattar endast kommersiell direktreklam.

Nix adresserat

När det gäller direktadresserad reklam finns spärregistret Nix adresserat som finansieras av Swedma. Syftet med registret är att konsumenter ska kunna meddela att de motsätter sig att få adresserade meddelanden per post i marknadsföringssyfte och att näringslivet ska ha tillgång till ett centralt register över konsumenter som anmält att de motsätter sig att få adresserad direktreklam.

Direktivet om konsumenträttigheter

Europaparlamentet och rådet har den 25 oktober 2011 antagit ett nytt direktiv om konsumenträttigheter (2011/83/EU). Direktivet ersätter direktivet om distansavtal (97/7/EG) och direktivet om avtal som ingås utanför

fasta affärslokaler (85/577/EEG). Det medför också mindre ändringar i direktivet om oskäligen villkor i konsumentavtal (93/13/EEG) och i direktivet om försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier (1999/44/EG). Det nya direktivet omfattar avtal som ingås mellan näringsidkare och konsument. Till skillnad från de tidigare direktiven, som var föremål för harmonisering på miniminivå, är det nya direktivet inriktat på fullharmonisering. Det nya direktivet innehåller bl.a. gemensamma regler om vilken information en näringsidkare ska tillhandahålla en konsument innan ett distansavtal eller ett avtal utanför fasta affärslokaler träffas. Direktivet innehåller också regler om ångerrätt vid sådana avtal. Medlemsstaterna ska ha genomfört direktivet senast den 13 december 2013.

Regeringskansliet gav den 14 februari 2012 en sakkunnig person i uppdrag att lämna motiverade förslag på de författningsändringar och andra åtgärder som behövs för genomförandet.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 september 2012.

Pågående arbete

Regeringskansliet gav den 20 september 2011 en sakkunnig person i uppdrag att analysera konsumenternas rättsliga ställning när varor och tjänster betalas via telefonräkningen. Den sakkunnige ska bl.a. analysera den civil- och marknadsrättsliga regleringen av avtalen. Eventuella oklarheter i fråga om konsumentens rättsliga ställning ska identifieras. Om den sakkunnige gör bedömningen att konsumentskyddet i något avseende behöver förändras, ska denne redovisa det. Särskilt situationer där barn är inblandade ska uppmärksammas. Den sakkunnige ska vid behov föreslå ändringar i den marknadsrättsliga lagstiftningen. Den sakkunnige ska också föreslå andra åtgärder än lagstiftning som kan vara nödvändiga för att komma till rätta med de konsumentproblem som förekommer. Den sakkunnige får också ta upp andra konsumentproblem som kan uppkomma till följd av ny teknik och telefonens förändrade användningsområden. Det kan exempelvis gälla risken att drabbas av höga kostnader när barn använder vissa applikationer till smarta telefoner eller läsplattor.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2012.

Utskottets ställningstagande

Vad först gäller de motioner som föreslår åtgärder i syfte att begränsa direktreklamen framgår det av redovisningen ovan att det har träffats en överenskommelse med en branschorganisation för företag och organisationer som tillhandahåller tjänster och produkter inom direktmarknadsföringsområdet angående riktlinjer för utdelning av oadresserad direktreklam. En konsument kan vidare anmäla till Nix adresserat att han eller hon motsätter sig att få adresserad direktreklam.

Motionsyrkanden om åtgärder för att begränsa direktreklamen har behandlats av civilutskottet vid flera tidigare tillfällen, senast i betänkande 2010/11: CU14. Utskottet hänvisade då till branschens egenåtgärder och uttalade att

såvitt utskottet hade sig bekant fungerar egenåtgärderna bra, och utskottet kunde för sin del inte se att det skulle föreligga ett behov av att tillsätta en sådan utredning eller eljest vidta sådana åtgärder som motionärerna önskade. När, anförde utskottet, såsom i förevarande fall, näringslivets egenåtgärder fungerar tillfredsställande från konsumentsynpunkt fanns, enligt utskottets mening, inte några som helst skäl att påkalla lagstiftning eller andra åtgärder från statsmakternas sida.

Utskottet anser inte att det finns skäl för riksdagen att frånga sina tidigare ställningstaganden angående behovet av åtgärder för att begränsa direktreklamen.

När det gäller motionsyrkandena som tar upp frågor om telefonförsäljning och annan distanshandel innehåller bl.a. marknadsföringslagen, distans- och hemförsäljningslagen och e-handelslagen bestämmelser till skydd för konsumenterna. De företag som bryter mot bestämmelserna kan åläggas marknadsrättsliga sanktioner. Vidare har ett nytt direktiv om konsumenträttigheter antagits. Direktivet innehåller bl.a. bestämmelser om distansavtal. Inom Regeringskansliet pågår för närvarande ett arbete med hur direktivet ska genomföras i svensk rätt. Därutöver har en sakkunnig person fått i uppdrag att se över konsumentskyddet när varor och tjänster betalas via en telefonräkning. Det kan även nämnas att genom en ny regel i lagen om elektronisk kommunikation har Konsumentombudsmannen getts en möjlighet att förplikta en operatör att blockera ett nummer eller en tjänst om marknadsföringen av numret eller tjänsten är otillbörlig eller om väsentlig information utelämnas vid marknadsföringen.

Utskottet vill också peka på att privatpersoner som har ett abonnemang på fast telefoni kan anmäla till Nix-Telefon att de inte vill få samtal i försäljnings- och marknadsföringssyfte.

Det kan således konstateras att det införts bestämmelser och pågår ett arbete som ligger i linje med motionsönskemålen. Det pågående arbetet bör inte föregripas genom någon åtgärd från riksdagens sida.

Vad beträffar motionsyrkandet om att lagstiftningen rörande obeställd e-postreklam (spam) ska skärpas, vill utskottet framhålla att det redan enligt gällande lagstiftning är förbjudet att skicka e-postreklam till någon som inte har beställt den. Den som bryter mot bestämmelserna kan åläggas marknadsrättsliga sanktioner. Konsumentverket/Konsumentombudsmannen har tillsynsansvaret för att bestämmelserna följs. Mot denna bakgrund anser utskottet att det inte finns behov av ett sådant tillkännagivande som motionären föreslår.

Vad slutligen gäller motionsönskemålet om en översyn av marknadsföringslagen vill utskottet peka på att genom marknadsföringslagen har direktivet om otillbörliga affärsmetoder genomförts i svensk rätt. Enligt direktivet ska kommissionen överlämna en sammanfattande rapport till Europaparlamentet och rådet om genomförandet av direktivet. Rapporten ska vid behov åtföljas av ett förslag om översyn av direktivet eller andra

tillämpliga delar av gemenskapsrätten. Kommissionen har aviserat att en sådan rapport kommer att överlämnas under 2012. Utskottet anser inte heller att detta arbete ska föregripas genom någon åtgärd från riksdagens sida.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 2011/12:C202, 2011/12:C209, 2011/12:C219, 2011/12:C243 yrkandena 1–3, 2011/12:C251, 2011/12:C303 och 2011/12:C329 yrkandena 2 och 3.

Översyn av avtalslagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en översyn av avtalslagen. Utskottet hänvisar till riksdagens tidigare ställningstagande.

Bakgrund

Lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område (avtalslagen) är ett resultat av gemensam nordisk lagstiftning. Lagen trädde i kraft 1916. Även de motsvarande avtalslagarna i Danmark, Finland och Norge gäller fortfarande. Avtalslagen innehåller bl.a. bestämmelser om slutande av avtal, fullmakt och rättshandlingars ogiltighet.

Motionen

Valter Mutt (MP) föreslår i motion 2011/12:C406 ett tillkännagivande om att det bör göras en översyn av avtalslagen. Motionären anser att lagen har ett omodernt, svårbegripligt språk och att även innehållet i bestämmelserna behöver ses över och uppdateras till nutida förhållanden.

Tidigare behandling

Ett motionsyrkande om en översyn av bl.a. avtalslagen har tidigare behandlats av lagutskottet våren 2006 i betänkande 2005/06:LU12. Lagutskottet anförde bl.a. att även om avtalslagen kan synas omodern torde lagstiftningen, såvitt utskottet har sig bekant, inte medföra sådana problem att det finns skäl för riksdagen att nu förordna en allmän översyn av lagstiftningen. Utskottet föreslog att den då aktuella motionen skulle avslås och riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Civilutskottet har inte någon annan uppfattning än den lagutskottet tidigare gett uttryck för. Utskottet föreslår därför att riksdagen avslår motion 2011/12:C406.

Översyn av reglerna om fel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om fel i vara m.m. Utskottet hänvisar till gällande regler.

Motionen

I motion 2011/12:C354 menar Ulf Berg (M) att det bör göras en översyn av lagstiftningen när en vara som levereras inte överensstämmer med vad som har avtalats. Motionären önskar också en översyn när det gäller finansbolags ansvar för fel i en vara. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet härmed.

Gällande rätt

Enligt 17 § köplagen (1990:931) ska varan i fråga om art, mängd, kvalitet, andra egenskaper och förpackning stämma överens med vad som följer av avtalet. Om varan avviker från vad som föreskrivs i paragrafen, eller i något annat avseende avviker från vad köparen med fog kunnat förutsätta, är varan att anse som felaktig.

Paragrafen motsvarar i stora delar 16 § konsumentköplagen (1990:932) och artikel 35 i den internationella köplagen (CISG).

I 30 § köplagen anges förutsättningarna för säljarens felansvar. Dessutom anges de påföljder som kan komma i fråga på grund av fel i varan. Är varan felaktig och beror det inte på köparen eller något förhållande på köparens sida, får köparen enligt 31–40 §§ kräva avhjälpande, omleverans eller prisavdrag eller häva köpet samt dessutom kräva skadestånd. Köparen får även hålla inne betalningen enligt 42 §.

Paragrafen motsvarar i stora delar 22 § konsumentköplagen och artikel 45 i den internationella köplagen (CISG).

När varan har avlämnats ska köparen, enligt 31 § köplagen, så snart omständigheterna medger det undersöka den i enlighet med god affärssed. I 32 § föreskrivs att köparen inte får åberopa att varan är felaktig, om han inte lämnar säljaren meddelande om felet inom skälig tid efter det att han märkt eller borde ha märkt felet (reklamation). Utan hinder av 31 och 32 §§ får köparen enligt 33 § åberopa att varan är felaktig, om säljaren har handlat grovt vårdslöst eller i strid mot tro och heder.

Paragraferna motsvarar i stora delar artiklarna 38 och 39 i den internationella köplagen (CISG).

Till skillnad från köplagen saknar konsumentköplagen en uttrycklig regel om att konsumenten måste undersöka varan efter avlämnandet. Emellertid föreskriver 23 § konsumentköplagen, liksom 32 § köplagen, att felet måste reklameras inom skälig tid efter det att köparen märkt eller borde ha märkt felet.

Enligt 49 § andra stycket köplagen har köparen innan han betalar rätt att undersöka varan på det sätt som följer av sedvänja eller bör medges med hänsyn till omständigheterna, om inte det avtalade sättet för avlämnandet och betalningen är oförenligt med en sådan undersökning.

Paragrafen motsvarar i stora delar artikel 58 i den internationella köplagen (CISG).

Som allmän regel gäller att en fordran kan överlåtas. Principen att förvärvaren av en fordran inte kan göra gällande bättre rätt mot gäldenären än överlåtarens framgår av 27 § skuldbrevslagen (1936:81). Denna regel är emellertid dispositiv så att det i avtal kan bestämmas att en köpare fransägar sig rätten att över huvud taget framställa några invändningar på grund av köpet mot förvärvaren av fordran på priset, en s.k. ”cut off”-klausul (Allmän köprätt, Jan Ramberg, Johnny Herre, femte upplagen, 2009, s. 137–138).

När det gäller konsumentförhållanden vid kreditköp, får köparen enligt 29 § konsumentkreditlagen (2010:1846), mot kreditgivarens krav på betalning framställa samma invändningar på grund av köpet som han eller hon kan göra mot säljaren. Konsumentkreditlagen är tvingande till konsumentens förmån på så sätt att denne inte är bunden av avtalsvillkor som i jämförelse med lagens bestämmelser är till nackdel för honom eller henne.

Utskottets ställningstagande

Som redovisats ovan finns bl.a. i köplagen och konsumentköplagen tydliga regler om fel i en vara. Enligt konsumentkreditlagen får konsumenten vid kreditköp mot kreditgivarens krav på betalning framställa samma invändningar på grund av köpet som han eller hon kan göra mot säljaren. Som allmän princip gäller vidare att en förvärvare av en fordran inte kan göra gällande bättre rätt mot gäldenären än överlåtarens.

Mot denna bakgrund kan utskottet inte se att det finns anledning till något sådant tillkännagivande som motionären föreslår. Motion 2011/12: C354 bör därför avslås.

Tydligare regler för fakturors förfallodatum

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om införande av en generell regel om när en faktura ska anses betald.

Jämför reservation 5 (SD).

Motionen

Johnny Skalin (SD) anför i motion 2011/12:C413 att företag har olika syn på vad som ska anses vara en fakturas sista förfallodag. Vissa företag likställer fakturors sista förfallodatum med sista mottagningsdag till sina

konton. Motionären anser att det, för att förtydliga för konsumenterna, bör införas en lagregel om att sista förfallodatum motsvarar sista betalningsdag till betalningsmottagarens konto. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet härmed.

Nuvarande ordning m.m.

Om tidpunkten för betalningen inte följer av avtalet gäller enligt 49 § köplagen (1990:931) och 36 § konsumentköplagen (1990:932) att köparen ska betala när säljaren kräver det.

Högsta domstolen har i ett avgörande från 1988 ansett att en betalning som skett till borgenärens postgirokonto har fullgjorts den dag då betalningen bokfördes av postgirot, om inte annat följer av särskilda föreskrifter som t.ex. i fråga om hyresbetalningar (NJA 1988 s. 312).

Särskilda regler om när en betalning ska anses fullgjord finns t.ex. i hyreslagen (12 kap. jordabalken), försäkringsavtalslagen (2005:104) och i skatteförfarandelagen (2011:1244).

I hyreslagen finns regler om när en hyra ska anses betald. Om hyresgästen betalar hyran på post- eller bankkontor, anses beloppet ha kommit hyresvärden till handa omedelbart vid betalningen. Lämnar hyresgästen ett betalningsuppdrag på hyran till bank-, post- eller girokontor anses beloppet ha kommit hyresvärden till handa när betalningsuppdraget togs emot av det förmedlande kontoret (12 kap. 20 § tredje stycket jordabalken).

I huvudsak motsvarande regler när det gäller betalning av premier genom betalningsförmedlare finns i försäkringsavtalslagen. En försäkringsstagare anses ha betalat premien när han lämnat ett betalningsuppdrag avseende premien till en bank eller någon annan liknande betalningsförmedlare (5 kap. 5 §, 8 kap. 17 § och 13 kap. 5 § försäkringsavtalslagen).

Enligt 62 kap. 2 § skatteförfarandelagen ska skatter och avgifter betalas in till Skatteverkets särskilda konto för skattebetalningar. Skatten eller avgiften är betald den dag betalningen har bokförts på det särskilda kontot.

Utskottets ställningstagande

Som redovisats ovan finns särskilda lagregler om när skatter och avgifter ska anses betalda. Sådana regler finns även när det gäller betalningar av hyra och försäkringspremier och innebär i de fallen ett undantag från principen att betalningen anses fullgjord när beloppet bokförts på mottagarens konto. I de sistnämnda fallen rör det sig om lagstiftning som har en social skyddskaraktär. Enligt utskottets mening finns det inte skäl att, som motionären önskar, införa en generell lagreglering om när en faktura ska anses betald. Riksdagen bör därför avslå motion 2011/12:C413.

Konsumentkrediter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om uppsägning av krediter. Utskottet hänvisar bl.a. till riksdagens tidigare ställningstaganden. Jämför reservation 6 (SD).

Motionerna

Billy Gustafsson (S) föreslår i motion 2011/12:C282 ett tillkännagivande om att regeringen bör se över bankernas rätt till ensidig uppsägning av fungerande krediter.

Johnny Skalin (SD) anser i motion 2011/12:C412 att konsumenter som väljer att lösa sina lån i förtid vid ett ränteläge där bankernas intäkter ökar bör ha möjlighet att begära kompensation från bankerna. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet härmed.

Gällande rätt

Enligt 33 § konsumentkreditlagen (2010:1846) har kreditgivaren rätt att få betalning i förtid endast om det har gjorts förbehåll om detta i avtalet och konsumenten på sätt som anges i paragrafen är i dröjsmål med betalningen, säkerhet som ställts för krediten avsevärt har försämrats, eller det står klart att konsumenten genom att avvika, skaffa undan egendom eller förfara på något annat sätt undandrar sig att betala sin skuld. Om säkerhet som ställts för krediten utgörs av förbehåll om återtaganderätt, har kreditgivaren rätt till betalning i förtid på grund av försämrad säkerhet endast om konsumenten uppsåtligen eller genom grov vårdslöshet har orsakat att säkerheten avsevärt försämrats. I fråga om kredit som är förenad med panträtt i fast egendom, tomträtt eller bostadsrätt eller liknande rätt eller som är förenad med motsvarande rätt i byggnad som inte hör till fastighet och räntan för krediten är bunden för hela eller en del av avtalstiden, dock minst tre månader, har kreditgivaren, enligt samma paragraf, rätt att få betalning i förtid på den dag då den tid för vilken räntan är bunden löper ut. Detta gäller dock endast om det har gjorts förbehåll om det i avtalet och det finns synnerliga skäl.

Enligt 37 § konsumentkreditlagen får kreditgivaren säga upp ett kreditavtal med obestämd löptid endast om det har avtalats. Uppsägningstiden ska vara minst två månader. Har konsumenten inte utnyttjat krediten, får kreditgivaren säga upp kreditavtalet att upphöra omedelbart, om det har avtalats och är skäligt.

Konsumenten har, enligt 32 § konsumentkreditlagen, rätt att betala sin skuld till kreditgivaren före den avtalade förfallotiden. Om skulden betalas i förtid, har kreditgivaren rätt till ersättning i den omfattning som anges i 36 § samma lag. Vid förtidsbetalning enligt 32–35 §§ ska konsumenten, enligt 36 § första stycket, betala ränta och andra kostnader för krediten för

tiden fram till förtidsbetalningen men inte för tiden därefter. När kreditgivarens fordran beräknas ska de grunder som står i överensstämmelse med god kreditgivningssed tillämpas. I 36 § andra stycket anges att kreditgivaren inte får tillgodoräkna sig någon ersättning för att skulden betalas i förtid. Är krediträntan bunden när förtidsbetalningen sker, har kreditgivaren dock rätt att ta ut ränteskillnadsersättning av kredittagaren för den tid som återstår, om förbehåll har gjorts om detta.

Pågående arbete

Kommissionen presenterade i mars 2011 ett förslag till direktiv om bostadslåneavtal, KOM(2011) 142. Direktivet som gäller bostadslån till konsumenter och även innehåller vissa krav på tillsyn och övervakning av kreditgivare och kreditförmedlare är tänkt att leda till en fullständig harmonisering på de områden som det reglerar. Direktivet innehåller bl.a. bestämmelser om förtidsbetalning.

Tidigare behandling

Motionsyrkanden om bankers uppsägning av fungerande krediter har tidigare behandlats av bl.a. finansutskottet våren 2010 (bet. 2009/10:FiU18) och av civilutskottet våren 2009 (bet. 2008/09:CU26). Utskotten har avstyrkt de då aktuella motionerna och riksdagen har följt utskotten.

Våren 2010 anförde Finansutskottet att ett motsvarande motionsyrkande behandlats i civilutskottet 2009 och avstyrkts mot bakgrund av ett svar från den 22 januari 2009 av statsrådet Mats Odell på en fråga om bankers uppsägning av lån (fr. 2008/09:464). I frågesvaret anförde statsrådet att om det i enskilda fall har gjorts uppsägningar av friska krediter utan att det funnits rimliga skäl till det, är detta inte acceptabelt. Enligt statsrådet är det av fundamental betydelse att hushåll och företag får tillgång till krediter till rimliga villkor för den ekonomiska aktiviteten. Samtidigt underströks vikten av att låneinstituten tar ansvar för sin långivning. Finansutskottet anförde vidare att utskottet förutsatte att regeringen löpande följer utfallet av lagstiftningen och vid behov återkommer till riksdagen. Finansutskottet erinrade om att den banklagstiftning som trädde i kraft 2004 syftar till att upprätthålla en stabilare banksektor för att minska förekomsten av sådana problem som drabbade enskilda och företagare under bankkrisen på 1990-talet. Finansutskottet anförde därutöver att utskottet delade statsrådets bedömning att det är av fundamental betydelse för den ekonomiska aktiviteten att hushåll och företag får tillgång till krediter till rimliga villkor och att det går att ifrågasätta de fall där uppsägningar av krediter gjorts utan att det funnits rimliga skäl till detta. Finansutskottet erinrade om Finansinspektionens rapport Konsumentskyddet på finansmarknaden (2009:10) som inte rapporterar några brister på det aktuella området. Finansutskottet förutsatte att regeringen följer utvecklingen på området och tar initiativ till att utreda behovet av ändringar i regelverket på detta område om och när det bedöms som nödvändigt.

Utskottets ställningstagande

När det gäller motionen om bankers uppsägning av fungerande krediter anser utskottet att det inte finns skäl att frångå de ovan redovisade ställningstagandena. I likhet med finansutskottet förutsätter civilutskottet att regeringen följer utvecklingen på området och tar initiativ till att utreda behovet av ändringar i regelverket på detta område om det bedöms som nödvändigt.

Vad gäller motionen om att en konsument i vissa fall ska ha rätt till kompensation när konsumenten väljer att säga upp ett lån i förtid har någon sådan möjlighet inte införts i den nya konsumentkreditlagen.

Utskottet kan för sin del inte se något behov av en sådan bestämmelse. Inte heller kommissionens förslag till direktiv om bostadslåneavtal innehåller regler om att en konsument skulle ha rätt till en sådan kompensation.

Mot denna bakgrund är utskottet inte berett att föreslå någon åtgärd med anledning av motionerna. Motionerna 2011/12:C282 och 2011/12:C412 bör därför avslås.

Betalningstider i näringslivet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om långa betalningstider i näringslivet. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Motionen

Hans Rothenberg och Maria Plass (båda M) anser i motion 2011/12:C241 att oskäligt långa betalningstider i näringslivet måste motverkas. Motionärerna anför bl.a. att betalningstiden för erläggande av fakturor i vissa fall kan uppgå till 90 dagar. Motionärerna menar att långa betalningstider kan drabba små och medelstora företag hårt och att dessa företag inte ska tvingas att fungera som kreditinstitut till storföretag. Enligt motionärerna vore det bäst om marknaden genom branschorganisationerna kunde lösa problemet på egen hand. Om inga lösningar kan nås bör en översyn göras av möjligheten att förbättra betalningstiderna för mindre företag genom att bl.a. jämställa oskäligt långa betalningstider med kreditocker. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet härmed.

Pågående arbete

Europaparlamentet och rådet antog den 16 februari 2011 ett nytt direktiv (2011/7/EU) om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner. Direktivet är en omarbetning av direktivet (00/35/EG) om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner, som tidigare har genomförts i svensk rätt (prop. 2001/02:132, bet. 2001/02:LU30, rskr. 2001/02:237).

2011 års direktiv syftar till att bekämpa sena betalningar vid handelstransaktioner och att främja särskilt de små och medelstora företagens konkurrenskraft. Direktivet innehåller nya bestämmelser om bl.a. ränta vid sen betalning, betalningstider, betalningsplaner för avbetalning, ersättning vid sen betalning och verkan av vissa betalningsvillkor. Enligt artikel 3, som gäller transaktioner mellan företag, har t.ex. borgenären rätt till ränta vid sen betalning. Betalningstiden får vidare inte överskrida 60 dagar. En längre betalningstid är möjlig bara om det uttryckligen har avtalats och det inte är grovt oskäligt mot borgenären. Artikel 4 reglerar transaktioner mellan företag och myndigheter (inklusive stat och kommun) när de senare är gäldenärer. När betalningstiden löpt ut har företaget en tvingande rätt till lagstadgad ränta. Som huvudregel ska betalningstiden vara högst 30 dagar. Under vissa omständigheter och för vissa myndigheter får betalningstiden förlängas till 60 dagar. Betalningstiden får förlängas till 60 dagar också när detta uttryckligen har avtalats mellan parterna och det är motiverat mot bakgrund av avtalets särskilda karaktär. I direktivet finns också vissa regler om insyn och information.

Medlemsstaterna ska ha genomfört direktivet senast den 16 mars 2013. Direktivet är ett s.k. minimidirektiv till skydd för borgenären, vilket innebär att medlemsstaterna får ha en ordning som är mer gynnsam för borgenären än vad direktivet föreskriver.

Regeringen gav den 31 mars 2011 en särskild utredare i uppdrag att föreslå hur det nya EU-direktivet om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner ska genomföras i svensk rätt (dir. 2011:30). Utredaren ska undersöka hur svensk rätt förhåller sig till direktivet samt ta ställning till behovet av författningsändringar och andra åtgärder. Utredaren ska även lägga fram förslag till de författningsändringar och andra åtgärder som behövs för att genomföra direktivet. Utredaren får också föreslå andra åtgärder än dem som följer av direktivet i syfte att mildra effekterna av problemen med sena betalningar. Uppdraget ska redovisas senast den 2 april 2012.

Utskottets ställningstagande

Som redovisats ovan har Europaparlamentet och rådet antagit ett nytt direktiv om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner. Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att föreslå hur direktivet ska genomföras i svensk rätt.

Utskottet anser att det pågående arbetet inte bör föregripas genom någon åtgärd från riksdagens sida. Motion 2011/12:C241 bör därför avslås.

Vidareförsäljning av evenemangsbiljetter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. lagstiftningsåtgärder för att förhindra att evenemangsbiljetter säljs vidare till överpris. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden från riksdagens sida.

Jämför reservation 7 (SD).

Bakgrund

I Sverige finns ingen särskild lagstiftning som reglerar vidareförsäljning av biljetter till kultur- och idrottsevenemang. Det är arrangörerna av evenemangen som själva beslutar vilka biljettförsäljningsbestämmelser som ska gälla. Vid en andrahandsförsäljning är dock säljare och köpare bundna av de villkor som följer av ursprungsavtalet.

Motionerna

Louise Malmström och Johan Löfstrand (båda S) föreslår i motion 2011/12:C335 ett tillkännagivande om att se över möjligheterna att, genom lag eller på annat vis, begränsa att evenemangsbiljetter säljs vidare med stora pristillägg.

Erik Almqvist (SD) anser i motion 2011/12:C400 att det bör införas lagstiftning som förbjuder att evenemangsbiljetter säljs vidare med pristillägg. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet härmed.

Frågesvar m.m.

I frågesvar den 4 februari 2009 (fr. 2008/09:548) har integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni bl.a. anfört att andrahandsmarknaden för försäljning av attraktiva biljetter huvudsakligen möjliggjorts på grund av vissa biljettombuds hantering av biljetter. Det är ett problem som hon ansåg i första hand borde kunna tas om hand av branschen själv. Ministern nämnde även som exempel att en arrangör, enligt uppgift, använt sig av nya kanaler för biljettförsäljningen till några konserter men att vissa tekniska problem i detta fall medfört frustration hos konsumenterna. Ministern tyckte att det var för tidigt att bedöma resultatet av de åtgärder som vidtagits men var öppen för en diskussion med branschen. Om man funderar på att reglera vidareförsäljning av biljetter genom lagstiftning, anförde ministern, är det viktigt att man först noga överväger om åtgärden verkligen kommer att leda till önskat resultat. Ministern hade också tagit kontakt med Kulturdepartementet i Danmark för att få del av de erfarenheter man där har av den danska lagstiftningen om vidareförsäljning av biljetter till kultur- och idrottsevenemang.

Enligt uppgift från Regeringskansliet bjöd integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni våren 2009 in branschen till ett möte om andrahandsförsäljningen av evenemangsbiljetter. Det konstaterades att problemen i Sverige trots allt är begränsade i förhållande till hur många biljetter som säljs och att det endast gäller ett begränsat antal föreställningar varje år. Branschen har också själv vidtagit ett antal åtgärder för att begränsa problemet ytterligare. Till exempel kan biljetter numera sällan förbokas utan måste betalas direkt, och det maximala antalet biljetter är fyra sittplatsbiljetter eller sex ståplatsbiljetter. Andra åtgärder som har vidtagits är att biljetter till de allra största evenemangen inte längre säljs av biljettombud utan dessa är bara uthämningsställen.

Myndighetsåtgärder

Konsumentverket/Konsumentombudsmannen har under 2009 haft tillsynsärenden mot fyra andrahandsförsäljningsaktörer på grund av att informationen i deras marknadsföring varit bristfällig när det gäller risken att biljetterna kan makuleras och det ansetts vilseledande att de i sin marknadsföring garanterat inträde till evenemang redan innan de rent faktiskt haft biljetterna. Eftersom arrangören har rätt att neka inträde om en biljett köpts i andra hand har Konsumentverket/Konsumentombudsmannen ansett att rätten till inträde inte kan garanteras. Efter rättelse från aktörerna har Konsumentverket/Konsumentombudsmannen valt att inte gå vidare med ärendena utan dessa har avslutats.

Konsumentverket har under 2011 drivit ett antal ärenden om andrahandsförsäljning av biljetter på internet där företag har sålt biljetter till höga priser utan att informera köparna om att de inte får tillbaka hela beloppet om evenemanget ställs in. Tre av ärendena har lämnats till Konsumentombudsmannen för rättsliga åtgärder.

Tidigare behandling

Liknande motionsyrkanden har tidigare behandlats av civilutskottet senast våren 2011 i betänkande 2010/11:CU14. Utskottet avstyrkte det då aktuella motionsyrkandet och anförde att det i första hand är arrangörerna och distributörerna som bör ta hand om de problem som kan uppkomma vid vidareförsäljning av evenemangsbiljetter. Utskottet konstaterade att man också från branschens sida vidtagit åtgärder för att komma till rätta med problemen samt att även Konsumentverket vidtagit åtgärder. Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet står fast vid sin ovan redovisade uppfattning och föreslår att riksdagen avslår motionerna 2011/12:C335 och 2011/12:C400.

Reklam riktad till barn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om åtgärder mot reklam riktad till barn. Utskottet hänvisar bl.a. till tidigare ställningstagande från riksdagens sida.

Jämför reservation 8 (S, MP, V).

Motionerna

I motion 2011/12:C347 föreslår Veronica Palm m.fl. (S) ett tillkännagivande om att regeringen bör ge Konsumentverket i uppdrag att fortlöpande följa upp reklam som riktar sig till barn samt att övervaka att lagar och riktlinjer följs vid marknadsföring som riktar sig till barn (yrkande 2).

Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (S) anför i motion 2011/12:C385 att det måste till någon särskild form av åtgärd i fråga om reklam som riktas till unga. Ett förbud skulle inte vara förenligt med EU-rätten. Motionärerna anser att möjligheten att införa en generell regel i marknadsföringslagen som ålägger näringsidkare att beakta barns allmänna utsatthet i kommersiella sammanhang bör utredas. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet härmed.

Även i motion 2011/12:C329 av Marianne Berg m.fl. (V) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda möjligheten att införa regler i marknadsföringslagen som ålägger näringsidkare att beakta barns allmänna utsatthet i kommersiella sammanhang (yrkande 4). Vidare föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att fortlöpande följa upp reklam som riktar sig till barn samt att övervaka att lagar och riktlinjer följs vid marknadsföring som riktar sig till barn (yrkande 5).

Gällande rätt m.m.

Av 7 § sista stycket marknadsföringslagen (2008:486) framgår att sådan aggressiv marknadsföring som anges i punkterna 24–31 i bilaga I till direktivet om otillbörliga affärsmetoder alltid är att anse som otillbörlig. Bilagan ska enligt 4 § marknadsföringslagen gälla som lag i Sverige.

Enligt punkt 28 i bilaga I till direktivet om otillbörliga affärsmetoder är att i en annons direkt uppmana barn att köpa eller att övertala sina föräldrar eller andra vuxna att köpa de utannonserade produkterna åt dem en sådan affärsmetod som under alla omständigheter är otillbörlig.

I propositionen med förslag till en ny marknadsföringslag anförde regeringen att direktivet allmänt sett ger barn och andra utsatta grupper ett visst starkare skydd mot otillbörliga marknadsföringsåtgärder. Ett förbud finns t.ex. mot direkta köpuppsmaningar riktade till barn (punkt 28 i bilaga I).

Om marknadsföring riktas till barn, ska dessutom bedömningen av om åtgärden är otillbörlig ske utifrån en person som är representativ ur den krets som åtgärden riktas till (prop. 2007/08:115).

Marknadsföringslagen och bilagan innehåller därutöver, till skillnad från radio- och tv-lagen (2010:696), inte några särskilda bestämmelser om reklam riktad till barn, utan generalklausulen i 5 § marknadsföringslagen om att marknadsföring ska stämma överens med god marknadsföringssed gäller även vid sådan marknadsföring. I 8 kap. 7 § radio och tv-lagen anges bl.a. att reklam i tv-sändningar, sökbar text-tv och beställ-tv inte får syfta till att fånga uppmärksamheten hos barn under tolv år.

Enligt praxis i Marknadsdomstolen strider det mot god marknadsföringssed att skicka adresserad direktreklam till personer under 16 år (MD 1983:16, 1999:26).

Egenåtgärder m.m.

Internationella Handelskammaren (ICC) har uppställt särskilda regler när det gäller reklam som riktar sig till barn och ungdom. Bland annat får reklam inte utnyttja barns och ungdomars naturliga godtrogenhet eller bristande erfarenhet.

Vidare har ICC tagit fram riktlinjer när det gäller ansvarsfull marknads-kommunikation för mat och dryck, som bl.a. omfattar marknadsföring som riktar sig till barn.

Enligt Etiska Rådet för Betalteletjänsters (ERB) etiska regler får marknadsföring av betalteletjänster inte förekomma om denna väsentligen riktar sig till personer under 14 år och kostnaden för att begagna sig av tjänsten kan överstiga 10 kronor.

Stiftelsen Reklamombudsmannen (RO) inrättades den 1 januari 2009. RO är näringslivets egenåtgärdskansli som har till uppgift att främja hög etisk standard inom reklam och marknadsföring. RO har tagit över de uppgifter som tidigare sköttes av Näringslivets Etiska Råd mot Könsdiskriminerande reklam (ERK) och MarknadsEtiska Rådet (MER). Allmänheten, företag, myndigheter och andra organisationer kan vända sig till RO med klagomål på reklam som är oetisk eller på annat sätt strider mot god marknadsföringsetik.

RO granskar även reklam på eget initiativ och ger vägledning och information i marknadsföringsetiska frågor. RO prövar om reklam följer ICC:s regler för reklam och marknadskommunikation och meddelar i uppenbara fall friande eller fällande beslut. Övriga ärenden överlämnas för prövning av Reklamombudsmannens opinionsnämnd.

De nordiska konsumentombudsmännen tog 2010 fram en ny gemensam standpunkt om handel och marknadsföring på internet. Ett särskilt avsnitt rör marknadsföring som riktas till barn och unga. Enligt standpunkten ska bl.a. näringsidkaren utforma marknadsföringen på ett sådant sätt att det är uppenbart för den åldersgrupp som är målgrupp att det rör sig om marknadsföring. Näringsidkaren får inte använda eller medverka till användan-

det av produktplacering eller annan form av dold reklam för produkter osv. på egna eller andra webbplatser som riktar sig mot barn och unga, t.ex. i spel eller annan underhållning. Spel och liknande bör inte heller avbrytas av reklamslag. I ståndpunkten finns flera exempel på vad e-handlarna bör ta hänsyn till när de riktar sig till barn. Till exempel bör näringsidkare inte skicka direktadresserad reklam till barn eller inhämta personuppgifter från barn.

Vidare har de nordiska konsumentombudsmännen hösten 2010 inlett en granskning av marknadsföringen i sociala medier. Ombudsmännen är särskilt intresserade av den marknadsföring som riktar sig direkt till barn.

Konsumentverket/Konsumentombudsmannen har träffat ett antal överenskommelser med näringslivet om hur marknadsföring som riktar sig till barn bör utformas, t.ex. jultidningsförsäljning och skolfoton.

Vidare har Konsumentombudsmannen under 2011 i två fall väckt talan vid Marknadsdomstolen angående otillbörlig marknadsföring till barn på internet.

Pågående arbete

Som tidigare redovisats under avsnittet om obeställd reklam och telefonförsäljning gav Regeringskansliet den 20 september 2011 en sakkunnig person i uppdrag att analysera konsumenternas rättsliga ställning när varor och tjänster betalas via telefonräkningen. Särskilt situationer där barn är inblandade ska uppmärksammas. Den sakkunnige får också ta upp andra konsumentproblem som kan uppkomma till följd av ny teknik och telefonens förändrade användningsområden. Det kan exempelvis gälla risken att drabbas av höga kostnader när barn använder vissa applikationer till smarta telefoner eller läsplattor.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2012.

Tidigare ställningstagande

Liknande motionsyrkanden om reklam till barn behandlades senast av civilutskottet våren 2011 i betänkande 2010/11:CU14. Utskottet avstyrkte de då aktuella motionerna och riksdagen följde utskottet.

Utskottet förklarade inledningsvis att det inte har någon annan uppfattning än motionärerna vad gäller vikten av återhållsamhet och hänsynstagande vid marknadsföring till barn. Inför ställningstagandet till de då aktuella motionsyrkandena erinrade utskottet om att genom 2008 års marknadsföringslag, som fr.o.m. den 1 juli 2008 ersatt marknadsföringslagen från 1995, har direktivet om otillbörliga affärsmetoder genomförts i svensk rätt. Direktivet är i huvudsak utformat som ett fullharmoniseringsdirektiv. Medlemsstaterna är därmed förhindrade att införa bestämmelser som avviker från vad som föreskrivs i direktivet.

Utskottet anförde vidare att det vid sin behandling av proposition 2007/08:115 om en ny marknadsföringslag uttalade att direktivet, utan att innehålla ett totalförbud mot reklam riktad till barn, allmänt sett ger barn och andra

utsatta grupper ett i viss mån starkare skydd mot otillbörliga marknadsföringsåtgärder. Så är t.ex. direkta köpuppmaningar riktade till barn en sådan affärsmetod som enligt bilaga I till direktivet under alla omständigheter är otillbörlig (punkt 28). Om marknadsföring riktas till barn, ska dessutom bedömningen av om åtgärden är otillbörlig ske utifrån en person som är representativ ur den krets som åtgärden riktas mot. I övrigt gäller marknadsföringslagens bestämmelser om bl.a. god marknadsföringssed och förbud mot aggressiv och vilseledande marknadsföring även när marknadsföringen riktar sig till barn (bet. 2007/08:CU21).

Utskottet pekade därutöver på de regler och rekommendationer för marknadsföring som riktar sig till barn som bl.a. tagits fram av Internationella Handelskammaren och som redovisats ovan. Utskottet ansåg att den branschfinansierade reklamombudsmannen också borde uppmärksammas i detta sammanhang.

När det gällde det då aktuella motionsyrkandet om att regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att fortlöpande följa upp reklam som riktar sig till barn samt att övervaka att lagar och riktlinjer följs vid marknadsföring som riktar sig till barn erinrade utskottet om att Konsumentverket/Konsumentombudsmannen har ett tillsynsansvar över att bestämmelserna i marknadsföringslagen följs.

Utskottets ställningstagande

Utskottet står fast vid sitt tidigare ställningstagande. När det gäller motionsyrkandet att ge Konsumentverket i uppdrag att fortlöpande följa upp reklam som riktar sig till barn m.m. vill utskottet erinra om att Konsumentverket/Konsumentombudsmannen redan har ett tillsynsansvar över att bestämmelserna i marknadsföringslagen följs. Utskottet kan därför inte se att det föreligger något behov av ett sådant tillkännagivande som föreslås.

Utskottet är mot denna bakgrund inte berett att ställa sig bakom motionsönskemålen. Utskottet föreslår därför att riksdagen avslår motionerna 2011/12:C329 yrkandena 4 och 5, 2011/12:C347 yrkandena 2 och 2011/12:C385.

Lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om åtgärder mot könsdiskriminerande reklam. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden från riksdagens sida.

Jämför reservationerna 9 (S) och 10 (MP, V).

Motionerna

Veronica Palm m.fl. (S) anser i motion 2011/12:C347 att regeringen bör återuppta beredningen av Utredningen om könsdiskriminerande reklams betänkande (SOU 2008:5) och därefter överväga förslag till lagstiftning. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet härmed (yrkande 5).

I motion 2011/12:C329 av Marianne Berg m.fl. (V) föreslås tillkännagivanden om dels att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag till lagstiftning om förbud mot könsdiskriminerande reklam (yrkande 6), dels att regeringen ska ge Konsumentombudsmannen i uppdrag att göra en kartläggning av den könsdiskriminerande reklamens utveckling och omfattning samt utforma råd och sprida information om könsdiskriminerande reklam (yrkande 7).

Egenåtgärder

Som tidigare redovisats under avsnittet Reklam riktad till barn inrättades Stiftelsen Reklamombudsmannen (RO) den 1 januari 2009. RO har tagit över de uppgifter som tidigare sköttes av Näringslivets Etiska Råd mot Könsdiskriminerande reklam (ERK) och MarknadsEtiska Rådet (MER). Allmänheten, företag, myndigheter och andra organisationer kan vända sig till RO med klagomål på reklam som är oetisk eller på annat sätt strider mot god marknadsföringsetik. RO granskar även reklam på eget initiativ samt ger vägledning och information i marknadsföringsetiska frågor. RO prövar om reklam följer ICC:s regler för reklam och marknadskommunikation och meddelar i uppenbara fall friande eller fällande beslut. Övriga ärenden överlämnas för prövning av Reklamombudsmannens opinionsnämnd. I ICC:s regler för reklam och marknadskommunikation föreskrivs bl.a. att reklam ska utformas med vederbörlig känsla av socialt ansvar. Enligt artikel 4 i grundreglerna får reklam inte vara diskriminerande i fråga om bl.a. kön.

Enligt uppgift från RO har RO och Reklamombudsmannens opinionsnämnd 2009 avgjort 142 ärenden varav 79 gällde könsdiskriminerande reklam. 2010 avgjordes totalt 193 ärenden varav 110 avsåg könsdiskriminerande reklam. Av de ärenden som gällde könsdiskriminerande reklam var andelen reklam som fälldes 31 procent 2009 och 37 procent 2010. 2011 var antalet ärenden totalt 275. 206 av ärendena är hittills avgjorda. Av de avgjorda ärendena avsåg 89 könsdiskriminerande reklam. 28 procent av de ärenden som avsåg könsdiskriminerande reklam var fällande.

Utredningen om könsdiskriminerande reklam

Den tidigare regeringen gav i juli 2006 en särskild utredare i uppdrag att kartlägga utvecklingen och omfattningen av könsdiskriminerande reklam i Sverige och lämna förslag till hur lagstiftning mot sådan reklam skulle kunna utformas, samt redovisa för- och nackdelar med dessa förslag. Upp-

draget omfattade även att beakta andra möjligheter att komma till rätta med könsdiskriminerande reklam, t.ex. genom näringslivets egna självreglerande organ.

Utrederen överlämnade i januari 2008 betänkandet Könsdiskriminerande reklam – kränkande utformning av kommersiella meddelanden (SOU 2008:5) till statsrådet och chefen för Integrations- och jämställdhetsdepartementet. I betänkandet föreslogs en ny och fristående lag mot könsdiskriminerande reklam. Utrederen ansåg inte att en sådan lagstiftning är grundlagsstridig. Utrederen ansåg vidare bl.a. att Konsumentverket/Konsumentombudsmannen ska ansvara för frågor avseende könsdiskriminerande reklam, vilket bl.a. innefattar kartläggning av dess utveckling och omfattning, utformning av råd och spridning av information.

Den nuvarande regeringen beslutade den 24 april 2008 att lägga betänkandet till handlingarna.

Frågesvar

Statsrådet Birgitta Ohlsson förklarade den 1 december 2010 som svar på en skriftlig fråga (fr. 2010/11:90) om vilka åtgärder hon avser att vidta för att motverka kränkande könsdiskriminerande reklam att hon delar frågeställarens uppfattning om att könsdiskriminerande reklam inte är önskvärd i ett samhälle som strävar efter ökad jämställdhet mellan könen och alla människors lika värde. Att kvinnor och män framställs på ett kränkande eller stereotypiskt sätt i reklam bidrar till att bevara förlegade könsroller och kan motverka insatser för jämställdhet. Ministern anförde vidare bl.a. att skälen att inte gå vidare med betänkandet Könsdiskriminerande reklam – kränkande utformning av kommersiella meddelanden, där ett förslag till lag mot könsdiskriminerande reklam lämnades, var flera. Ett lagförslag om förbud mot könsdiskriminerande reklam kan komma att stå i strid med tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. Dessutom är lagstiftning inte den rätta vägen att uppnå målet. Ministern ansåg att reklambranschens eget ansvar är stort när det gäller att motverka könsdiskriminerande reklam. Hon påpekade att Sveriges Annonsörer inrättat en branschfinansierad reklamombudsman (RO). Egenåtgärder innebär, enligt ministern, flera fördelar jämfört med lagstiftning. De är snabbare och flexibla och kan anpassas till en marknad i ständig förändring. Egenåtgärdsregler som tagits fram av branschen själv bidrar också till större förståelse, kunskap och efterlevnad. Hon förklarade slutligen att hon som konsumentminister är bekymrad över förekomsten av könsdiskriminerande reklam i vårt samhälle och därför med engagemang kommer att följa utvecklingen på området, inte minst RO:s verksamhet, men att hon inte tror att lagstiftning är den rätta vägen.

Tidigare ställningstaganden

Frågor om lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam har varit föremål för överväganden och förslag i en rad olika sammanhang sedan mitten av 1970-talet. Vad som har diskuterats har gällt dels om sådana regler över huvud taget behövs, dels om en sådan lagstiftning kräver grundlagsändringar. De som har motsatt sig lagstiftning har bl.a. gjort gällande att näringslivets egenåtgärder på området är mer verkningsfulla än vad som kan åstadkommas genom lagstiftning. Frågor om könsdiskriminerande reklam behandlades ingående av lagutskottet våren 1995 i samband med att riksdagen antog 1995 års marknadsföringslag (prop. 1994/95:123, bet. LU16). Konstitutionsutskottet ansåg i sitt yttrande till lagutskottet över propositionen, i likhet med den dåvarande regeringen, att lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam, som begärts i då aktuella motioner, inte kan införas utan grundlagsändring.

Lagutskottet delade de då aktuella motionärernas uppfattning att reklam med inslag av diskriminering i olika former var oacceptabel. Eftersom en laglig möjlighet att ingripa mot könsdiskriminerande reklam kräver en grundlagsändring som innebär inskränkningar i tryckfrihetens och yttrandefrihetens grundvalar borde dock, anförde utskottet, lagstiftning komma i fråga endast om detta framstår som det enda alternativet att komma till rätta med problemet. Förutom att lagstiftningsbehovet sålunda måste vara klarlagt borde det vidare krävas att den diskriminerande reklamen förekommer i sådan omfattning och är av sådan art att inskränkningar i tryckfriheten och yttrandefriheten oundgängligen är påkallade. Lagutskottet, som konstaterade att regeringen, enligt vad som anförts i propositionen, avsåg att följa utvecklingen på området, avstyrkte de aktuella motionerna. Riksdagen följde utskottet. Lagutskottet har därefter, i huvudsak med hänvisning till riksdagens tidigare ställningstaganden och till näringslivets egenåtgärder på området, vid ett flertal tillfällen avstyrkt motionsyrkanden med krav på införande av lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam (se bl.a. bet. 1994/95:LU32, 1995/96:LU26, 1996/97:LU13, 1997/98:LU21, 1998/99:LU10, 1999/2000:LU13, 2001/02:LU16, 2002/03:LU9, 2003/04:LU8 och 2005/06:LU20). Riksdagen har följt utskottet.

Motionsyrkanden om lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam behandlades även av civilutskottet våren 2008 i samband med att riksdagen antog 2008 års marknadsföringslag (bet. 2007/08:CU21). Enligt utskottets mening ägde de ovan redovisade ställningstagandena från riksdagens sida alltjämt giltighet. Utskottet föreslog att de då aktuella motionerna skulle avslås och riksdagen följde utskottet. Utskottet har därefter, våren 2009 och hösten 2009, behandlat motionsyrkanden om könsdiskriminerande reklam. Utskottet stod fast vid de tidigare ställningstagandena och avstyrkte de då aktuella motionerna, och riksdagen följde utskottet (bet. 2008/09:CU34 och 2009/10:CU7).

När utskottet våren 2011 senast behandlade motionsyrkanden om könsdiskriminerande reklam (bet. 2010/11:CU14) underströk utskottet inledningsvis att det delar uppfattningen att könsdiskriminerande reklam inte är önskvärd i ett samhälle som strävar efter ökad jämställdhet mellan könen och alla människors lika värde. När det gällde frågan om att införa lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam instämde dock utskottet i de överväganden som tidigare gjorts från riksdagens sida. Utskottet menade således att en sådan lagstiftning inte bör införas. I likhet med ministern ansåg utskottet att reklambranschens eget ansvar är stort när det gäller att motverka könsdiskriminerande reklam.

Liksom tidigare betonade utskottet att det är av största vikt att näringslivets egenåtgärder fungerar. Utskottet välkomnade vidare initiativet att inrätta en branschfinansierad reklamombudsman och förklarade att det även fortsättningsvis kommer att följa Reklamombudsmannens verksamhet.

Vad avsåg ett då aktuellt motionsyrkande om att ge Konsumentombudsmannen i uppdrag att göra en kartläggning av den könsdiskriminerande reklamens utveckling och omfattning samt utforma råd och sprida information om könsdiskriminerande reklam, anförde utskottet att ett motsvarande yrkande tidigare avstyrkts av civilutskottet i de av riksdagen godkända betänkandena 2008/09:CU34 och 2009/10:CU7. Utskottet kunde inte heller se att det fanns skäl att föreslå ett tillkännagivande om ett sådant uppdrag. Utskottet avstyrkte de då aktuella motionsyrkandena och riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sina tidigare ställningstaganden om att det inte bör införas någon lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam. Utskottet kan därför inte se något behov att återuppta beredningen av Utredningen om könsdiskriminerande reklams betänkande.

Motionerna 2011/12:C329 yrkandena 6 och 7 samt 2011/12:C347 yrkande 5 bör således avslås.

Betalningar med kontokort

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att det ska införas lagstiftning om att betalning med kontokort måste ske under kortinnehavarens uppsikt. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete.

Motionen

Ulf Nilsson och Karin Granbom Ellison (båda FP) föreslår i motion 2011/12:C272 ett tillkännagivande om att det ska införas lagstiftning om att betalning med kontokort måste ske under kortinnehavarens uppsikt.

Gällande rätt

Enligt 4 § lagen (2010:738) om obehöriga transaktioner med betalningsinstrument, t.ex. ett kontokort, är kontohavaren skyldig att 1. skydda en personlig kod som han eller hon fått, 2. vid vetskap om att betalningsinstrumentet kommit bort eller obehörigen använts snarast anmäla detta till den som är betaltjänstleverantör och 3. i övrigt följa de villkor som enligt kontoavtalet gäller för användning av betalningsinstrumentet.

Om en obehörig transaktion har kunnat genomföras till följd av att en skyldighet enligt 4 § åsidosatts genom grov oaktsamhet, ansvarar kontohavaren, enligt 6 §, för hela beloppet. Är kontohavaren konsument, är ansvaret begränsat till högst 12 000 kronor. Har kontohavaren handlat särskilt klandervärt, ansvarar han eller hon dock för hela beloppet.

Lagen som trädde i kraft den 1 augusti 2010 genomför betaltjänstdirektivets bestämmelser om ansvaret för obehöriga transaktioner (prop. 2009/10:122, bet. 2009/10:CU19, rskr. 2009/10:365). I propositionen anförts bl.a. att de villkor som enligt kontoavtalet gäller för hanteringen av betalningsinstrumentet utgör en utgångspunkt för bedömningen av vilka krav på aktsamhet som ställs. Ett villkor för hanteringen kan t.ex. vara att betalningsinstrumentet ska hållas under uppsikt. På offentliga platser krävs det att kontohavaren i princip har kontinuerlig kontroll över kortet. Att lämna kortet inte endast tillfälligt utan uppsikt i en sådan miljö är i regel att anse som grovt oaktsamt. Att lämna det tillfälligt för sedvanlig betalning är däremot normalt inte att anse som grovt oaktsamt (s. 28).

Pågående arbete

Utredningen om obehörig användning av kontokort samt konsumentskydd vid s.k. modemkapning har i sitt slutbetänkande, Betalningsansvar vid obehörig användning av kontokort m.m. (SOU 2005:108), tagit upp säkerhetsfrågor vid betalning med kort. I betänkandet anges bl.a. att samtliga kontokort under de närmaste åren kommer att bytas ut mot nya s.k. chipkort. Den nya tekniken innebär att nya betalningsterminaler och uttagsautomater måste installeras. Den information som nu finns lagrad i magnetremsan lagras i stället på ett chipkort i en integrerad krets i själva kortet. Den integrerade kretsen erbjuder ett betydligt bättre skydd mot kopiering och annan manipulation än magnetremsan. Tekniken bygger på den internationella kontokortsstandarden EMV, som står för Europay, Mastercard och Visa. Införandet av EMV-standard i kombination med krav på användning av pinkod förutses ge ett gott skydd mot kortbedrägerier.

Single Euro Payments Area, SEPA, är ett arbete för att skapa ett gemensamt område för betalningar inom EU. De europeiska bankföreningarna och deras medlemsbanker har bildat en gemensam organisation – European Payments Council (EPC) – som har till uppgift att driva och koordinera SEPA-arbetet. Även den europeiska centralbanken (ECB) och kommissionen är engagerade i arbetet. Utvecklingen sker i första hand i de länder som har euro som nationell valuta, men det är även möjligt för

europiska länder utanför eurozonen att delta i eurobetalningssystemen. I SEPA ingår alla 27 EU-länderna samt Island, Norge, Liechtenstein, Monaco och Schweiz. Genom att införa samma rutiner och standarder medverkar bankerna till utvecklingen av en inre marknad för betalningstjänster.

När det gäller kortbetalningar uppställs inom ramen för SEPA krav på att alla kort som ges ut inom SEPA-området ska ha ett EMV-chip och en tillhörande pinkod för säker identifiering. Vid betalning med ett kort med EMV-chip placerar kortinnehavaren själv kortet i betalterminalen och godkänner betalningen genom att själv knappa in pinkoden för kortet. Butiks-terminaler och uttagsautomater ska också anpassas för att kunna hantera den nya chiptekniken.

Kommissionen presenterade den 11 januari 2012 en grönbok om kort-, internet- och mobilbetalningar, KOM(2011) 941 slutlig. Syftet med grönboken är bl.a. att utvärdera frågor som rör kort-, internet- och mobilbetalningar inom EU och kartlägga brister i de gällande systemen. I grönboken tar kommissionen upp frågor om betalningssäkerhet. Kommissionen anför bl.a. att den ram för kortbetalningar som utvecklats inom SEPA inte genomförts fullständigt den 1 januari 2011 som var den ursprungliga planen eftersom många av ramens underliggande faktorer inte tillämpas aktivt. Kommissionen anför vidare att cirka 90 procent av alla terminaler för kortbetalning vid försäljningsställena och 80 procent av alla betalkort i EU var EMV-kompatibla (försedda med chip och pinkod) vid slutet av 2010. Att kort med namnunderskrift som är försedda med en magnetremsa för kortläsning kontinuerligt har ersatts med kort med chip och pinkod har bidragit till att antalet bedrägerier vid köpstället har minskat betydligt på EU-nivå. I grönboken vill kommissionen bl.a. ha synpunkter på om fysiska betalningstransaktioner med EMV-kort är tillräckligt säkra.

Finansutskottet har prövat grönboken i utlåtande 2011/12:FiU37.

Utskottets ställningstagande

Genom lagen om obehöriga transaktioner med betalningsinstrument klargörs vilka skyldigheter en kontohavare har vid användningen av ett kort och vad som gäller för betalningsansvaret vid obehöriga transaktioner. Som redovisats ovan har branschen vidtagit åtgärder för att öka säkerheten vid kortbetalningar. Det pågår också ett arbete på EU-nivå i frågan.

Mot denna bakgrund anser utskottet att det inte finns behov av ett sådant tillkännagivande som motionärerna föreslår. Motion 2011/12:C272 bör därför avslås.

Leksakers säkerhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skärpta regler för kemikalier i leksaker m.m. Utskottet hänvisar till direktivets bestämmelser och pågående arbete.

Jämför reservation 11 (MP, SD, V).

Bakgrund

Sedan den 20 juli 2011 gäller en ny lag om leksakers säkerhet (prop. 2010/11:65, bet. 2010/11:CU8, rskr. 2010/11:245). Genom den nya lagen har 2009 års direktiv om leksakers säkerhet genomförts i svensk rätt. Direktivet är ett s.k. fullharmoniseringsdirektiv, vilket innebär att medlemsstaterna inte får besluta om ytterligare begränsningar av leksakers fria rörlighet på den inre marknaden än de som direktivets regler medger.

Motionerna

Marianne Berg m.fl. (V) föreslår i motion 2011/12:C318 tillkännagivanden om att regeringen dels bör återkomma till riksdagen med förslag som innebär att skadliga ämnen helt bör förbjudas i leksaker (yrkande 1), dels att regeringen i det fortsatta arbetet med genomförandet av direktivet om leksakers säkerhet bör vinnlägga sig om att skydda miljön och barns hälsa (yrkande 2). I motionen föreslås vidare ett tillkännagivande om att regeringen inom ramen för EU-samarbetet snarast bör ta initiativ för att få till stånd ett totalt förbud för skadliga kemikalier, metaller och doftämnen i leksaker (yrkande 3).

Även i motion 2011/12:MJ281 av Jens Holm m.fl. (V) föreslås ett tillkännagivande om att införa regler som helt förbjuder skadliga kemikalier, metaller och doftämnen i leksaker (yrkande 16).

Direktivet om leksakers säkerhet

Målet för direktivet om leksakers säkerhet är att garantera dels en hög säkerhetsnivå för leksaker för att garantera barns hälsa och säkerhet, dels en väl fungerande inre marknad genom att fastställa harmoniserade säkerhetskrav för leksaker och minimikrav för marknadsövervakning (jfr skäl 9 och 48). I skälen anges vidare att de allmänna och särskilda kemikaliekraven i direktivet bör syfta till att skydda barns hälsa från vissa ämnen i leksaker, medan miljöproblem behandlas i annan övergripande miljölagstiftning (skäl 25). Enligt det allmänna säkerhetskravet i artikel 10.2 första stycket får leksaker, inklusive de kemikalier som de innehåller, inte innebära en risk för användarens eller någon annan persons säkerhet eller hälsa när de används på avsett eller förutsebart sätt med tanke på barns beteende. De särskilda säkerhetskraven framgår av direktivets bilaga II och

avser bl.a. fysikaliska och mekaniska egenskaper, brännbarhet och kemiska egenskaper. I artikel 10.1 föreskrivs att medlemsstaterna ska vidta alla åtgärder som krävs för att säkerställa att leksaker endast släpps ut på marknaden om de uppfyller de grundläggande säkerhetskraven, dvs. det allmänna och de särskilda säkerhetskraven.

I syfte att anpassa bestämmelserna till den tekniska och vetenskapliga utvecklingen kan kommissionen inom ramen för ett kommittéförfarande besluta om ändringar i bestämmelserna om allergiframkallande doftämnen och migrationshalter för vissa farliga metaller i delen om kemiska egenskaper i bilaga II till direktivet. På samma sätt får kommissionen anta särskilda gränsvärden för kemikalier i leksaker som är avsedda för barn under 36 månader eller i andra leksaker som är avsedda att stoppas i munnen (artikel 46). Enligt artikel 48 ska medlemsstaterna senast den 20 juli 2014 och därefter vart femte år rapportera till kommissionen om hur direktivet tillämpas. En sådan rapport ska bl.a. innehålla en utvärdering av dels situationen när det gäller leksakers säkerhet, dels hur verkningfullt direktivet är. I delen om kemiska egenskaper i bilaga II till direktivet anges vidare att kommissionen systematiskt och regelbundet ska utvärdera förekomsten av farliga ämnen i material i leksaker. Dessa utvärderingar ska ta hänsyn till rapporter från marknadsövervakande organ och till synpunkter som medlemsstater och intressenter ger uttryck för (punkt 9).

Den nya lagen om leksakers säkerhet

I 9 § första meningen i den nya lagen om leksakers säkerhet (2011:579) anges att en leksak inte får innebära någon risk för någon persons hälsa eller säkerhet när den används på avsett eller förutsebart sätt med hänsyn till barns beteende. Enligt andra stycket samma paragraf får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om särskilda säkerhetskrav för leksaker.

I propositionen till den nya lagen anförde regeringen att det i direktivets bilaga II bl.a. återfinns hårdare krav på kvävningssäkerhet, starkare skydd mot hörselskador samt en rad nya gränsvärden för kemikalier i leksaker. De nya reglerna är strängare än nuvarande regler, t.ex. tillåts s.k. CMR-ämnen (ämnen som är cancerogena, mutagena eller giftiga för reproduktionen) endast i mycket låga halter i leksakens åtkomliga delar, med begränsade möjligheter till undantag. Vidare listas en rad allergiframkallande doftämnen som endast får förekomma i resthalter samt migrationshalter för vissa farliga metaller. Direktivet innehåller också gränsvärden för hur mycket av totalt 19 slags metaller som får läcka ut från en leksak. För arsenik, kadmium, sexvärt krom, bly, kvicksilver och organiskt tenn är gränsvärdena hälften av vad som anses vara säkra värden, eftersom dessa metaller är mycket farliga. Dessa får inte vara avsiktligt tillsatta till något material, men det kan finnas resthalter av dem och då får de inte läcka ut mer än vad gränsvärdena anger.

Regeringen redovisade att Naturskyddsföreningen i sitt remissyttrande anser att direktivets reglering av kemikalier är otillräcklig men att det enligt föreningen inte finns något hinder mot att Sverige behåller eller inför bestämmelser för att skydda människors hälsa och miljö t.ex. vid tillverkning, utsläppande på marknaden eller användning där direktivet inte innebär en harmonisering. Därutöver anser Naturskyddsföreningen att möjligheten att ställa mer långtgående krav även i de delar som direktivet harmoniserar bör undersökas i detalj. Umeå kommun har i sitt yttrande anfört att frågan om totalförbud mot CMR-ämnen bör övervägas. Kemikalieinspektionen har anfört att det inte är självklart att t.ex. nationella krav som motiveras med miljöhänsyn och inte med hälsa/säkerhet är förbjudna enligt direktivet, vilket har betydelse för hur nuvarande nationella regler påverkas.

När det gällde dessa frågor anförde regeringen, under hänvisning till direktivets karaktär av fullharmoniseringsdirektiv, bl.a. att medlemsstaterna i princip inte har rätt att vidta åtgärder som kan utgöra hinder för den fria rörligheten för leksaker som överensstämmer med direktivets krav, såsom exempelvis genom nationella bestämmelser om totalförbud mot vissa ämnen i leksaker.

Vad avsåg genomförandet av de särskilda säkerhetskraven enligt bilaga II till direktivet ansåg regeringen att dessa säkerhetskrav som är mycket omfattande och av teknisk natur inte lämpar sig för att tas in i lag. Kraven borde därför genomföras genom föreskrifter som meddelas av regeringen eller den eller de myndigheter som regeringen bestämmer.

Pågående arbete

Regeringen gav i december 2010 Kemikalieinspektionen i uppdrag att ta fram och genomföra en nationell handlingsplan för en giftfri vardag. Den 10 mars 2011 presenterade Kemikalieinspektionen Handlingsplan för en giftfri vardag 2011–2014 Skydda barnen bättre. I handlingsplanen föreslår Kemikalieinspektionen bl.a. följande åtgärder:

- Regeringen ger Kemikalieinspektionen i uppdrag att efter samråd med Naturvårdsverket, Livsmedelsverket och Läkemedelsverket och andra berörda centrala myndigheter göra en bred genomgång av EU:s lagstiftning och identifiera en strategi för hur reglerna på sikt kan utvecklas och förbättras för att bidra till en giftfri miljö enligt svenska miljömål och till en giftfri vardag. I uppdraget ingår att lämna övergripande förslag till hur lagstiftningen på EU-nivå kan ändras och effektiviseras.
- Kemikalieinspektionen verkar för att metoderna för EU:s riskbedömning utvecklas ytterligare för att rimligt säkerställa att vi inte underskattar risken för att kemikalier ska skada barn.
- Sverige blir ett av de ledande medlemsländerna i EU när det gäller att ta fram förslag till förbud och liknande för farliga kemikalier som människor kan utsättas för i sin vardag.

- Sverige verkar för att EU-lagstiftningen skärps för att ytterligare begränsa förekomsten av farliga kemikalier i varor som används på ett sådant sätt att konsumenter kan utsättas för hälsofarliga kemikalier.
- Kemikalieinspektionen ökar kraftigt sin tillsyn över farliga kemikalier i leksaker och andra varor som används på ett sådant sätt att människor i sin vardag kan utsättas för farliga ämnen.

Enligt uppgift från Regeringskansliet deltar Kemikalieinspektionen aktivt i kommissionens nybildade expertgrupp för kemikalier i leksaker. I den tekniska anpassningen av leksaksdirektivet verkar Sverige bl.a. för skärpta gränsvärden för tungmetaller. Den föreskrivande kommittén (se ovan under redovisningen av direktivet) beslutade i oktober 2011 att sänka migrationsvärdet för kadmium.

Vidare har regeringen gjort giftfri miljö till en av de miljöpolitiska huvuduppgifterna under mandatperioden 2010–2014. Kemikalieinspektionen har fått 100 miljoner kronor för att genomföra handlingsplanen för en Giftfri vardag. Kemikalieinspektionen inledde under hösten 2011 en dialog med leksaksbranschen i syfte att bl.a. få dem att göra åtaganden om utfasning av farliga kemikalier.

Tidigare behandling

Motsvarande motionsyrkanden har behandlats av civilutskottet i samband med beredningen av propositionen med förslag till en ny lag om leksakers säkerhet våren 2011 (prop. 2010/11:65, bet. 2010/11:CU8). När det gällde de då aktuella motionsyrkandena om skärpta regler för kemikalier m.m. i leksaker anförde utskottet att motionsyrkandena innehöll förslag på åtgärder som går längre än direktivets bestämmelser. Utskottet erinrade om att direktivet om leksakers säkerhet är ett s.k. fullharmoniseringsdirektiv, vilket innebär att medlemsstaterna inte får besluta om ytterligare begränsningar av leksakers fria rörlighet på den inre marknaden än de som direktivets regler medger. Den säkerhetsnivå som fastställs i direktivets regler får inte på något sätt höjas eller sänkas på nationell nivå, och de konkretiseringar av det allmänna säkerhetskravet som återfinns i direktivets bilagor får inte förändras. Mot denna bakgrund ansåg utskottet att motionsyrkandena borde avslås.

Vad gällde motionsyrkandet om fortsatt arbete inom EU ansåg utskottet att det är av största vikt att arbetet inom EU för att förhindra förekomsten av skadliga ämnen i leksaker fortsätter kontinuerligt. Utskottet ansåg därför att regeringen snarast bör ta initiativ till att inleda förhandlingar för att förbjuda skadliga kemikalier, metaller och doftämnen i leksaker. Utskottet föreslog att även detta motionsyrkande borde avslås.

Riksdagen följde utskottet.

Utskottets ställningstagande

Motionsyrkandena om skärpta regler för kemikalier m.m. i leksaker innehåller förslag på åtgärder som går längre än direktivets bestämmelser. Utskottet vill på nytt erinra om att direktivet om leksakers säkerhet är ett s.k. fullharmoniseringsdirektiv, vilket innebär att medlemsstaterna inte får besluta om ytterligare begränsningar av leksakers fria rörlighet på den inre marknaden än de som direktivets regler medger. Den säkerhetsnivå som fastställs i direktivets regler får inte på något sätt höjas eller sänkas på nationell nivå, och de konkretiseringar av det allmänna säkerhetskravet som återfinns i direktivets bilagor får inte förändras.

Det nya direktivet om leksakers säkerhet innebär en skärpning när det gäller reglerna för kemikalier, metaller och allergiframkallande doftämnen i leksaker. Fortfarande tillåts dock t.ex. låga halter av s.k. CMR-ämnen i leksakers åtkomliga delar, och resthalter av allergiframkallande doftämnen får fortfarande förekomma i leksaker. Direktivet ger kommissionen möjlighet att i vissa fall ändra de angivna gränsvärdena för vissa ämnen i leksaker. Inom ramen för sin rapporteringsskyldighet har också en medlemsstat möjlighet att peka på behov av ändringar av direktivet.

Det är enligt utskottet av största vikt att arbetet för att förhindra förekomsten av skadliga ämnen i leksaker fortsätter kontinuerligt.

Som redovisats ovan bedriver regeringen ett omfattande arbete med frågorna. Regeringen har gjort giftfri miljö till en av de miljöpolitiska huvuduppgifterna under mandatperioden 2010–2014. Kemikalieinspektionen har fått 100 miljoner kronor för att genomföra Handlingsplanen för en giftfri vardag. I handlingsplanen anger Kemikalieinspektionen att den under 2011–2014 särskilt kommer att arbeta för att farliga ämnen begränsas genom att EU:s lagstiftning skärps. Kemikalieinspektionen avser också att kraftigt öka sin tillsyn över bl.a. farliga kemikalier i leksaker. Kemikalieinspektionen inledde under hösten 2011 en dialog med leksaksbranschen i syfte att bl.a. få dem att göra åtaganden om utfasning av farliga kemikalier. Vidare deltar Kemikalieinspektionen aktivt i kommissionens nybildade expertgrupp för kemikalier i leksaker. I den tekniska anpassningen av leksaksdirektivet verkar Sverige bl.a. för skärpta gränsvärden för tungmetaller. Kommissionens föreskrivande kommitté beslutade i oktober 2011 att sänka migrationsvärdet för kadmium.

Utskottet kan således konstatera att det både nationellt och inom EU pågår ett omfattande arbete inom området. Utskottet ser mycket positivt på att Sverige inom ramen för EU-samarbetet aktivt arbetar för att minska förekomsten av farliga ämnen i leksaker, bl.a. när det gäller gränsvärden för tungmetaller.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 2011/12:C318 yrkandena 1–3 och 2011/12:MJ281 yrkande 16.

Produktinformation

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande med förslag om att frågan om vilken information producenter ska lämna konsumenter bör utredas.

Jämför reservation 12 (MP, V).

Motionen

Jan Lindholm m.fl. (MP) anser i motion 2011/12:C417 att införandet av en skyldighet för producenter att informera konsumenter om bl.a. varors och tjänsters innehåll på svenska eller på andra språk och i punktskrift bör utredas. Ett tillkännagivande föreslås i enlighet härmed (yrkande 5).

Nuvarande ordning

I 16 § första stycket konsumentköplagen (1990:932) anges att en vara ska åtföljas av de anvisningar som behövs för dess installation, montering, användning, förvaring och skötsel.

Enligt förarbetena ska det normalt krävas att anvisningen är avfattad på svenska eller att den utgörs av allmänt kända eller begripliga symboler. När det gäller försäljning av varor, avsedda för en begränsad kundkrets med speciella kunskaper, t.ex. avancerade elektroniska eller tekniska apparater, bör dock en bruksanvisning på engelska godtas. Anvisningen, som kan bestå av skriftlig och/eller bildmässig information, kan lämnas på förpackningen, på varan, i medföljande instruktionsskrift eller på annat lämpligt sätt (prop. 1989/90:89, s. 97).

Krav på att information ska lämnas på visst språk finns bl.a. i lagen om konsumentskydd vid avtal om tidsdelat boende eller långfristig semesterprodukt (2011:914) och i direktivet om leksakers säkerhet. Krav på att information ska lämnas i punktskrift finns när det gäller läkemedelsförpackningar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan inte ställa sig bakom motionsönskemålet om att det ska införas en generell skyldighet för producenter att informera konsumenter om varors och tjänsters innehåll på svenska eller på andra språk och i punktskrift. Enligt utskottets mening bör eventuella krav på den närmare utformningen av den information som ska lämnas bestämmas på grundval av vilka varor och tjänster det är fråga om. Som redovisats ovan ställs t.ex. särskilda informationskrav när det gäller leksaker.

Mot denna bakgrund föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 2011/12:CU417 yrkande 5.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. **Bluffakturor, punkt 1 (S)**

av Veronica Palm (S), Carina Ohlsson (S), Hillevi Larsson (S), Jonas Gunnarsson (S), Katarina Köhler (S) och Yilmaz Kerimo (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:C325 av Krister Örnfjäder (S) och

2011/12:C347 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 4 och

avslår motionerna

2011/12:C323 av Lars-Arne Staxäng m.fl. (M),

2011/12:C324 av Jonas Eriksson m.fl. (MP),

2011/12:C326 av Karin Granbom Ellison (FP),

2011/12:C327 av Pia Hallström och Finn Bengtsson (båda M),

2011/12:C409 av Carina Herrstedt (SD) och

2011/12:Sf281 av Jacob Johnson m.fl. (V) yrkande 1.

Ställningstagande

Bedrägerier med bluffakturor som vilseleder privatpersoner och företag är ett växande problem. Särskilt småföretagare är en utsatt grupp. Antalet anmälningar om bedrägerier med bluffakturor har under senare år ökat kraftigt. Enligt vår mening är detta en utveckling som inte är acceptabel.

I likhet med majoriteten anser vi att det är mycket angeläget att överträdelser av lagstiftningen beivras. Det är också viktigt att den som drabbas av bluffakturor kan få tillräckligt stöd och information om hur man ska gå till väga för att bestrida en bluffaktura. Vi anser att det arbete som pågår från branschens sida för att motverka bluffakturor, t.ex. genom Varningslistan är bra. Men enligt vår mening måste det även till kraftfulla insatser från samhällets sida för att komma till rätta med problemet. De åtgärder som regeringen hittills vidtagit, som främst handlat om polisiära insatser, är bra men inte tillräckliga. Vi anser att det krävs ett helhetsgrepp för att stoppa bluffakturorna. Även behovet av ändringar i den avtalsrättsliga lag-

stiftningen måste övervägas. Vi anser därför att regeringen snarast bör tillsätta en utredning för att se över möjligheten att införa en ångerrätt för företagare.

Vad vi nu anfört bör riksdagen, med bifall till motionerna 2011/12:C325 och 2011/12:C347 yrkande 4 och avslag på motionerna 2011/12:C323, 2011/12:C324, 2011/12:C326, 2011/12:C327, 2011/12:C409 och 2011/12:Sf281 yrkande 1, som sin mening ge regeringen till känna.

2. Bluffakturor, punkt 1 (SD)

av Carina Herrstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:C409 av Carina Herrstedt (SD) och

avslår motionerna

2011/12:C323 av Lars-Arne Staxäng m.fl. (M),

2011/12:C324 av Jonas Eriksson m.fl. (MP),

2011/12:C325 av Krister Örnfjäder (S),

2011/12:C326 av Karin Granbom Ellison (FP),

2011/12:C327 av Pia Hallström och Finn Bengtsson (båda M),

2011/12:C347 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 4 och

2011/12:Sf281 av Jacob Johnson m.fl. (V) yrkande 1.

Ställningstagande

Bedrägerier med bluffakturor som vilseleder privatpersoner och företag är ett växande problem. Antalet anmälningar om bedrägerier med bluffakturor har under senare år ökat kraftigt. Detta är en utveckling som inte är acceptabel.

För många egenföretagare är oseriösa telefonförsäljare ett stort problem då lagstiftningen inte ger samma skydd för egenföretagare som för konsumenter. Egenföretagare saknar oftast de resurser som krävs för att bemöta bluffakturor.

Konsumenter som köper en vara via telefon, internet eller postorder har enligt distans- och hemförsäljningslagen 14 dagars ångerrätt. Jag anser att en motsvarande lagreglerad ångerrätt bör införas för egenföretagare. Förutom att en sådan lagregel skulle bli mer rättvis skulle den spara tid och pengar för polisen, rättsväsendet och inte minst den enskilde företagaren. Rättsprocesser kostar både tid och pengar, något en egenföretagare oftast har lite av. I stället ska vi se till att tillvaron för småföretagarna blir både rättssäkrare och tryggare.

Det får ankomma på regeringen att utarbeta de lagförslag som krävs och återkomma till riksdagen.

Vad jag nu anfört bör riksdagen, med bifall till motion 2011/12:C409 och avslag på motionerna 2011/12:C323, 2011/12:C324, 2011/12:C325, 2011/12:C326, 2011/12:C327, 2011/12:C347 yrkande 4 och 2011/12:Sf281 yrkande 1, som sin mening ge regeringen till känna.

3. Obeställd reklam och telefonförsäljning, punkt 2 (S)

av Veronica Palm (S), Carina Ohlsson (S), Hillevi Larsson (S), Jonas Gunnarsson (S), Katarina Köhler (S) och Yilmaz Kerimo (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:C202 av Hans Hoff (S),

bifaller delvis motion

2011/12:C209 av Christer Engelhardt (S) och

avslår motionerna

2011/12:C219 av Christer Winbäck (FP),

2011/12:C243 av Annika Lillemets m.fl. (MP) yrkandena 1–3,

2011/12:C251 av Katarina Brännström (M),

2011/12:C303 av Penilla Gunther (KD) och

2011/12:C329 av Marianne Berg m.fl. (V) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Ett växande problem är att många människor störs av telefonförsäljning. I dag finns det brister i lagstiftningen och ett otillräckligt skydd för den enskilda människan som drabbas av komplicerade avtal och otydliga regler kring vad man tackat ja till via telefon. Många människor finner det väldigt svårt att ta sig ur situationer där man ständigt måste skriva på handlingar och kontakta företag för att slippa fakturor för olika tjänster och produkter. Vi anser att skyddet måste stärkas för dem som blir utsatta för telefonförsäljning. Enligt vår mening bör det göras en översyn av lagstiftningen på området för att komma åt de problem som många drabbas av. Vi anser därför att regeringen bör tillsätta en utredning för att se om införandet av ett skriftlighetskrav för avtal som ingås på distans kan vara ett alternativ för att öka konsumentskyddet.

När det gäller de motioner som föreslår åtgärder i syfte att begränsa direktreklamen anser vi inte att det finns skäl för riksdagen att frångå sina tidigare ställningstaganden. Vad beträffar motionsyrkandet om att lagstiftningen rörande obeställd e-postreklam (spam) ska skärpas tycker vi att det inte finns behov av ett sådant tillkännagivande som motionären föreslår.

Vad slutligen gäller motionsönskemålet om en översyn av marknadsföringslagen anser vi att det pågående arbetet inte ska föregripas genom någon åtgärd från riksdagens sida.

Vad vi nu anfört om telefonförsäljning bör riksdagen, med bifall till motion 2011/12:C202 och delvis bifall till motion 2011/12:C209, som sin mening ge regeringen till känna. Övriga motioner avstyrks.

4. Obeställd reklam och telefonförsäljning, punkt 2 (MP, V)

av Jan Lindholm (MP) och Marianne Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:C243 av Annika Lillemets m.fl. (MP) yrkandena 1–3 och

2011/12:C329 av Marianne Berg m.fl. (V) yrkandena 2 och 3 samt avslår motionerna

2011/12:C202 av Hans Hoff (S),

2011/12:C209 av Christer Engelhardt (S),

2011/12:C219 av Christer Winbäck (FP),

2011/12:C251 av Katarina Brännström (M) och

2011/12:C303 av Penilla Gunther (KD).

Ställningstagande

Konsumtionssamhället bygger på normen att ingen bör vara nöjd med sig själv eller sina ägodelar. Stora summor satsas på reklam. Reklam vars syfte är att göra oss missnöjda med det vi har och att ständigt vara på jakt efter något annat. Marknadsföringen är ofta mycket påträngande och vänder sig inte sällan till konsumenter som redan är ekonomiskt utsatta genom att uppmäna till dyra kreditköp som skapar ohållbara skuldfällor.

Som om det inte vore nog att vi i den offentliga miljön utsätts för dessa påtryckningar får vi även s.k. direktreklam levererad rakt in i våra hem. Reklam som delas ut i pappersform bidrar också till att förvärra miljö- och klimatproblemen. Att begränsa direktreklamen löser självklart inte alla reklamrelaterade problem. Vi anser att det ändå är viktigt att försöka minska direktreklamen och därmed även minska reklamens negativa effekter.

För att slippa oadresserad direktreklam måste man i dag sätta upp en ”nej – tack” - skylt på brevlådan. Den konsument som inte vill få direktadresserad reklam skickad till sig måste anmäla detta till ett spärregister. Enligt vår mening vore det bättre att införa en modell där direktreklam endast distribueras till de konsumenter som uttryckligen förklarat att de önskar få sådan reklam. Vidare borde telefonförsäljning endast få tillåtas till abonnenter som uttryckligen gett sitt samtycke till detta på förhand.

Regeringen bör därför ta initiativ till en översyn av marknadsföringslagen i syfte att begränsa direktreklamen och hindra oseriösa försäljningsmetoder. I denna översyn bör också ingå att se över möjligheten att införa en bestämmelse om att telefonförsäljning endast ska få tillåtas till abonnenter som uttryckligen gett sitt samtycke till detta på förhand.

Vad vi nu anført bör riksdagen, med bifall till motionerna 2011/12:C219, 2011/12:C243 yrkandena 1–3, 2011/12:C251, 2011/12:C303 och 2011/12:C329 yrkandena 2 och 3 och avslag på motionerna 2011/12:C202 och 2011/12:C209 som sin mening ge regeringen till känna.

5. Tydligare regler för fakturors förfallodatum, punkt 5 (SD) av Carina Herrstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:C413 av Johnny Skalin (SD).

Ställningstagande

Företag och organisationer har olika syn på vad som ska anses vara en fakturas sista förfallodag. Vissa företag och organisationer likställer fakturors sista förfallodatum med sista mottagningsdag till sina konton. Detta skapar en osäkerhet hos konsumenterna och kan leda till att konsumenter drabbas av onödiga betalningsförelägganden. För att förtydliga och förenkla för konsumenterna bör det införas en lagregel om att sista förfallodatum motsvarar sista betalningsdag till betalningsmottagarens konto. Jag anser att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag med detta innehåll.

Vad jag nu anført bör riksdagen, med bifall till motion 2011/12:C413, som sin mening ge regeringen till känna.

6. Konsumentkrediter, punkt 6 (SD) av Carina Herrstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:C412 av Johnny Skalin (SD) och avslår motion

2011/12:C282 av Billy Gustafsson (S).

Ställningstagande

Konsumenter som väljer att lösa sina lån i förtid får i ett ränteläge som innebär extra omkostnader för banken betala en ränteskillnadsersättning för att kompensera banken för dessa kostnader. Vid det motsatta förhållandet, när en kund väljer att lösa lånet i förtid i ett ränteläge där bankens intäkter ökar, får kunden däremot ingen motsvarande ersättning av banken. Enligt min mening borde av marknadsrättsviseskäl även konsumenter som väljer att lösa sina lån i förtid ha möjlighet att begära kompensation från bankerna. Det får ankomma på regeringen att utarbeta de lagförslag som krävs och återkomma till riksdagen.

När det gäller motionen om att regeringen bör se över bankernas rätt till ensidig uppsägning av fungerande krediter anser jag inte att det finns skäl för riksdagen att frångå sina tidigare ställningstaganden i frågan. I likhet med finansutskottet förutsätter jag att regeringen följer utvecklingen på området och tar initiativ till att utreda behovet av ändringar i regelverket på detta område om det bedöms som nödvändigt. Min uppfattning är därför att motionen bör avslås.

Vad jag nu anfört bör riksdagen, med bifall till motion 2011/12:C412 och med avslag på motion 2011/12:C282, som sin mening ge regeringen till känna.

7. Vidareförsäljning av evenemangsbiljetter, punkt 8 (SD)

av Carina Herrstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:C400 av Erik Almqvist (SD) och

bifaller delvis motion

2011/12:C335 av Louise Malmström och Johan Löfstrand (båda S).

Ställningstagande

I Sverige finns ingen lagstiftning som reglerar vidareförsäljning av evenemangsbiljetter. Som en konsekvens kan vi se hur många tjänar pengar genom att köpa upp biljetter till olika evenemang och sälja dem vidare med prispåslag. Detta drabbar dem som köper biljetter av intresse för själva evenemanget. Jag anser därför att det bör införas lagstiftning som förbjuder att evenemangsbiljetter säljs vidare med prispåslag. Den som säl-

jer biljetter vidare till överpris ska få kraftfulla påföljder. Det får ankomma på regeringen att utarbeta de lagförslag som krävs och återkomma till riksdagen.

Vad jag nu anfört bör riksdagen, med bifall till motion 2011/12:C400 och delvis bifall till motion 2011/12:C335, som sin mening ge regeringen till känna.

8. Reklam riktad till barn, punkt 9 (S, MP, V)

av Veronica Palm (S), Carina Ohlsson (S), Hillevi Larsson (S), Jonas Gunnarsson (S), Katarina Köhler (S), Yilmaz Kerimo (S), Jan Lindholm (MP) och Marianne Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2011/12:C329 av Marianne Berg m.fl. (V) yrkandena 4 och 5, 2011/12:C347 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 2 och 2011/12:C385 av Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (S).

Ställningstagande

Marknadsföring som vänder sig till barn blir allt aggressivare och mera omfattande. På olika sätt ”smygs” det in reklam för olika varor och tjänster riktade till barn. I sin marknadsföring till barn använder sig företag ofta av säljfrämjande åtgärder som utdelning av leksaker, gratiserbjudanden, tidningsutskick, utfärdande av s.k. medlemskort och pysselaktiviteter. Det har vidare tillkommit nya kanaler för att nå barnen. Mobiltelefoner används i dag inte bara för att ringa utan man kan även beställa ringsignaler, logotyper, ladda ned musik m.m. Dessa tjänster kan fås utan att någon kontroll görs av om beställaren är underårig. Samma sak gäller på internet där marknadsföring försöker maskera sig som spel och underhållning.

Visserligen förbjuder 2008 års marknadsföringslag direkta köpuppmärningar som riktar sig till barn, men enligt vår mening bör ytterligare åtgärder vidtas för att skydda barn från en alltför stark exponering.

Vi anser att regelverket mot denna form av reklam bör förstärkas utan att det införs ett totalt förbud mot reklam riktad till barn. Enligt vår mening bör regeringen utreda möjligheten att införa en regel i marknadsföringslagen som ålägger näringsidkare att beakta barns allmänna utsatthet i kommersiella sammanhang. Det är enligt vår mening nödvändigt att se över lagen så att den blir ett effektivare medel för att motverka de negativa effekter som reklam kan ha på barn. Branschens regler har inte visat sig tillräckliga.

Vi anser även att regeringen bör ge Konsumentverket eller någon annan lämplig myndighet i uppdrag att fortlöpande följa upp reklam som riktar sig till barn samt att övervaka att lagar och riktlinjer följs vid marknadsföring som riktar sig till barn.

Vad vi nu anfört bör riksdagen, med bifall till motionerna 2011/12:C329 yrkandena 4 och 5, 2011/12:C347 yrkande 2 och 2011/12:C385, som sin mening ge regeringen till känna.

9. Lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam, punkt 10 (S)

av Veronica Palm (S), Carina Ohlsson (S), Hillevi Larsson (S), Jonas Gunnarsson (S), Katarina Köhler (S) och Yilmaz Kerimo (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:C347 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 5 och avslår motion 2011/12:C329 av Marianne Berg m.fl. (V) yrkandena 6 och 7.

Ställningstagande

Reklam som förmedlar en könsstereotyp bild till vuxna, barn och ungdomar är inte önskvärd i ett samhälle som strävar efter ökad jämställdhet mellan könen och alla människors lika värde.

Den socialdemokratiska regeringen gav i juli 2006 en särskild utredare i uppdrag att kartlägga utvecklingen och omfattningen av könsdiskriminerande reklam i Sverige och lämna förslag till hur lagstiftning mot sådan reklam skulle kunna utformas. Utredningen överlämnade i januari 2008 betänkandet Könsdiskriminerande reklam – kränkande utformning av kommersiella meddelanden (SOU 2008:5) till den ansvariga ministern. I betänkandet föreslogs en ny och fristående lag mot könsdiskriminerande reklam. Utredningen anser inte att en sådan lagstiftning är grundlagsstridig. Den borgerliga regeringen har emellertid beslutat att inte gå vidare med förslaget. Vi beklagar detta, och vi anser att regeringen åtminstone borde ha remissbehandlat betänkandet i syfte att få grundlagsfrågan belyst.

I dag ligger möjligheten att motverka könsdiskriminerande reklam i händerna på branschen och deras egen förmåga till självansering. Vi socialdemokrater anser att det finns stora brister när det gäller denna förmåga. Därför anser vi att regeringen bör återuppta beredningen av utredningens betänkande och därefter överväga förslag till lagstiftning.

Vad vi nu anfört bör riksdagen, med bifall till motion 2011/12:C347 yrkande 5 och avslag på motion 2011/12:C329 yrkandena 6 och 7, som sin mening ge regeringen till känna.

10. Lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam, punkt 10 (MP, V)

av Jan Lindholm (MP) och Marianne Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:C329 av Marianne Berg m.fl. (V) yrkandena 6 och 7 samt
bifaller delvis motion

2011/12:C347 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 5.

Ställningstagande

Fortfarande förekommer reklam som förmedlar en könsstereotyp bild till vuxna, barn och ungdomar. Bilderna är nästan utan undantag retuscherade, vilket leder till att de befäster ett skönhetsideal som inte existerar i verkligheten. Reklamen skapar och upprätthåller den heterosexuella normen. Könsdiskriminerande reklam påverkar formandet av människors identitet och motverkar samhällets jämställdhetssträvanden. Vidare sänder könsdiskriminerande reklam en tydlig signal om att det är acceptabelt att behandla andra människor, i synnerhet kvinnor, som objekt som kan konsumeras.

Sverige har genom olika internationella konventioner åtagit sig att motverka könsdiskriminering. Trots detta har lagstiftaren överlåtit åt näringslivet att genom frivilliga åtgärder motverka den könsdiskriminerande reklamen. Vi anser att de åtgärder som vidtagits från branschens sida inte visat sig tillräckligt verkningsfulla för att komma till rätta med problemen. Enligt vår mening är könsdiskriminerande reklam ett allvarligt samhällsproblem som kräver effektivare åtgärder än vad en branschfinansierad organisation som Reklamombudsmannen erbjuder.

Den tidigare regeringen gav i juli 2006 en särskild utredare i uppdrag att kartlägga utvecklingen och omfattningen av könsdiskriminerande reklam i Sverige och lämna förslag till hur lagstiftning mot sådan reklam skulle kunna utformas. Utredningen överlämnade i januari 2008 betänkandet Könsdiskriminerande reklam – kränkande utformning av kommersiella meddelanden (SOU 2008:5) till den ansvariga ministern. I betänkandet föreslogs en ny och fristående lag mot könsdiskriminerande reklam. Utredningen anser inte att en sådan lagstiftning är grundlagsstridig. Regeringen har emellertid beslutat att inte gå vidare med förslaget. Vi beklagar detta, och vi anser att regeringen åtminstone borde ha remissbehandlat betänkandet i syfte att få grundlagsfrågan belyst.

Vår ståndpunkt är att regeringen bör återuppta beredningen av utredningens betänkande och återkomma till riksdagen med förslag till lagstiftning som förbjuder könsdiskriminerande reklam.

Regeringen bör vidare ge Konsumentombudsmannen i uppdrag att göra en kartläggning av den könsdiskriminerande reklamens utveckling och omfattning samt att utforma råd och sprida information om könsdiskriminerande reklam.

Vad vi nu anfört bör riksdagen, med bifall till motion 2011/12:C329 yrkandena 6 och 7 och delvis bifall till motion 2011/12:C347 yrkande 5, som sin mening ge regeringen till känna.

11. Leksakers säkerhet, punkt 12 (MP, SD, V)

av Jan Lindholm (MP), Carina Herrstedt (SD) och Marianne Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2011/12:C318 av Marianne Berg m.fl. (V) yrkandena 1–3 och 2011/12:MJ281 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 16.

Ställningstagande

Direktivet om leksakers säkerhet som genomförts genom den nya lagen om leksakers säkerhet tillåter bl.a. att CMR-ämnen och allergiframkallande doftämnen får förekomma i leksaker. Direktivet innebär inte heller att hormonstörande ämnen eller parfymer förbjuds i leksaker.

Vi anser att det är en självklarhet att barns leksaker ska vara fria från giftiga eller annars farliga ämnen. Enligt vår mening bör skadliga ämnen helt förbjudas i leksaker. Det handlar om barns säkerhet. Då direktivet är ett s.k. fullharmoniseringsdirektiv får Sverige i princip inte vidta åtgärder som kan utgöra hinder i den fria rörligheten för leksaker som överensstämmer med direktivets krav. Kemikalieinspektionen har dock i sitt remissyttande över förslaget till ny lag om leksakers säkerhet bl.a. anfört att det inte är självklart att t.ex. nationella krav som motiveras med miljöhänsyn är förbjudna enligt direktivet.

Vi anser att regeringen ytterligare bör utreda möjligheten att, i syfte att skydda miljö och människor, införa en reglering med inriktningen att skadliga ämnen förbjuds i leksaker. Regeringen bör vidare i det fortsatta arbetet med genomförandet av direktivet vinnlägga sig om att skydda miljö och barns hälsa.

Enligt vår mening är det av största vikt att arbetet inom EU för att förhindra förekomsten av skadliga ämnen i leksaker fortsätter kontinuerligt. Vi vill därför att regeringen snarast tar initiativ till att inleda förhandlingar inom EU i syfte att förbjuda skadliga kemikalier, metaller och doftämnen i leksaker.

Vad vi nu anfört bör riksdagen, med bifall till motionerna 2011/12:C318 yrkandena 1–3 och 2011/12:MJ281 yrkande 16, som sin mening ge regeringen till känna.

12. Produktinformation, punkt 13 (MP, V)

av Jan Lindholm (MP) och Marianne Berg (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:C417 av Jan Lindholm m.fl. (MP) yrkande 5.

Ställningstagande

Det finns i dag ingen generell skyldighet för producenter av varor eller tjänster att informera konsumenter om innehållet i eller beskaffenheten hos det som köpts på svenska. Inte heller finns någon skyldighet att tillhandahålla information på andra språk än svenska eller i punktskrift. Enligt vår mening bör en sådan skyldighet införas. Vi anser att regeringen ska utreda frågan och snarast återkomma till riksdagen med de lagförslag som krävs.

Vad vi nu anfört bör riksdagen, med bifall till motion 2011/12:C417 yrkande 5, som sin mening ge regeringen till känna.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011

2011/12:C202 av Hans Hoff (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna att lagstifta om att namnunderskrifter ska vara bindande vid köp av varor och tjänster.

2011/12:C209 av Christer Engelhardt (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om telefonförsäljning.

2011/12:C219 av Christer Winbäck (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en skarpare lagstiftning kring spam.

2011/12:C241 av Hans Rothenberg och Maria Plass (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheten att förbättra betalningstiderna för mindre företagare genom att jämställa oskäligt långa betalningstider med kreditocker samt tillämpa dithörande lagstiftning och rättstillämpning.

2011/12:C243 av Annika Lillemets m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att marknadsföringslagen bör ändras så att oadresserad direktreklam endast ska få delas ut till hushåll som uttryckligen ger sitt samtycke.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att marknadsföringslagen bör ändras så att adresserad direktreklam endast ska få sändas till personer som uttryckligen gett sitt samtycke på förhand.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att marknadsföringslagen bör ändras så att telefonförsäljning endast ska tillåtas till abonnenter som uttryckligen gett sitt samtycke på förhand.

2011/12:C251 av Katarina Brännström (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett förbättrat skydd för småföretag vid distanshandel.

2011/12:C272 av Ulf Nilsson och Karin Granbom Ellison (båda FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lagstifta om att kortbetalning måste ske under kortinnehavarens uppsikt.

2011/12:C282 av Billy Gustafsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av de allmänna lånevillkoren för att ge kredittagare ett rimligare rätts- och egendomsskydd.

2011/12:C303 av Penilla Gunther (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nätbutiker som bryter mot e-handelslagen.

2011/12:C318 av Marianne Berg m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag som innebär ett bättre skydd för såväl människor som miljö med inriktningen att skadliga ämnen helt bör förbjudas i barns leksaker.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen i förordningsarbetet som följer efter lagstiftningen bör vinnlägga sig om en så vidsträckt tolkning av direktivet som möjligt i fråga om att skydda barns hälsa och miljön.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen snarast ska ta initiativ till att inleda förhandlingar inom EU för att förbjuda skadliga kemikalier, metaller och doftämnen i leksaker.

2011/12:C323 av Lars-Arne Staxäng m.fl. (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att motverka bluffakturor till privatpersoner och företag.

2011/12:C324 av Jonas Eriksson m.fl. (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för att minska företagens problem med bluffakturor.

2011/12:C325 av Krister Örnfjäder (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av lämpliga och verk samma åtgärder mot bluffakturor.

2011/12:C326 av Karin Granbom Ellison (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av möjligheterna att skärpa lagstiftningen för att bekämpa bluffakturor.

2011/12:C327 av Pia Hallström och Finn Bengtsson (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn gällande företag som ställer ut falska fakturor till företag.

2011/12:C329 av Marianne Berg m.fl. (V):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning i syfte att begränsa direktreklamen och stärka konsumenternas rätt.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning av marknadsföringslagen i syfte att hindra oseriösa försäljningsmetoder.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa regler i marknadsföringslagen som ålägger näringsidkare att beakta barns allmänna utsatthet i kommersiella sammanhang.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge en lämplig myndighet i uppdrag att fortlöpande följa upp reklam som riktar sig till barn och att övervaka att lagar och riktlinjer följs vid marknadsföring som riktar sig till barn.
6. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning om förbud mot könsdiskriminerande reklam i enlighet med utredningens förslag i SOU 2008:5 Könsdiskriminerande reklam – kränkande utformning av kommersiella meddelanden.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att uppdra åt Konsumentombudsmannen att göra en kartläggning av den könsdiskriminerande reklamens utveckling och omfattning samt utforma råd och sprida information om könsdiskriminerande reklam.

2011/12:C335 av Louise Malmström och Johan Löfstrand (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna att begränsa vidareförsäljningen av evenemangsbiljetter med pristillägg.

2011/12:C347 av Veronica Palm m.fl. (S):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om reklam riktad till barn.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skydd för småföretag.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om könsdiskriminerande reklam.

2011/12:C354 av Ulf Berg (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra en översyn av lagstiftningen om bedräglig försäljning.

2011/12:C385 av Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om reklam som riktas mot barn.

2011/12:C400 av Erik Almqvist (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utveckla ett lagförslag om förbud mot prispåslag vid vidareförsäljning av evenemangsbiljetter.

2011/12:C406 av Valter Mutt (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avtalslagen behöver moderniseras till språk och innehåll.

2011/12:C409 av Carina Herrstedt (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över lagstiftningen om ångerrätt.

2011/12:C412 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att säkra en rättvis ränteskillnadsersättning.

2011/12:C413 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att låta lagstadga sista förfallodatum som sista betalningsdag.

2011/12:C417 av Jan Lindholm m.fl. (MP):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en utredning om förbättrad produkt- och tjänsteinformation.

2011/12:Sf281 av Jacob Johnson m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att återkomma till riksdagen med förslag till åtgärder för att komma till rätta med annons- och fakturaskojare.

2011/12:MJ281 av Jens Holm m.fl. (V):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa regler som helt förbjuder skadliga kemikalier, metaller och doftämnen i barns leksaker.

BILAGA 2

Offentlig utfrågning

Bluffakturor - hur kan problemet lösas?

Datum: torsdagen den 1 mars 2012

Tid: 09.00–11.20

Lokal: Förstakammarsalen

DELTAGARE

Justitiedepartementet

Politiskt sakkunnige Gustav Gellerbrant

Rättssakkunnige Mats Holmqvist

Rikspolisstyrelsen

Enhetschefen, Polisavdelningen, Per Blomqvist

Handläggaren, Polisavdelningen, Ingrid Isgren

Kronofogdemyndigheten

Kronodirektören Michael Necke

Verksjuristen Charlotte Carrborg

Professorn i civilrätt Jori Munukka, Stockholms universitet

Företagarna

Verkställande direktören Elisabeth Thand Ringqvist

Chefen för juridiska rådgivningen Lars Nordfors

Juristen Christoffer Lewinowitz

Svensk Handel

Säkerhetschefen Per Geijer

Juristen Anders Thelin

Svenska Bankföreningen

Chefsjuristen Tomas Tetzell

Svenskt Näringsliv

Ansvarige för säkerhetsfrågor och Näringslivets Säkerhetsdelegation
Tommy Svensson

UC AB

Marknadschefen Roland Sigbladh

Administrativa chefen Åke Dahlqvist

Ordföranden: Jag är väldigt glad att få öppna denna hearing kring det som vi kallar bluffakturor, som ju är ett större problem än vad ordet ger sken av. När man tittar tillbaka i tiden på civilrättskottets arbete har vi gått från att kalla det fakturaskojare till att nu kalla det bluffakturor. Men det vi vill belysa under denna förmiddag är det faktum att det vi i vardagligt tal kallar bluffakturor är en brottslighet, en brottslighet som drabbar många små, enskilda företagare, som inte alls har den kunskap och de verktyg som stora företag har att hantera en fakturainströmning.

Vi har i utskottet enats om att ha denna hearing och har bjudit in mycket kloka, kompetenta och kunniga personer som har möjlighet att ge oss mer kunskap. Vi har enats om att ha hearingen just för att öka kunskapen kring bluffakturor. Vi behöver veta mer. Vi behöver veta vad vi kan göra som lagstiftare. Är det så att det behövs en lagändring för att skydda landets småföretagare? Fler och fler människor väljer att starta och driva småföretag, och då måste politiken vara med och se till att spelreglerna är sjysta också för de små företagen.

Därför har vi valt att ha denna hearing som ett första steg i vårt fortsatta arbete. Jag ska ärligt säga att det visar att politiken inte har varit tillräckligt aktiv i dessa frågor. Vi hoppas att den här dagen blir ett avstamp för att kunna komma vidare. Jag vet – jag har tidigare träffat flera av er som är inbjudna – att ni har idéer och tankar både om hur man inom befintlig lagstiftning kan förbättra förutsättningarna för de små företagen och om hur lagstiftningen, regelverken eller organisationen runt arbetet skulle behöva förändras.

Med det vill jag öppna hearingen. Det kommer att gå till så att de inbjudna föreläsarna först ger bilder av hur det ser ut i verkligheten. Det är inte alltid man får de bilderna när man går runt i korridorerna här i riksdagen, och vi behöver få bilder utifrån. Därefter finns det möjlighet för utskottets ledamöter att ställa frågor.

Jag vill börja med att lämna ordet till Jori Munukka, som är professor i civilrätt och har ägnat den här verksamheten mycket intresse. Han inleder och får möjlighet att tala en lite längre stund än de andra för att ge oss bakgrundsbilden av hur det ser ut. Sedan fortsätter vi med de föreningar och organisationer som har intresse i frågan.

Jori Munukka: Jag har, som många andra, funderat över den här frågan en del, men jag tänkte inte nu dela med mig så mycket av mina egna funderingar utan mer redogöra för några enkla drag i fråga om vilka medel rättsordningen har.

Till att börja med kan jag konstatera att det som kallas bluffakturor är ganska många olika saker. Det kan vara att någon skickar en faktura bara på chans. Man har inte haft någon som helst kontakt tidigare, och man tänker aldrig utge någon prestation som vederlag för fakturan utan tänker bara fiska – några råkar ju betala. Sedan kan det tänkas att det kommer en faktura och någon form av prestation kopplad till den, kanske en hemsida eller något, fast det finns inte någon som helst kontakt. Förekommer det i

verkligheten? Jag vet inte, men det kan vara så. Det kan också komma en faktura efter en kontakt, men det kommer aldrig någon prestation, och är heller aldrig tänkt att komma någon prestation. Vidare kan det komma såväl faktura som prestation efter en kontakt.

Det görs då och då gällande att det förekommer oseriös inkassoverksamhet kopplad till detta och att det förekommer bevismanipulation i form av manipulerade bandinspelningar. Det förekommer också att borgenären gör sig svår att nå. Det påstås förekomma att borgenären inte sparar korrespondensen, och om någon bestrider att det förekommit ett avtal kan den som gjort det bestridandet ha svårt att visa det om man inte använt sig av rekommenderat brev eller annat.

Vad är då en bluff? Ja, ska vi översätta det till rättsliga termer är det bedrägeri enligt brottsbalken som leder till fängelse och eventuellt näringsförbud. Civilrättsligt kallas det svek, och det leder till ogiltighet och skadestånd. Det finns också en del andra rättsregler som stöder det här. I marknadsrätten finns begreppen otillbörlig eller aggressiv marknadsföring i marknadsföringslagen, och det kan leda till förbudsföreläggande, vite och eventuellt marknadsstörningsavgift. Om vi kan kalla det ett rättsområde, inkassorätt, finns det sanktioner mot otillbörlig påtryckning eller annan otillbörlig inkassoåtgärd. Det kan leda till skadestånd, inklusive lidandet för den som utsatts för detta.

Rättssystemet ser, ytligt sett, ut att tillhandahålla tillräckliga medel för att sådan här verksamhet inte skulle förekomma. Det finns en bevisrättslig, väldigt grundläggande regel, och det är att den som påstår avtal har bevisbördan för det liksom att den som påstår avtal av ett visst innehåll har bevisbördan för det.

Avtalsrättsligt ser det till att börja med ganska bra ut. Det finns ett så kallat förbud mot negativ avtalsbindning. Det betyder att avtal icke kommer till stånd genom en parts rena passivitet. Det framgår, baklänges läst, av 8 § avtalslagen.

Det uppställs dessutom ett krav på att rättshandlingar ska utges för att få verkan. En avtalsaccept måste utges, och det utgivandet ska ske av fri vilja. Det framgår av 35 § avtalslagen, baklänges.

Då är väl allting i sin ordning? Om någon nu hävdar att något avtal på telefon inte har slutits med näringsidkaren är det väl bra så? Ja, det finns andra delar i rättssystemet som motverkar den här enkla utgångspunkten.

En väldigt grundläggande regel är att avtal ingås formfritt, den så kallade konsensualavtalsprincipen. Endast i få fall ser man avsteg från den, till exempel vid köp av fast egendom. Då blir inte avtal bindande förrän det sker i skriftlig form med båda parternas underskrift, och en del andra detaljer.

Det här betyder att en accept inte ens behöver vara muntlig. Det räcker med något slags handlande av vilket man kan dra slutsatsen att det har funnits avtalsvilja. Nu är den gränsen inte omedelbart något större problem vid telefonförsäljning till att börja med. Men om man har fått en hemsida

har man fått en prestation, och har man på något sätt givit intryck av att uppskatta den sidan eller har medverkat till den kan det sägas att man har tillägnat sig det.

Jag ska säga något ytterligare om avtalsrätt.

Det finns en regel som först på senare tid har kommit fram klart i svensk rätt, och det är efter en dom i Högsta domstolen som anger att om två parter har fört avtalsförhandlingar och sedan en av parterna skickar den andra parten något som kan uppfattas vara – det behöver inte ha det som titel – något slags summering av förhandlingarna innebärande ett avtal, en avtalsbekräftelse, har den som mottar avtalsbekräftelsen skyldighet att utan oskäligt uppehåll invända. Gör han inte det blir han inte bara bunden av avtalsinnehåll som han inte hade förväntat sig, vilket framgår redan av en dom från 1930, utan numera står det klart att han blir bunden av ett avtal som han anser över huvud taget inte har ingåtts. Gör man inte det – man blir inte bunden omedelbart – får man i stället bevisbördan. Man måste visa att något avtal inte slutits. Om man däremot påstår att det inte har förts några förhandlingar över huvud taget återställer man bevisreglerna i utgångspositionen, och det ankommer på den som påstår avtal att visa det. Det ankommer på den som påstår avtal att visa att det föreligger ett avtal.

Obeställda produkter finns det regler om för konsumenten. Det är väl en och annan som fortfarande kanske ifrågasätter om den här regeln har civilrättslig verkan. Den kommer definitivt att ha det efter 2014, men antagligen har den, enligt min uppfattning, civilrättslig verkan redan sedan 2008. Det innebär att en konsument som inte har beställt en produkt – det kan vara en vara eller en tjänst – men ändå får den till sig kan nyttja produkten om man vill utan att behöva betala för det.

Konsumenter har också ångerrätt, inte generellt utan vid distans- och hemförsäljningsavtal, som är en frist på 14 dagar. För varor gäller dessutom att man ska ha fått varan, och då är fristen 7 vardagar från mottagandet av varan. Om man däremot använder varan, tillägnar sig den, blir man bunden, såvida varan inte är helt oförstörd.

Jag ska säga något ytterligare om ogiltighet och jämkning. Jag har pratat med några av er inför detta, och en del har ställt frågan om man inte kan använda ogiltighetsreglerna i 3 kap. avtalslagen. Förutsättningen för att behöva använda dem är att man konstaterar att det föreligger ett avtal. Påstås det att det över huvud taget inte finns ett avtal har man ingen anledning att gå in på det här. Ja, men till detta problem hör också en del listiga försäljningsmetoder som innebär att det faktiskt kanske har slutits något avtal men inte alls med det innehåll som motparten har räknat med. Här kan vi då kanske använda de här reglerna. Svek är väl nummer ett. Har någon vilselett någon att vidta en rättshandling och vilseledandet har skett medvetet är det ett ogiltigt avtal.

Man har funderat på om man inte skulle kunna tillämpa 36 § avtalslagen, den så kallade stora generalklausulen. Den är inte särskilt väl anpassad för det här. Den är inte tänkt för att ta bort avtal, utan den är tänkt för att jämka faktiska, giltiga avtal och jämka oskäligt innehåll i dem. Det framträder tydligast genom att denna generalklausul, som i princip bara innehåller två rekvisit, oskäligt och avtalsvillkor, kräver att det ska finnas ett avtalsvillkor på vilket man kan skylla oskäligheten. Avtalsvillkoret som sådant behöver inte vara oskäligt i vanlig mening utan ska bara ge upphov till det, men det krävs i alla fall den ingången. I dessa avtal är det ofta fråga om helt vanliga avtal. Avtalsinnehållet som sådant är inte störande, utan det störande är det faktum att man menar att det inte finns något avtal.

Jag ska säga något kort om avtalsinnehåll. Det bestäms gemensamt av parterna. Om man använder sig av standardavtal och blir bekant med att motparten vill ha ett standardavtal blir man bunden av det. Man blir bunden av det i dess detaljer även om man inte har läst det. Då finns det några möjligheter att relatera bundenheten, och det är genom att gallra bort en del överraskande eller särskilt tyngande bestämmelser. Likadant är det med sådant som har placerats undanskymt, sådant som inte ens den normala, noggranna personen borde upptäcka. När man läser igenom ett standardavtal kanske det är väldigt finstilt på något ställe, och då missar man det lätt. Eller också har det placerats under en vilseledande rubrik, kanske "garanti" eller något sådant, och det som står under garantin är i själva verket en reklamationsregel eller något sådant.

Vidare ska jag säga något om kreditupplysning. Ansökan om betalningsföreläggande gentemot en konsument får inte registreras. Däremot gäller inte detta för enskilda näringsidkare och företag.

Kronofogdemyndigheten ska rätta en uppgift om den är oriktig, om den till exempel oriktigt visar att den enskilde inte har vilja eller förmåga att uppfylla sina förpliktelser. Har ett kreditupplysningsföretag anledning att misstänka att det är något fel eller någon oriktig uppgift finns det en utredningsskyldighet. Om den utredningen då visar att det var en oriktig uppgift ska man rätta uppgiften och dessutom meddela dem som har fått uppgiften det senaste året.

Det får räcka där.

Ordföranden: Tack så mycket, Jori! Det var en bra inledning inför våra fortsatta diskussioner.

Nu säger jag välkommen upp till Per Geijer, säkerhetschef på Svensk Handel, som är först i raden av organisationer. Er rapport om antalet blufffakturor som kom för någon månad sedan var en av de utlösande faktorerna för utskottets ställningstagande att ha denna hearing, så ni är särskilt välkomna.

Per Geijer: Tack för att vi får komma hit och prata om de här frågorna som vi jobbar otroligt mycket med och som drabbar våra medlemmar och alla andra företagare, framför allt småföretagare.

Jag tänkte börja med att återknyta lite till verkligheten – det är därför vi är här – och beskriva hur det ser ut där ute. Jag ska undvika en presentation men däremot spela upp ett kort ljudklipp från en av de drabbade.

(Ljudklipp)

Det vi hörde här var en företagare som får ett samtal från ett bluffföretag som egentligen har som enda syfte att få till ett avslut på ett avtal som inte existerar. Det är det mest vanliga sättet att jobba på för bluffföretagen i dag. De har callcenterföretag som ringer till företagare och hävdar att det finns ett gratisavtal sedan ett halvår tillbaka, att man har glömt att säga upp det och därför är bunden till en 24-månadersperiod à 1 000 kronor. Där kommer också hotet om kronofogde, kreditupplysningsföretag och kreditvärdighet. De går ofta in på detaljer, exempelvis att man kommer att få svårt att köpa varor på kredit och att det kan äventyra hela verksamheten: Är det verkligen värt 1 000 kronor, 10 000 kronor, 15 000 kronor? Det beror på; de känner på företagaren och hur mycket denne är villig att betala. De går alltid bort från de 24 000 som var grunden och försöker ge ett bra erbjudande. Motprestationen blir att de gör en ny inspelning, och den används som bevis.

Vi vet att det finns företag av den här arten med 50 – 60 säljare där en riktigt bra säljare gör avslut på ungefär 100 000 kronor per dag. Ni kan räkna lite på det. Jag kommer tillbaka till den summan lite senare när vi pratar om vad bluffakturorna omsätter.

Utöver den här typen av bluffföretag har vi de bedrägliga blanketterna som skickas ut. Det nämndes om det finstilla i olika hörn, och det har vi sett. Vi har fakturaliknande erbjudanden, och nu på slutet har vi ”judasbolagen” som ringer och säger att ”vi hjälper dig mot bluffakturor” men som i själva verket har direkta kopplingar till bluffföretagen – det är ofta samma personer bakom. Först ringer bluffföretaget, och fem timmar senare ringer hjälpföretaget. Man får välja lite vilken prislapp man vill betala.

Vi på Svensk Handel driver Svensk Handel Varningslistan där vi listar företag som genererar mycket klagomål. Vi har 50 företag på listan och ytterligare 50 under bevakning. Det är fyra personer som jobbar med bluffakturor på Svensk Handel, varav två på heltid. Vi har 100 ärenden och 40 telefonsamtal per dag där vi pratar med drabbade och försöker hjälpa dem. Vi har 80 personer som varje dag laddar ned vår Iphone- eller Android-applikation för att hålla koll på bluffakturor. Vi har tusen besökare på vår hemsida som bara tittar på bluffakturedelarna. Hälften av alla besökare hos oss går in för att titta på bluffakturorna.

Då ska man komma ihåg att vi är ett medlemsföretag finansierat av våra medlemmars pengar. 80 procent av dem som hör av sig till oss är inte medlemmar hos oss. De är inte ens handelsföretag. Det finns ingen annanstans att vända sig. Vi hjälper så många vi kan. Vi lägger ut listan publikt. Vi sätter ut hjälp och råd också publikt på vår hemsida, men vi räcker inte till.

Vi vet, som sagt, att detta omsätter väldigt mycket pengar. Vi gör bedömningen att det är 1,2 miljarder kronor per år. Det finns en åklagare i Helsingborg, som jag också kommer att återkomma till ett par gånger, som håller på att utreda en stor bedrägerihärva. Han tycker att vår siffra är alldeles för lågt räknad och vill påstå att vi pratar om det dubbla. Om vi gör det innebär det att blufffakturorna omsätter lika mycket som narkotikaförsäljningen i Sverige. Det är en anledning att ta det här på allvar.

Vi vet också att det finns direkta kopplingar mellan bluffföretagen och den grova organiserade brottsligheten. Senast nu med händelserna i Malmö ser vi direkta kopplingar mellan de organisationer som stökar och de bluffföretag som vi har på vår lista.

Den absoluta majoriteten av de företag som finns på vår lista gör sig skyldiga till grova bedrägerier, och de måste också utredas och lagföras för de brotten. Det är den absolut viktigaste frågan här i dag. Vi är besvikna på att regeringen har låtit det gå så långt. Det kan inte komma som någon nyhet att man inte utreder dessa blufffakturer – det har vi vetat länge. Frågan är varför ingen gör något. Jag hoppas att det här är ett steg i rätt riktning och att det börjar hända saker.

När man pratar med åklagaren i Helsingborg säger han lätt uppgiven att han inte får någon hjälp. Han utreder, men ingen kommer och hjälper till. Han får inga utredare som stöttar. Han når inte ut med sina tillslag, och de som kommer och hjälper honom är aspiranter – inte ens erfarna utredare får han till hjälp.

Den utredning som pågår i Helsingborg är någon form av facit och hjälpreda för vårt fortsatta arbete. Det är där vi ska lära oss hur vi ska jobba effektivt i framtiden.

Vi har förslag på åtgärder. Det är därför vi är här. Jag tänkte börja med de tre viktigaste som rör förmågan att lagföra de kriminella. Det är den absolut viktigaste frågan.

Det första är att säkerställa att polis och åklagare utreder brotten som de bedrägerier de är. Man kan inte hävda att det är civilrättsligt, utan det måste utredas. De personer som begår brotten måste också fällas för dem.

Det andra är att vi föreslår att man tillsätter en aktionsgrupp bestående av representanter som är involverade i detta. Vi har ekobrott, åklagarna, skattebrott och ett antal andra. Tillsätt gruppen och låt den jobba med enbart den här typen av bedrägerier som är rikstäckande, så kommer den under en mycket kort period att ställa till med väldigt mycket problem för bluffföretagen.

Enbart åklagaren i Helsingborg och hans tillslag mot ett företag gjorde att det blev nästan tyst på marknaden tillfälligt när de kände att marken gungade. Ofta jobbar de med samma callcenterföretag och samma säljare. Det får en enorm effekt.

Det tredje är att se till att polisen kan samordna sina insatser. Det är fullkomligt orimligt att en polis i Stockholm som utreder bedrägerier inte kan höra vad hans kollega i Malmö utreder när de utreder samma företag. Om det innebär att vi ska ha en gemensam polismyndighet kan jag inte svara på. Men att samordningen blir bättre är ett grundkrav.

Detta är de absolut viktigaste delarna. Om det inte hjälper måste vi också titta på de civilrättsliga delarna. Där har vi från Svensk Handel föreslagit att man ska titta på ångerrätten för att se om den är möjlig att införa. Det finns för- och nackdelar. Vi måste titta på vilka konsekvenser det får för normal avtalsskrivning och om det får några effekter över huvud taget på bluffföretagen eller om de helt enkelt går runt regeln.

Vi måste också titta på ansökningar om betalningsföreläggande hos kronofogden. En enskild ansökan ska inte räcka för att det ska bli offentligt och man ska hitta uppgiften. Vi föreslår att det antingen hängs upp på belopp eller antal ärenden innan det blir synligt som ansökningar.

Sedan vill jag på slutet gå tillbaka till att ska vi prioritera något är det de tre punkterna. Det viktigaste är att vi lagför de kriminella som begår brott. När vi har gjort allt vi kan på den fronten är det dags att titta på de civilrättsliga delarna.

Ordföranden: Tack så mycket. Vi går vidare. Det är Företagarna, som också representerar några av de drabbade företagen. Det är Elisabeth Thand Ringqvist som är verkställande direktör på Företagarna som har ordet. Varsågod.

Elisabeth Thand Ringqvist: Jag ska försöka visa några bilder. Några är mer komplicerade än andra. Detta är ett väldigt komplicerat problem. Det är jättebra att vi får möjlighet att diskutera det utifrån många olika erfarenheter och infallsvinklar.

Våra fakta är att 16 procent att småföretagen drabbas av bluffakturor. Samtalen till vår juridiska rådgivning ökade med 50 procent förra året. I dag har vi nästan två samtal i timmen där man ringer till vår rådgivning för att fråga om detta.

Man ska ändå komma ihåg att det är många småföretagare som inte ens törs ringa till någon rådgivning. De skäms lite för att de har gått på en bluffaktura. Det är någonting som de egentligen inte talar om. Ni känner till Brås statistik som visar att det var en stor ökning förra året.

Vad händer om ingenting görs? Vi vet att fler företagare kommer att drabbas. Vi kommer att ha ökade kostnader för samhället och företagen. Det leder till ett ökat tryck på rättsväsendet.

På lång sikt ser vi att fler väljer att kanske inte starta företag eftersom det verkar krångligt. Förtroendet för rättsstaten som företagen ser den kan hotas eller åtminstone urholkas.

Det är viktigt att komma ihåg något som flera har varit inne på. Bluffakturor är någonting som händer mellan civilrätt och straffrätt. Det är olika lagstiftningar och olika myndigheter och tillämpningar som drabbar dem. Det tror vi också är ett svar på varför det har varit svårt att flytta den politiska debatten framåt.

Det här är en schematisk bild över hur det ser ut. Jag ska snabbt ta er igenom den och beskriva de viktigaste punkterna.

Först har vi en kontaktfas, en fakturafas, en inkassofas, Kronofogden och sedan tingsrätten. Det är detta som företagaren på olika sätt ser. Det händer lite olika saker.

I kontaktfasen kommer en aggressiv telefonförsäljning som den vi just lyssnade till. Det kan komma reklam som ser ut som en faktura. Det är grunden för försök till eller fullbordat bedrägeri. Ni kan se att det är ett antal olika lagstiftningar som tillämpas i den första fasen, och det är olika myndigheter som är inblandade.

Sedan kommer vi till fakturadelen. Där är ytterligare andra myndigheter inblandade. Vi kommer till inkasso. Där är det en ny myndighet som kommer in. Det är Datainspektionen som har hand om de frågorna. Vi kommer till kronofogden. Där är nya lagstiftningar vägledande. Sedan kommer vi till tingsrätten med ytterligare nya lagstiftningar.

Dessa bilder kommer att finnas tillgängliga för er senare. Ni kan ha dem som en minneskarta över hur det ser ut.

Vi går in på den första delen. Marknadsföringslagen har förbud mot bedrägeriliknande försäljningsmetoder. Det är förbjudet att skicka ut fakturor. Men det är någonting som det är väldigt lätt att bryta mot.

Möjliga åtgärder är kanske mer kännbara straff i marknadsföringslagen och att också se över Konsumentombudsmannens verksamhet med avseende på marknadsföringslagens efterlevnad.

Möjliga konsekvenser av detta är inga uppenbara som vi kan se.

När det gäller fakturahändelsen har vi ångerrätten. Det är lite grann fel benämning, precis som vi har hört här. Det är att godkänna ett avtal som inte ens existerar. Man kan inte riktigt ångra ett avtal man inte har ingått.

Vi ser att möjliga konsekvenser här är att seriös verksamhet drabbas. Det skapas en mängd gränsdragningsproblem. Har man till exempel tagit en tjänst som är nätbaserad och börjat använda den stämmer inte lagstiftningen som det har sett ut.

Det finns också sådana som alltid gör affärer per telefon. Det är också komplicerat. Man kan begränsa det med belopp och på andra sätt. Vi ser att det finns stora problem om man skulle införa en ångervecka rakt av.

När det gäller avtalslagen är det precis som professor Munukka var inne på. Det finns ett antal paragrafer – 30 §, 33 § och 36 § – som möjligen skulle kunna användas om man skruvar på dem eller förändrar tillämpningen i domstol.

De finns där. Åtminstone när man läser dem kan man tolka dem som att de skulle vara användbara för avtal som är ingångna under märkliga förhållanden.

När det gäller inkassoverksamheten vet vi att många bluffföretag har inkassodotterbolag. Att driva in sina egna fakturor regleras inte av inkassolagen. Det får man självklart göra. Men man gör det under inkassoliknande förhållanden.

Där tror jag att vi måste skärpa reglerna för tillstånd att få bedriva inkasso. Datainspektionen måste skärpa tillsynen ordentligt och oftare utdöma viten.

Vi kan inte se speciellt många möjliga negativa konsekvenser för företagsamheten. Det blir bara svårare att bedriva inkassoverksamhet.

Ni ser kraven för att få bedriva inkassoverksamheten i dag. Tillstånd får meddelas endast om verksamheten kan antas bedrivas på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt. Det är en ganska vitt hållen paragraf.

Sedan har vi kreditupplysningslagen, som vi också har varit inne på. Det borde vara så att man inte får en notering i register när det är en blufffaktura. Detta upplever våra företagare som ett stort problem. Även om noteringen inte är korrekt är bara det att få en notering hos Kronofogden tillräckligt för att skrämma många företagare.

När vi kommer till polisen vet vi att det inte är prioriterad brottslighet. Vi tror att man skulle kunna effektivisera och skapa en enhet, vi har kallat den bluffakturor, hos polisen. Vi tror att det är jätteviktigt att allting kommer till ett ställe så att man ser omfattningen på det.

Detta är våra fyra delar för åtgärder.

Genomför en utredning. Se över ångerrätten utan att det drabbar hederliga företag. Se om det är möjligt att förändra 3 kapitlet avtalslagen.

Se över möjligheten att förändra kreditupplysningslagen, också det utan att det drabbar hederliga företag. Det är därför detta måste utredas. Man måste väga fördelar och nackdelar.

Väck myndigheterna. Sättet att göra det är att tillsätta en interdepartemental arbetsgrupp. Det låter jättetråkigt, men det är enda sättet att få myndigheter att jobba tillsammans och att de gör det nu.

Skriv in i regleringsbrevet för alla berörda myndigheter att de måste följa upp den kriminella fakturahanteringen. Utfärda omedelbart utökade uppdrag att fokusera på bluffakturor.

Samordna och skärp. Det handlar om polisen. Det behövs en nationell samlingspunkt samt skärpning av straffskalor.

Följ upp. Vi tror att de kriminella elementen kommer att flytta på sig när vi börjar skruva i lagstiftningen och tillämpningen.

Det innebär att vi som sitter här i dag och kanske några till behöver träffas varje halvår för att se vad som händer, dra slutsatser och gå vidare. Eftersom vi gillar att ta eget ansvar säger vi: Vi ses hos oss i maj.

Detta är vad vi skulle vilja föreslå för förändringar och möjliga diskussionspunkter för att klara av problemet med bluffakturor.

Ordföranden: Tack så mycket Elisabeth Thand Ringqvist. Uppmaningen till dem som har drabbats är att bestrida fakturan.

Vi går vidare i raden av organisationer. Nästa organisation är Svenskt Näringsliv. Det är den sista av företrädarna för de drabbade. Det är Tommy Svensson, ansvarig för säkerhetsfrågor. Ordet är ditt.

Tommy Svensson: Tack för att vi har blivit inbjudna. Vi har jobbat med dessa frågor i åtminstone 15 år. Vi har sett att det har skett mycket vad gäller regelverket under de åren. Vi har sett insatser för att försvåra för de oseriösa.

Samtidigt har vi sett att vi nog måste hantera den här frågan precis som alla andra frågor, nämligen i bred samverkan på bred front.

Det viktiga nu som har skett för vår del är att vi har bestämt att förstärka resurserna på Svensk Handel för att därmed ge alla våra 60 000 medlemsföretag i Svenskt Näringsliv samma service som tidigare medlemmarna i Svensk Handel har haft.

Vi har tidigare haft en egen lista på gamla SAF-tiden. Vi har nu bestämt att vi ska köra detta samordnat via Svensk Handel. Det tror jag är lösningen.

Vi kan försöka att hitta lagändringar. Men jag tror ändå att det handlar om att gå på bred front.

Vi ser i andra sammanhang där företagen är utsatta för oseriösa eller kriminella attacker att det gäller att gå in på RUC-spåret som polisen har gjort.

Vi har drivit ett nätverk sedan 1967 som heter Näringslivets Säkerhetsdelegation. Där hanterar vi inte bara bluffakturor utan också allt det andra.

Trots namnet Näringslivets Säkerhetsdelegation har vi där med ett antal aktörer från offentlig sektor och inte minst från polisen. Vi bedriver en verksamhet över hela landet.

Vi tror att det är precis som de regionala underrättelsecentrum som polisen har byggt upp där man har samlat ett tiotal myndigheter för att ge sig på de oseriösa aktörerna.

Även om man förändrar delar i regelverket kommer de att hitta nya vägar att kringgå det hela. Det gäller att i stor utsträckning fokusera på aktörerna. Där har vi fått signaler från både rikspolischefen och rikskriminalchefen om att man i RUC-konceptet med myndighetssamverkan också tydligare vill få in näringslivet.

Vi har redan samverkan med polismyndigheten i de regionala arbetsgrupperna i NSD, men det kommer att förstärkas ytterligare. Det tror jag är rätt väg att gå. Det är en stor risk om man nu bestämmer sig för att införa exempelvis en ångervecka och tro att man har löst problemet. Då kommer frågan att dö på vår front men inte hos aktörerna.

Detta är ett idogt arbete där vi ständigt måste se till att få in grus i maskineriet för de kriminella och oseriösa. Därför har jag ett antal medlemsföretag som säger: Vi ställer gärna upp i referensgrupper och annat och förmedlar vår erfarenhet och våra idéer om vad man kan göra.

Ordföranden: Tack så väldigt mycket. Nu ska ni lyssna noga. Det är inte ofta som en socialdemokrat berömmar Svenskt Näringsliv. Jag tror att just när det gäller grus i maskineriet har vi ett gemensamt ansvar. Det är både utifrån branschen och det ni gör men också att vi politiker kan kasta strålkastarljus på en verksamhet som inte vill vara i ljuset.

Ordet går till UC AB. Där välkomnar jag Roland Sigbladh som är marknadschef. Ordet är ditt.

Roland Sigbladh: Tack så mycket.

För att kunna fatta rätt kreditbeslut när man ska sälja mot faktura krävs det att man har pålitlig och relevant information. UC förser årligen stora delar av det svenska näringslivet – mindre företag, stat och kommun, stora företag, finansbolag och banker – med kreditinformation för att de ska våga göra affärer.

UC väljer att fokusera på frågan om ansökan om betalningsföreläggande och hur den hanteras av branschen. Problemet med oseriösa aktörer har funnits i många år. UC har agerat sedan år 2000.

Redan år 2000 inledde vi vårt samarbete med att använda den lista som finns upprättad hos Svensk Handel, det vill säga varningslistan. Vi anser att den listan håller hög trovärdighet. Den drivs heller inte av kommersiella skäl.

Kommer det in en ansökan om betalningsföreläggande från något av de företag som är listade på Svensk Handels varningslista registreras de inte i UC:s register över huvud taget. Ingen företagare blir drabbad av en ansökan om betalningsföreläggande i UC:s register. Den informationen presenteras heller inte för någon kreditgivare.

Vi har även utredningsskyldighet, som vi hörde tidigare. Är det någon information som bedöms som missvisande har alla företag och privatpersoner rätt att kontakta UC så gör vi en utredning och rättar i våra register.

Vi har också aktivt drivit den här frågan i vår bransch. Det finns flera kreditupplysningsföretag. Vi kan glädjande notera att sedan Q4 2011 hantearas den här frågan på samma sätt i hela vår bransch.

Inget kreditupplysningsföretag registrerar någon ansökan om betalningsföreläggande från företag om de finns listade på Svensk Handels varningslista.

Jag ska redovisa några fakta om ansökan om betalningsföreläggande. De registreras på juridiska personer. Det inkommer ungefär 120 000 ansökningar varje år. Det är en ökning med 15 procent mot 2010.

Det är ett fåtal av dessa ansökningar som bestrids, vilket innebär att de håller en hög kvalitet. Vi vet också att många av ansökningarna återkallas, ungefär 30 procent, eftersom de är betalda. Det är ett viktigt påtryckningsmedel i det svenska näringslivet.

Det är därför vi har en bra betalningsmoral i Sverige. Den genomsnittliga betalningstiden är ungefär tre dagar efter förfallodatum jämfört med Sydeuropa där det är 30, 60 eller 90 dagar. Det är en viktig del i betalningsmoralen.

Så till relevansen för ansökningarna. Har man en till två ansökningar har det en betydelse. Risken att hamna på obestånd för ett företag är sex gånger högre om man har en till två ansökningar.

Har man tre eller flera ansökningar är sannolikheten 19 gånger högre att hamna på obestånd. Det är klart att det är en väldigt viktig information för kreditgivarna att få en tidig signal om att man inte har betalat.

Vill man veta hur många ansökningar som bluffföretagen har lämnat in har inte UC den uppgiften. Men jag är säker på att kronofogden kan ta fram den informationen. Sannolikt är det ett fåtal av bluffföretagen som driver det vidare till ansökan om betalningsföreläggande. De stannar vid hoten.

Vad vi ser här är ett exempel på en kreditupplysning. Det är ett företag, Tvättföretaget, som finns i Forsbacka. Där har UC riskklass 1 på bolaget, som är den sämsta riskklassen. Det bygger vi på den information som finns. Det är många ansökningar om betalningsförelägganden, som ni ser här på bilden.

Företagen till höger på listan har alltså inte fått betalt. De har gått in med ansökan. Många av dem har säkert stora problem med sin egen överlevnad eftersom de inte får betalt.

Om vi inte skulle få registrera ansökan om betalningsföreläggande kommer det att se ut så här. Det kommer att vara tomt. Kreditgivarna kommer inte att få se ansökningarna. Sannolikt blir det då en annan riskklass på bolaget. Det blir förmodligen riskklass 4 på bolaget, eftersom vi inte kan grunda det på några ansökningar över huvud taget.

Vem vågar göra affärer med det företaget? Vad blir förlusterna om man gör affärer med det företaget? De flesta företag i Sverige är små. Det är småföretag. Tål de förluster på 20 000, 30 000, 40 000 eller 50 000 kronor? Vi är tveksamma.

Konsekvenserna blir, som vi tittat lite grann på, sämre beslutsunderlag och sannolikt ökade kreditförluster eller färre affärer. Vi vill också vara med i kampen. Men vi tror att förslagen att begränsa registrering om ansökan om betalningsföreläggande är missriktad välvilja. Här måste vi titta på konsekvenserna innan vi lägger fram ett sådant förslag.

UC:s förslag är följande. Vi i vår bransch är stolta över att ha tagit vårt ansvar. Vi tycker att inkassobranchen borde ta sitt ansvar. Inga inkassobolag ska få driva in fakturor för de oseriösa aktörerna, eller som vi säger marknadens sabotörer. Datainspektionen kan aldrig godkänna oseriösa aktörer som startar inkassobolag.

Kronofogden kanske också kan använda varningslistan. När man går in till kronofogden och ansöker om betalningsföreläggande stoppar det redan där. Då kommer det inte in i systemet över huvud taget.

Det kan handla om betalningsförmedling. Jag tänker på plusgiro, bankgiro och banker. Ska de över huvud taget få transferera pengar till bluffbolagen? Det finns säkert rättsproblem i den frågan. Men låt oss titta på den. De är säkert villiga att diskutera det.

När det gäller investeringsbedragare har Finansinspektionen en lista på 90 bluffföretag som håller på med investeringsbedrägerier. Det kanske också ska hanteras här.

Att lagföra bedrägerierna har vi varit inne på. Man utreder konsekvenserna. UC deltar gärna i det fortsatta arbetet.

Ordföranden: Tack så mycket. Det var väldigt värdefullt för utskottets ledamöter att få även denna bild. Det är precis som Elisabeth Thand Ringqvist sade. Man ska alltid väga för- och nackdelar och för och emot. Det är ingen lätt materia. Därför behöver vi få kunskapspåfyllnaden.

Det är dags för polisen och Per Blomqvist från Rikspolisstyrelsen. Varsågod. Ordet är ditt.

Per Blomqvist: Den bild som jag egentligen hade tänkt att visa handlar om någonting som andra har talat om här. Detta är ett problem som går från det civilrättsliga till någon form av gråzon och över till det straffrättsliga. Det som är problemet är att det spänner över en sådan stor vidd. Det utnyttjar många människor genom att jobba med det.

Inom det civilrättsliga är det att det finns avtal. Man jobbar med erbjudanden. Det är otydligt ibland. Det är en gråzon. Vi är inne på någonstans mittemellan ett avtal och ett vilseledande, men det kan vara svårt att styrka rekvisiten.

Sedan finns den tydliga delen inom ramen för den straffrättsliga delen. Där finns det objektiva och subjektiva rekvisit för vilseledande och förmögenhetsöverföring.

Den delen som är den straffrättsliga är självklart polisens del. Även den del som är i gråzonen måste oftast utredas för att vi ska bedöma om det är en straffrättslig del eller en civilrättslig del.

När det gäller de anmälningar som kommer in till polisen i de stora länen bedömer man att ungefär hälften hamnar inom den del som är den straffrättsliga och ungefär hälften hamnar på den andra sidan. Det visar på att det krävs en mängd olika åtgärder från olika aktörer för att fånga detta i sin helhet.

En reflexion är också att problemet är litet riktat mot privatpersoner jämfört med företagare.

Bedrägerier som sådana är ett stort problem, och de ökar kraftigt. Vi har haft en 50-procentig ökning av de anmälda bedrägerierna sedan 2007, det vill säga de senaste fem åren. Ny teknik ger nya möjligheter att syssla med brottslig verksamhet.

Vad gör då polisen åt detta? Vi bedriver verksamhet både på det operativa och på det strategiska planet. På det operativa planet har bland annat storstadsmyndigheterna särskilda rotlar som jobbar just med bedrägeribrott. Det är viktigt att vi inte ser bluffakturorna som sådana som en egen del, utan de är en del av bedrägeribrotten.

Vi har också ett arbete i någonting vi kallar för Nationella operativa ledningsgruppen. Där jobbar vi med mängd- och seriebrott generellt över landet just för att få det som nämndes tidigare. Det är en bättre samord-

ning av de nationella insatserna vid den typen av brott där man sätter i system att jobba över länsgränserna. Vi har i dag en myndighetsstruktur med länsmyndigheter. För att bryta den uppdelningen jobbar vi på det sättet.

Vi har sedan ett antal år tillbaka, ungefär två och ett halvt år, jobbat systematiskt tillsammans med andra myndigheter i rättskedjan just för att jobba mot den grova organiserade brottsligheten i samverkansrådet och i mer operativ form i det operativa rådet.

Det finns dock en mängd ytterligare åtgärder att vidta inte minst på den strategiska sidan. Om ungefär en månad kommer vi att vara klara med en förstudie som tittar just på problematiken med bedrägerier generellt ur ett polisiärt perspektiv.

Där kommer vi att föreslå en mängd olika åtgärder både på den brottsutredande och på den förebyggande sidan. Det handlar om bedrägerier i sin helhet. Det vill jag vara tydlig med att tala om.

Det handlar om en mer effektiv samordning av brottsutredningsverksamheten. Det handlar också om en samordning av den interna informationen inom polisverksamheten, underrättelseinformationen.

Det handlar om kompetensutveckling, som vi förvisso redan bedriver. Där jobbar vi med kompetens för den som leder förundersökningen. Sedan två år tillbaka sysslar vi med en stor satsning på kompetensutveckling för förundersökningsledningen även speciellt inriktad på bedrägeriutredningsdelen.

Vi ser också möjligheter i och med att vi håller på att uppdatera och förnygra vår it-struktur att säkerställa att den på ett mycket bättre sätt än tidigare stöder verksamheten vad gäller underrättelse, samordning och utredning.

Samtidigt är det viktigt att inom ramen för de förebyggande åtgärderna diskutera med branscherna för att säkerställa att vi gör gemensamma åtgärder och att de går i takt med varandra.

Vad kan då andra göra för någonting? Det handlar väldigt mycket om förebyggande åtgärder. I dag är ett bra exempel på att sätta ljuset på problembilden. Mycket handlar om den enskilda företagarens rutiner för att minska risken att hamna i ett problem.

Det handlar om att göra riskanalyser både för företaget och för branschen. Ny teknik genererar ny brottslighet. Liksom flera tidigare har varit inne på är det viktigt att vi jobbar med lagföringsdelen. Men vi ska inte lita på att det löser problemet. Det gäller att jobba på bägge delarna, både den förebyggande och den lagförande sidan.

Flera har varit inne på information. Informationen är viktig. Vi har också väldigt stora möjligheter i dag att informera varandra. Det går inte minst med hjälp av internet att ganska snabbt få klart för sig vilken typ av företag som jag har kommunikation med för närvarande.

Mycket handlar om att jobba med samverkan kring dessa frågor. Jag tror att den största framgångsfaktorn är att vi förvisso arbetar med de utredande och lagförande åtgärderna men att vi inte förlitar oss på att det ska förhindra brottsligheten.

De som sysslar med den här typen av brott har en väldigt stor uppfinningsrikedom. Därför är det viktigt att vi ligger steget före när det gäller de förebyggande åtgärderna.

Ordföranden: Tack så mycket för den bilden av att både lagföra och förebygga.

Jag vill välkomna Gustav Gellerbrant som är politiskt sakkunnig på Justitiedepartementet och den som företräder regeringen. Det är rätt bra att avsluta med er efter att vi tillsammans har fått hela bilden. Varsågod, Gustav, ordet är ditt.

Gustav Gellerbrant: Jag tackar för den här inbjudan. Jag tror att det är mycket värdefullt att berörda parter träffas så här och ser vad som görs redan i dag och vad som bör vara fokus framåt.

Det råder ingen tvekan om att bluffakturor är ett omfattande problem som drabbar små, enskilda företagare hårt. Det kostar tid och pengar och skapar otrygghet. Dessutom göder det den organiserade brottsligheten. Ofta finns det kriminella aktörer bakom bluffakturorna och bakom de målvakter som ofta officiellt företräder bluffbolagen.

Vilken är då vägen framåt? Hur ska vi åtgärda detta samhällsproblem? För att besvara de frågorna måste man först ställa sig frågan: Vad är det egentligen vi vill komma till rätta med? Redan i sin inledning var Jori inne på alla de olika former som bluffakturor kan ta sig. Han beskrev det väldigt bra. Gemensamt för alla dessa fall är att det är fråga om en oseriös aktör som vill lura en seriös aktör. Det är naturligtvis det som man vill komma åt.

I det sammanhanget är det mycket viktigt att komma ihåg att det också förekommer seriösa aktörer som säljer varor, till exempel per telefon, men där den seriösa köparen sedermera ångrar sig av ett eller annat skäl. Det är viktigt att understryka att i det förhållandet har båda parter ett ansvar att fatta välgrundade beslut. I dessa fall är den rättsordning vi har i dag ganska välnyanserad.

Låt oss återvända till de oseriösa företagen. Ibland sägs det att rättsväsendet och rättssystemet håller bluffmakarna bakom ryggen och att den enskilde är maktlös och rättslös, men min bild är något annorlunda.

I de allra flesta fall är bluffakturor och den typen av agerande kriminellt. Det åskådliggjorde Jori också väldigt bra i sin inledning. Det bryter mot regler i brottsbalken och regler i marknadsföringslagen, och det leder inte heller till juridiskt bindande avtal rent formellt sett. Jag tycker att det är mycket viktigt att ha detta i åtanke när man diskuterar eventuella reformer.

En grundläggande utgångspunkt i avtalsrätten är att avtal är ett uttryck för parternas gemensamma vilja. Om någon medvetet använder sig av tvång eller vilseledande uppstår inte heller ett avtal. Jori berättade också

om bevisbörderegler. Den som påstår att ett avtal har ingåtts har bevisbördan för det. Rättssystemet såsom det är uppbyggt skyddar alltså inte bluffmakaren, utan det är precis tvärtom.

Problemet är att många företagare som drabbas inte har hela bilden av hur det fungerar och vilka rättigheter man har och, i det längre perspektivet, hur man tar dem till vara. Man blir lite osäker när man får ett krav.

Om man nu skulle föreslå nya regler, vad skulle de gå ut på? De två förslag som har lyfts upp här i dag och som ofta diskuteras och har gjorts så en tid är framför allt frågan om någon form av ångerrätt eller ändringar i kreditupplysningslagen. Jag skulle först vilja problematisera lite kring dessa två förslag för att därefter säga någonting om vad som är regeringens fokus just nu på området.

En viktig utgångspunkt här är att de oseriösa företagen redan i dag bryter mot befintliga regler. Det är en viktig utgångspunkt. Man kan därför ifrågasätta om nya regler skulle följas bättre av de här bluffbolagen. När man funderar över kommande reformer är det viktigt att dessa inte får negativa konsekvenser för näringslivet i övrigt, för de seriösa aktörerna.

Risken med en ångerrätt eller krav på skriftlig bekräftelse är förstås att de seriösa företagens transaktioner kraftigt försvåras eller fördröjs. Ingen vågar förlita sig på att ingångna avtal faktiskt kommer att fullföljas förrän fristen löpt ut eller man har fått det skriftligt på ett papper. Detta kan förstås leda till att avtal fördröjs, investeringar går förlorade och affärsmöjligheter likaså. Den oseriösa aktören kan lätt slippa undan allt. Han kan påstå att avtalet ingicks vid en annan tidpunkt än det man påstår i dag och att ångerrätten alltså har gått ut. Han har förvisso inte rätt i sak, men för att ta till vara sin rätt måste man likväl pröva saken i domstol, precis som i dag. Dessutom finns, som vi har varit inne på, systematiska problem med detta. Giltiga avtal har i de allra flesta fall inte uppstått från början.

Det andra förslaget som diskuteras handlar om att ändra kreditupplysningslagen så att företag jämföras med privatpersoner. Det skulle förstås leda till att ansökningar om betalningsförelägganden inte syns i kreditupplysningssammanhang. Jag tycker att Roland beskrev ganska bra vilken funktion kreditupplysningar fyller i ett samhälle. De möjliggör för kreditgivare att bedöma en låntagares betalningsförmåga.

När frågan om ändringar i kreditupplysningslagen tidigare har varit uppe har man gjort bedömningen att det är av stor vikt för kreditsamhället att tidiga tecken på en begynnande obeståndssituation ska vara synliga. Det ska inte vara möjligt att under en lång tid dölja betalningssvårigheter. Om man döljer dessa uppgifter riskerar man att orsaka kreditförluster, omständligare rutiner vid kreditgivning och ökade kreditkostnader. Det kan naturligtvis också drabba seriösa företagare som får ökade kreditförluster och sämre möjligheter att utröna sina företagspartners ekonomi.

När man överväger ett sådant här förslag är det också mycket viktigt att ha i åtanke den överenskommelse som Roland berättat om och som kreditupplysningsbranschen har träffat. Kronofogden har också nya regler för sin

registerföring. Dessa regler innebär att uppgifter som är missvisande ska blockeras i registret, och uppgifter som har blockerats får inte användas i kreditupplysningssammanhang. Rättelse kan också ske om man visar att man till exempel har bestridit en faktura innan den har lämnats in till Kronofogden.

Det finns alltså redan i dag effektiva verktyg, för den som känner till dem, att komma åt de klart oriktiga betalningsföreläggandena. Frågan är då om mervärdet av en lagstiftning överväger nackdelarna. En lagstiftning som helt döljer ansökningar om betalningsförelägganden skulle huvudsakligen få effekt på obestridda krav som inte kommer från något företag på varningslistan. Är detta någonting vi bör eftersträva? Jag vet inte.

Hur som helst är regleringen av vilket innehåll kreditupplysningar ska ha någonting som i första hand berör näringslivet. Jag tycker därför att det är mycket viktigt att det är näringslivet som har inflytande över den frågan. I den dialog som vi på departementet har haft, bland annat med parter som finns här i dag, har vi hittills inte fått intrycket av att näringslivet över lag önskar den här typen av förändringar, men det kan förvisso vara så att olika företagskategorier har olika uppfattningar.

Det nuvarande regelsystemet skyddar absolut inte bluffmakarna. När man lägger samman alla de insatser, regler och de frivilliga åtaganden olika aktörer gör framstår det som om man har goda möjligheter som enskild drabbad att värja sig emot negativa konsekvenser av blufffakturor.

Ett problem är dock, som jag inledningsvis sade, att det är få enskilda företagare som har hela den bilden. Här fyller näringslivets organisationer, parter som är här i dag, en mycket viktig funktion att upplysa om vad det är som gäller och förmå fler enskilda att bestrida fakturor och inte betala och på så sätt hämma marknaden för denna bransch.

Men regeringen har naturligtvis också ett uppdrag där. Därför pågår det nu ett arbete i Regeringskansliet för att sammanställa information som kan ge vägledning och stöd åt dem som drabbas av blufffakturor, och detta för att hindra att rättsväsendet används som ett hot av bluffbolagen. Rättsväsendet ska stå på den drabbades sida.

Det står klart att blufffakturor är en brottslig verksamhet som genererar mycket pengar. Denna brottsliga verksamhet ska naturligtvis bemötas med de verktyg som finns utformade för bekämpandet av brott. Det är en svår men viktig uppgift för polis och åklagare att bekämpa brottslighet där vart och ett av de här brotten kanske inte är så allvarligt, men där den samlade bilden är ett stort och reellt samhällsproblem. Det är viktigt att man har de organisatoriska verktygen för att åstadkomma den typen av utredningar och arbeta aktivt med det här mindre antalet aktörer som ligger bakom mycket av problemet.

Ansvarat där ligger i första hand på myndigheterna, men regeringen har också ett viktigt uppdrag i sin myndighetsstyrande roll. Vi är mycket glada att det nu pågår ett arbete på RPS. Vi har fått information om att

man där även kikar på möjligheten att inrätta något slags nationell resurs eller samordning för arbetet mot bluffakturor. Detta är någonting som vi kommer att följa aktivt.

Det är också viktigt att straffrätten är korrekt utformad så att den är ett effektivt vapen mot de oseriösa aktörer som faktiskt gör sig skyldiga till grova brott. I dag aviserar därför justitieministern att hon under våren har för avsikt att återkomma till mer detaljer om hur en sådan översyn av bedrägerilagstiftningen kan komma att se ut.

Jag tror att information, där regeringen har ett ansvar som vi delar med många andra aktörer, organisatoriska förändringar för att möjliggöra utredningar och en översyn av de straffrättsliga bestämmelserna är tre viktiga verktyg på vägen framåt. Detta är just nu det Justitiedepartementet lägger fokus på.

Ordföranden: Tack alla för den breda bild vi har fått av problemet! Nu vet jag att utskottets ledamöter har massor med frågor, men jag tror att vi tar en kort kaffepaus först för allas bästa.

Ordföranden: Vi återupptar sammanträdet.

Vi hade ett litet tekniskt missöde när Per skulle visa sin bild. Nu har de löst problemet. Per får två minuter att visa bilden som visar våra rättigheter.

Per Blomqvist, Rikspolisstyrelsen: Den här bilden visar komplexiteten från det civilrättsliga där det finns ett avtal, ett erbjudande, ibland går det långt ut på den civilrättsliga sidan ända till det som är tydligt straffrättsligt, det vill säga vilseledande och förmögenhetsöverföring, åtminstone försök till sådan.

Det stora problemet är gråzonen mitt i. Den har vi också talat en del om.

Bilden visar att det är viktigt att det vidtas åtgärder i alla delar, alltså hur man skyddar sig ur ett allmänt perspektiv. Vi kan se att åtgärder från branschens sida, i fråga om till exempel skimming, har fått brottsligheten att minska med 20 procent på kort tid, till hur den enskilde ska skydda sig genom att ha rutiner och egenkontroll.

För att flytta gråzonen till den straffrättsliga sidan är det viktigt att alla aktörer hjälper till och ger bästa förutsättningar för utredningen, det vill säga säkerställer den information som behövs för att göra en bra utredning.

Ordföranden: Då fick vi en tydligare bild, även om jag tror att vi förstod hyfsat när du berättade är det alltid bra med bilder. Man får fler sinnesintryck.

Jag har en lista framför mig där utskottets ledamöter har anmält sig för att ställa frågor. Jag kommer att gå till väga så att man ställer sin fråga från sin plats. Destinera frågan så tydligt som möjligt, det vill säga vem man vill ha svar från. Det brukar alltid underlätta. Sedan får ni svara direkt. Om frågan är tydligt destinerad ger jag ordet, men om någon vill lägga till något eller har en annan bild är det helt okej.

Jag börjar med att lämna ordet till utskottets vice ordförande Jan Ertsborn från Folkpartiet.

Jan Ertsborn (FP): Jag vill börja med att rikta mig till Michael Necke från Kronofogdemyndigheten, som inte har fått komma till tals här.

Vad anser ni på Kronofogdemyndigheten behöver göras för att komma åtminstone en bit på vägen med att komma till rätta med de oseriösa företagen?

Ordföranden: Föredömligt, Jan! Tydligt, kort, hårt destinerat.

Michael Necke, Kronofogdemyndigheten: Kronofogden har nämnts i ett par sammanhang. Företagen som utsätts för bluffakturor upplever det som att de blir hotade med att hamna i kronofogdens register. Det handlar egentligen inte om att hamna i registren utan om konsekvenserna av att hamna i register, det vill säga betalningsanmärkningar.

Jag vill nämna lite kort hur det ser ut rent statistiskt hos kronofogden.

Vi har 51 000 sökande hos oss. Jag tittade igenom statistiken med hjälp av Svensk Handels blufflista över 50 företag. Där fanns tre företag som var registrerade sökande i betalningsförelägganderegistret.

Vi handlägger ungefär 1,2 miljoner betalningsförelägganden. De tre företagen hade sammanlagt 37 ansökningar. Hos oss syns detta inte vare sig volymmässigt eller på annat sätt. Sedan är det i och för sig ett problem ändå.

Inom parentes tror jag att ett av de stora problemen är all den tid som företagen blir bestulna på med anledning av allt det arbete de måste lägga ned.

Möjligheten att få rättelse i våra register har nämnts. Av de ansökningar om rättelse som skedde förra året kan ett sextiotal härledas till bluffakturor. Det är inte heller någon större volym.

Ur vår synpunkt, och som svar på Jans fråga, och det har nämnts tidigare, är det en stor kunskapsbrist bland företagen. Något som kan göras snabbt är att upplysa om hur systemet fungerar hos kronofogden. De intresseorganisationer som finns här i dag har bra information om vad som händer fram till att ärendet hamnar hos kronofogden. Däremot finns det lite information om möjligheterna att slippa hamna i kronofogdens register och, om man hamnar där, möjligheten att komma ur registret. Vi har erbjudit intresseorganisationerna att medverka till att ta fram information om hela kedjan, från det att man blir kontaktad till att ärendet eventuellt hamnar hos kronofogden. Erbjudandet kvarstår. Med bättre kunskap kan man komma mycket längre med den delen.

Den andra delen gäller betalningsanmärkningar. Ursprungstanken med betalningsanmärkningar var att de skulle tala om att någon hade en klar och förfallen skuld. Tyvärr innebär systemet i dag att man kan ha ett krav på en förfallen skuld utan att man har en betalningsanmärkning eller att man kan ha en betalningsanmärkning utan att ha en klar och förfallen skuld. Sedan finns det stora flertalet som har både en betalningsanmärkning och en klar förfallen skuld. Just okunskapen och systemet med betalningsanmärkningar gör att många företag som utsätts för bluffakturor faller till föga och betalar, vilket syns på vår statistik. Det är få ärenden som kommer in, eller så gör man upp på annat sätt.

Det är fråga om en snabblösning, och sedan kan man titta på annan lagstiftning – som jag inte ska gå in på.

Det är fråga om bättre information från de myndigheter och intresseorganisationer som finns och en översyn av kreditupplysningslagen vad gäller betalningsanmärkningar, så att man inte utnyttjar en brist. Det gäller inte bara bluffakturor utan även andra som har tillfälliga ekonomiska svårigheter. De som tjänar pengar på detta utnyttjar rädslan för betalningsanmärkningar.

Yilmaz Kerimo (S): Ordförande! Tack för en bra föredragning i en så viktig fråga.

Att regeringen i dag inte företräds av statsrådet eller statssekreteraren ger tyvärr en oroande signal om att regeringen inte tar frågan på allvar.

Bluffakturor omsätter i dag, som har sagts tidigare, miljarder. Ingenting konkret har gjorts eller görs från regeringens sida. Vi socialdemokrater är beredda att se över lagstiftningen. Vi är beredda att diskutera olika konkreta åtgärder såsom ångervecka för små företag och skriftlig bekräftelse vid köp på distans etcetera.

Frågan är vad regeringen vill göra. Regeringen verkar i dag vara nöjd med gällande regelverk och hänvisar till kunskap i frågan från småföretagarnas sida. Därför vill jag fråga regeringens representanter som är här i dag.

Vad har gjorts i dag konkret av regeringen i denna oerhört viktiga fråga? Är regeringen beredd att se över lagstiftningen för att skydda småföretagarna? Vad tänker regeringen göra i framtiden? Det är viktiga frågor, som vi har hört bekräftat i dag.

Gustav Gellerbrant, Justitiedepartementet: Det är inte så att man inte har gjort någonting, utan man har vidtagit åtgärder på området, bland annat när det gällde möjligheten att få rättelse när en felaktig uppgift som härstammar från en bluffaktura förekommer hos kronofogden.

Det var frågan om åtgärder på området. Jag nämnde i mitt anförande att justitieministern i dag har aviserat att man kan tänka sig att se över lagstiftningen vad gäller bedrägeribrottet för att bättre komma till rätta med problemet med bluffakturor.

De andra frågorna är inte helt okomplicerade. Där har vi från departementets sida haft en lång dialog med företrädare för olika branschorganisationer, just när det gäller aspekten bluffakturor. Det finns en hel del betänkligheter i förslagen som gäller till exempel ångerrätt eller ändringar av kreditupplysningslagen. Den dialogen fortsätter naturligtvis, men hittills har det inte uppfattats som att det finns ett tydligt intresse från något håll att åstadkomma förändringarna mot bakgrund av de betänkligheter som finns.

Magdalena Andersson (M): Fru ordförande! Det här är frågor som berör och upprör. Det finns väl inte någon här som inte vill göra något åt problemet med bluffakturor. Det finns ett behov från politikens sida att visa dådkraft, handlingskraft, potens, att vi nu verkligen tar tag i saken. Man vill visa att man har förstått problemet och vill göra något. Det vill vi alla.

Nästa poäng är att vända på varje sten så att vi inte hamnar i ett läge där vi i vår iver att göra något bra gör något som faller tillbaka på seriösa företag. Cloun för oss är hur viktigt det är att hålla denna hearing i dag.

Jag var tjugad av Företagarnas förslag om en ångerrätt som inte drabbar hederliga företag utan bara drabbar de ohederliga. En sådan vill jag också gärna ha. Jag har frågor om ångerrätt till professor Jori Munukka.

Hur kan man ångra ett avtal som man inte har ingått? Hur gör man det civilrättsligt sett? Är det möjligt att ha en ångerrätt som inte drabbar hederliga företag men som drabbar andra?

Jag hörde Svenskt Näringsliv uttrycka tveksamhet i fråga om ångerrätten. Jag skulle gärna vilja höra en ytterligare motivering till varför. Svensk Handel sade också att ångerrätt kan vara något i sista hand, men man såg en tveksamhet till detta. Utveckla gärna varför man ser denna tveksamhet.

Jori Munukka, Stockholms universitet: Ingenting hindrar, inte heller för en konsument som i dag har ångerrätt, att hävda i första hand att något avtal inte har ingåtts, i andra hand att för de fall avtal ändå ska anses ha ingåtts ångra det. Det är möjligt.

Om det sedan är ett rättspolitiskt klokt val att införa ångerrätt vet jag inte. Om man väljer att införa en ångerrätt måste den avgränsas så att det mesta av den seriösa verksamheten inte kan drabbas. Hör gör man det?

Till att börja med får man titta på hur avtalen ingås. Det är per telefon. Då kan man nöja sig med att avgränsa ångerrätten till telefonavtal. Sedan kan man dessutom lägga till som en förutsättning att telefonkontakten ska vara initierad av leverantören, av den som påstår att det finns ett avtal. Men det är kanske inte alls tillräckligt avgränsat än. Det ingås många telefonavtal där kontakten initieras av leverantörer som är helt seriösa. Risker är stor att det blir ett "missbruk" av ångerrätten. Då är det inte ett missbruk, utan då har ångerrätten legaliserats, men det kommer att drabba legitim handel.

Det var en fråga till som jag inte minns.

Magdalena Andersson (M): Det var de två frågorna, nämligen hur man kan ångra ett avtal som man inte har ingått och sedan att skilja på dem.

Jori Munukka, Stockholms universitet: Om man kan skilja på dem? The good from the bad! Då har jag nog besvarat frågorna.

Tommy Svensson, Svenskt Näringsliv: För vår del handlar det om att det är fråga om grundläggande avtalsrätt. Det är inte så lätt att förändra utan att klart se alla konsekvenser. Jag upplever inte att åtminstone jag själv kan se alla konsekvenserna av en sådan förändring. Ska det gälla telefonavtal?

Ska det gälla alla nya avtalsformer som växer fram i nya it-miljön på nätet? Ska det gälla generellt? Det är en mängd frågor som jag tycker att vi måste få klargjorda innan vi kan ta ställning.

Det är lite lömskt att hitta en övergripande lösning som man tror kanske löser alla problem. Det tror jag definitivt inte att den gör.

Per Geijer, Svensk Handel: Magdalena nämnde att vända på alla stenar. Det är vad vi försöker framföra. Vi måste utreda alla möjligheter. Vi vill utreda de konsekvenser som det här kan få för normal avtalsskrivning och om det får några önskvärda effekter på bluffföretagen. Vi vet inte det i dag. Vi har inte resurserna att utreda det, och vi behöver hjälp.

Det får inte bli en lagstiftning för att skyla över misslyckandet att lagföra de kriminella. Det måste finnas på plats först. Därefter kan vi titta på att utreda ångerrätten.

Elisabeth Thand Ringqvist, Företagarna: Det som tydliggjordes tidigare är viktigt, nämligen situationen då avtalen ingås från företagarens synpunkt. Det kan vara åkaren som lastar av sin last eller frisören i sitt arbete. De sitter inte i telefonen vid ett kontorsbord och gör överväganden. Man måste förstå att det inte finns någon ordermottagning på ett litet företag. Det är lätt att glömma bort. De drabbas i sin verklighet.

Vi vill poängtera att för att förstå och bena ut konsekvenserna av den ångerrätt vi talar om – vi delar Handels syn – kan vi inte utreda detta själva. Vi kan bara se på fördelar och nackdelar. Det är en av tio olika punkter som vi presenterar i dag. Precis som Justitiedepartementet har beskrivit situationen i dag är en samordning och en skärpning från polisens sida bra. Vi tror på samordning av myndigheter för att göra sådant som inte uppenbart ligger närmast blufffakturorna i dag men som för företagaren som drabbas av dem är viktigt. Vi måste tänka på det som kan göras i dag och det som får effekt i framtiden. En utredning får inte effekt förrän om två år. Den kommer inte att lösa några problem här och nu. Vi måste se framåt. Om det finns en teknisk utveckling för telefonen och nätet, vilka mönster kan ses framåt?

Mats Holmqvist, Justitiedepartementet: En aspekt som ofta går förlorad när man diskuterar ångerrätt, ändringar i avtalsrätten, är att bluffföretagen, som vi har hört i dag, inte åstadkommer några bindande avtal i dag. Det är inte så att de har rätt att få sina pengar på grund av att det faktiskt finns ett avtal som gör att någon är betalningsskyldig. De framställer ett krav, och sedan blir någon rädd, reagerar inte, och betalar av någon anledning kravet.

Det finns ofta inte någon avtalsrättslig rätt för bluffföretagen. Den saken löser man först när kravet har dragits till domstol. Det är ingenting som hindrar bluffmakaren att framställa ett helt oriktigt krav, men oriktigheten konstateras när saken har nått domstol.

Vi har hittills inte upplevt att det är ett problem att bluffföretagen går in med en ansökan om betalningsföreläggande, sedermera vid bestridandet tar upp saken till domstol för en prövning där. Kronofogdemyndigheten sade att de hade 37 ansökningar som de kunde härleda från varningslistan. Det kan vara en missuppfattning från min sida, men någonstans i det häradet.

Om vi inför en ångerrätt, om vi inför ändringar i civilrätten som handlar om hur man ingår avtal, när de ska bli giltiga eller inte giltiga, kommer det inte per automatik att stoppa blufffakturor. Det är ett verktyg som domstolen har att använda sig av när den ska pröva riktigheten i ett krav.

Precis som Svensk Handel och Företagarna har varit inne på är det viktigt att när ändringar övervägs föreslå ändringar som är verksamma. Tror man att ändringar i ångerrättsreglerna i avtalsbindningsmekanismerna kommer att vara verksamma? Jag säger inte att det är uteslutet, men en viktig faktor är att hålla i minnet att det är verktyg som domstolen använder sig av när den har att pröva riktigheten av ett krav.

Ordföranden: Jag har en lång lista av frågeställare. Vi har mindre än en kvart på oss, tio minuter. Jag klumpar ihop frågeställarna tre och tre. Då blir det risk för längre svar, men vi har haft en gedigen genomgång. Jag hoppas att ni håller er korta.

Otto von Arnold (KD): Fru ordförande! Tack för alla föredragningar. Det har varit en lysande genomgång av det rätt komplicerade problemet. Det är uppenbart att det inte går att hitta någon sorts alexanderhugg för att lösa allt. Jag ska vara konkret och ställa frågor till polisen.

Hur ser strukturen ut? Ser ni några förändringar? Hur stor andel står den organiserade brottsligheten för i det uppskattade antalet fall?

Sedan var det den internationella anknytningen. Hur ser det ut internationellt?

Sist vänder jag mig till de rättssakkunniga. Ett sätt att stoppa verksamheten är att titta lite grann på inkassolagen. Borde det inte vara möjligt att på ett enklare sätt styra upp de företag som ger sig ut för att vara inkassoföretag?

Rickard Nordin (C): Jag tänkte försöka mig på ett litet alexanderhugg. Jag riktar mig i första hand till Gustav Gellerbrant på Justitiedepartementet. Du kanske uppmärksammade en inbjudan av Företagarna om rundabordsamtal. Ni kanske kommer ihåg att det fanns stora problem med modempapningar i början av 2000-talet. Tack vare rundabordsamtal tillsammans med intressenter, de vi har här i dag, framför allt bankerna, lyckades man få Nordea att blockera alla postgirokonton till de företag som fanns med på Svensk Handels lista då. Det var 50–100. Det gjorde att problemen i stort sett upphörde.

Det är en uppmaning jag kan skicka med. Är det något som låter intressant som kan tas med? Då slipper vi vänta på de eventuella lagstiftningsöversyner vi pratar om. Vi kanske kan göra ett rejält hugg med en gång.

Hillevi Larsson (S): Det är uppenbart att det största problemet är att frågorna inte är prioriterade, och det är en katastrof med tanke på det växande problemet. Det får alla berörda myndigheter och även regeringen ta till sig.

Jag har fastnat för tre konkreta saker. Det är möjligt att de inte löser allt eller inte fungerar, men jag vill ändå ha en kommentar.

Hur ingås avtal där det visar sig att muntliga avtal är bindande, det behöver inte ens finnas ett muntligt avtal utan det kan ändå uppfattas som en accept? Jag ifrågasätter det. Det är klart att det blir mer pappersjobb med underskrifter, men det finns också möjlighet med elektroniska signaturer via dator som gör att det går snabbt och smidigt. Det kan vara ett sätt att se till att det blir lite större trygghet.

Bluffföretagen har egna inkassoföretag. Där borde kontrollen bli bättre så att de inte kan startas från början. De som redan finns ska självklart stoppas.

Sedan var det Kronofogden. Det är inte så många av företagen som vänder sig dit. Men det finns ett stort antal småföretag som har skrämts till att betala. Därmed löser sig problemet för bluffföretaget.

Det kan vara verksamt om Kronofogden får en möjlighet att granska kraven och se vem de kommer från. Då vet småföretagen att kronofogden inte kommer att pricka dem om ett oseriöst företag försöker tvinga dem att betala.

Jag vänder mig till Justitiedepartementet med de tre konkreta förslagen och vill höra om det finns möjlighet att gå vidare med dem.

Per Blomqvist, Rikspolisstyrelsen: Jag har inget svar på frågan om fördelningen.

Det är olika kategorier som sysslar med brottsligheten. Det är alltifrån de klassiska bedragarna som har hittat en ny metod till att det finns inom ramen för den organiserade brottsligheten.

Ju mer avancerad man är i sitt utövande av brottsligheten desto fler metoder använder man. En metod är att se till att informationen i något led går utomlands. Då vet man att det är svårare att följa transaktionerna.

Mats Holmqvist, Justitiedepartementet: Först var det två frågor om inkassolagen. Redan i dag sägs det att inkassoverksamhet ska bedrivas enligt god inkassosed. Det finns allmänna råd från Datainspektionen om vad det innebär. Det följer redan av lagen att om det föreligger sannolika skäl för att en fordran inte är lagligen grundad ska inkassoåtgärder inte vidtas. Det finns skadeståndsregler i inkassolagen som ger möjlighet till skadestånd för de fall man bryter mot lagen. Det råder tillståndsplikt för den som ska bedriva inkassoverksamhet för andras fordringar.

De allmänna råden som Datainspektionen har utfärdat beträffande inkassolagen går bland annat ut på att om flera gäldenärer riktar samma invändning mot en viss borgenärs anspråk, till exempel att en vara eller tjänst inte har beställts, finns det ofta skäl för inkassoombudet att ifrågasätta om fordran är lagligen grundad.

Naturligtvis kan man alltid fundera över förändringar och förbättringar och fastställa ett regelverk för det men även inkassolagen bygger på att det är genuina fordringar som ska hanteras. Jag vill inte påstå att det är uteslutet att överväga ändringar, men utgångspunkten är ändå den.

Den första frågan från Hillevi Larsson gällde skriftlighet kontra muntlighet när man ingår avtal. Skriftlighet är på olika sätt. Det kan vara ett papper som faxas fram och tillbaka, i den mån folk har fax kvar. Det kan vara digitala signaturer. Det är naturligtvis en möjlig väg. Man har dock inte upplevt det som ett tecken på ett friskt näringsliv.

Pacta sunt servanda. Man ska kunna lita på varandra. Avtal ska hållas.

I det seriösa näringslivet är det väsentligt att man snabbt kan ingå avtal, att man snabbt vet vad man har att förhålla sig till och att man kan lita på varandra. Regelsystemet är uppbyggt för att hantera i mångt och mycket det seriösa näringslivets transaktioner på ett effektivt och bra sätt.

Om man har skriftlighetskrav skapar man per automatik förlängningar, fördröjningar, innan ett avtal kan verkställas. Vågar man investera? Vågar man börja fullgörandet av ett avtal innan man vet att man har svart på vitt, att man har skrivit under? Det skapar fördröjningar i näringslivet i den mån det finns flera avtal som är avhängiga av varandra. Om jag beställer något och måste vänta på papper på det, och min leverantör i sin tur är beroende av andra avtal, han måste vänta på papper från fem leverantörer, kan det bli långa kedjor av fördröjningar.

Jag tror sammantaget att det inte är önskvärt att uppställa alltför stora formkrav. Det skulle inte vara i linje med hur vi ser på avtalsrätten i övrigt. Den här frågan var uppe för några år sedan. Jag tror att det var Handelns utredningsinstitut som gjorde en utredning om vikten och betydelsen av muntliga avtal i näringslivet och kom fram till – jag har inte siffrorna i huvudet – att det skulle bli åtskilliga miljarder, tiotals eller hundratals miljarder, om man räknade transaktionskostnader och rena förluster på att införa ett skriftlighetskrav.

Om man vill komma åt de oseriösa aktörerna får man utgå ifrån att de, liksom i dag, inte kommer att bry sig om reglerna. Det är enkelt att påstå att det finns ett skriftligt avtal om man hör av sig till någon. Man kan påstå att det här avtalet redan är underskrivet och att man har det i sin byrålåda. Detta hjälper inte den som är utsatt för det oriktiga hotet. Han måste ändå gå till domstol. Bluffmakaren kommer naturligtvis inte att vinna, men det är frågan om han skulle göra det i dag med det nuvarande regelsystemet.

Den sista frågan gällde om Kronofogdemyndigheten ska granska kraven mot någon slags lista på oseriösa aktörer. Kronofogdemyndigheten är måhända mer lämpad att svara på hur det skulle se ut, men ett problem är hur man i förväg ska kunna identifiera vilka som är oseriösa. Använder de sig av målvakter eller byter företag är det svårt för Kronofogden att få

grepp om vilka som ska blockeras. Det är först i efterhand när man har den här mängden krav och massvis med klagomål som man kan identifiera vilka som är bluffmakare.

Ordföranden: Jag inser att vi inte kommer att kunna hålla tiden. Jag hoppas att ni allihop tycker att det är värt att stanna några minuter extra för att få avsluta den här rundan. Jag har tre personer till på listan. Vi tar dem i en klump. Sedan har Jori också viftat. Jag skulle gärna vilja att du får det absolut sista ordet. Då får du både svara på frågor och komma med någon avslutande kommentar.

Anti Avsan (M): Jag inser att det här är ett allvarligt problem. Jag har också noterat att det har tilltagit. Det framgår av den tillgängliga statistiken även om vi vet att mörkertalet sannolikt också är stort. När vi ser den här typen av problem är vi många som känner en stark drivkraft att vilja göra någonting åt det. Då kanske man föreslår olika saker. När jag hör en del förslag kommer jag faktiskt att tänka på en professor vid juridiska institutionen på Stockholms universitet som sade att man inte ska leta efter månen på havets botten. Det ska man kanske inte göra när man ska lösa några problem.

Jag tänkte beröra tre saker. Den första hänför sig till Svensk Handel och Per Geijer. Sedan kommer jag att kommentera det här med gråzonen som polisen tog upp. Dessutom har jag en fråga till Elisabeth Thand Ringqvist.

Vi vet att det här är en kriminell verksamhet som möjligen är välorganiserad och i vart fall omfattande. Den verksamheten sker i en civilrättslig kontext. Det är inte helt ovanligt. Vi har ekonomisk brottslighet som ser ut på väldigt många olika sätt och som tangerar väldigt mycket av den civilrättsliga lagstiftningen. Om man då ska göra någonting åt detta är frågan: Vad är egentligen problemet? Vi vet att de civilrättsliga reglerna egentligen är avsedda för andra situationer.

Konsumenter har en ångerrätt från avtal som de faktiskt har ingått av det skälet att de kan behöva fundera efter det att de har fått ett telefonsamtal därför att situationen där avtalet sluts är sådan. Om man då ska göra någonting åt detta och inte lyckas med de skarpa verktygen, det vill säga straffprocessuella tvångsåtgärder och annat som vi har sett exempel på i Helsingborg också, ska man då ge sig in och börja ändra i de avtalsrättsliga reglerna som är avsedda för ett helt annat ändamål?

Jag vill också kommentera det här med gråzonen. Jag vill påstå att när man möter begreppet gråzon handlar det ofta om en zon där man egentligen inte vet vad som gäller. Det kan vara ett tecken på egen oförmåga eller egen okunskap. Det är ändå så att antingen har avtal ingåtts eller så har det inte ingåtts. Är det en sådan gråzon som det oftast brukar vara är det mycket viktigt att man fyller ut den så att gråzonen försvinner. Det tror jag är mycket viktigt för brottsbekämpningen.

Låt mig återgå till Helsingborg. Där ser vi också att det här är kopplat till annan ekonomisk brottslighet. Då funderar man lite över om det verkligen är polisens bedrägerirotlar som ska syssla med det. Vi har ju tillskapat Ekobrottsmyndigheten för att klara svårare ekonomisk brottslighet. Det hör möjligen hemma där. Där kanske det inte skulle finnas en gråzon. Kan det vara så?

Elisabeth Thand Ringqvist säger att ångerrätt är fel benämning, och det är vi kanske ganska överens om, men man föreslår ändå det som en möjlig åtgärd. Det har min partikollega Magdalena Andersson frågat om. Jag vill ställa frågan: Om man nu skulle ångra detta, vem ska man då ångra det till? Det vill jag gärna veta. Vilken situation hamnar man i om man ångrar det till det här bluffföretaget som inte går att nå? Är det lösningen att införa en ångerrätt?

Jan Lindholm (MP): Min fråga anknyter lite grann till föregående fråga. Vi har nu hört argument både för och emot många av de förslag till lösningar som har kommit fram. Det verkar inte vara så lätt att hitta lösningar inom ramen för de affärsmässiga relationerna. Därför har jag en fråga till Rikspolisstyrelsen. Som föregående frågeställare sade är detta en del av en mer omfattande ekonomisk brottslighet. Då är min fråga väldigt kort: Har ni funderat över åtgärder på andra nivåer inom ramen för ekonomisk brottslighet som skulle kunna göra just den här typen av problem mindre intressanta?

Jonas Gunnarsson (S): Min fråga går också till Elisabeth Thand Ringqvist. Den är kanske av lite mer filosofisk natur. Den handlar om hur vi borde betrakta enskilda och små företag. I dag ser vi på företag som företag oavsett hur stora de är. Jag funderar på om man egentligen inte borde se enskilda och små företag som konsumenter och ge enskilda och små företag samma form av skydd och rättigheter. Det vore intressant att höra Företagarnas syn på detta. Skulle det kunna vara en väg att gå som en del i det här arbetet?

Per Geijer: Anti ställde frågan om vad som är problemet. Problemet är ju att brotten inte utreds. Det är det stora problemet. Du nämnde också ekobrott. Ekobrottsmyndigheten har uttryckligen sagt att det här inte ligger på deras bord, vilket är helt fel i mina ögon. När man utreder ärendet i Helsingborg och begär hjälp från Ekobrottsmyndigheten får man ingen hjälp, för vid en snabb titt på bokföringen i de här företagen ser allt grönt ut. Men de redovisar ju en tiondel av vad de omsätter. Då backar Ekobrottsmyndigheten, och där står åklagaren och får inte hjälp. Där har vi problemet. Sedan tar vi fram ett antal förslag på åtgärder som bör utredas, men det stora problemet ligger där jag just nämnde.

Per Blomqvist: Det är viktigt att identifiera en gråzon. Om vi inte identifierar en gråzon kan vi inte vidta åtgärder mot den. Men det är helt riktigt att en gråzon ska vara så liten som möjligt och helst inte finnas över huvud taget. För att kunna genomföra bra utrednings- och lagföringsåtgär-

der måste vi också se var det brister i informationen. När personer anmäler den här typen av brott är anmälan så ofullständig att det inte går att fånga både de subjektiva och objektiva rekvisiten. Därför är det viktigt att titta på gråzonen och flytta så mycket som möjligt av den in i den straffrättsliga zonen.

När det gäller andra åtgärder nämnde jag tidigare det samarbete som finns inom rättskedjan mot den grova organiserade brottsligheten. Det bygger väldigt mycket på att jobba mot den företagsliknande organiserade brottsligheten för att kunna möta den med ett antal olika aktörer med olika kompetens och olika ansvarsområden. Det sker framför allt genom arbetet i Samverkansrådet och Operativa rådet inom ramen för den grova organiserade brottsligheten.

Andra åtgärder där det finns ett samarbete mellan parter i rättskedjan, bland annat har Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Skatteverket, Kronofogden nämnts här, vidtas för att arbeta för att förverka brottsvinster i en större omfattning. Det är alltså ytterligare ett sätt att rikta in sig på brottsligheten med andra än de rent lagförande metoderna.

Elisabeth Thand Ringqvist: Jag ska börja och avsluta filosofiskt. Det handlar till en del om att företagare ska få rätt och ha rätt. Vi uppmanar hela tiden företagare att bestrida fakturor. Vi uppmanar dem till att starta rättsprocesser, och det är krångligt för dem. Deras arbetstid, som borde läggas på att driva deras företag, läggs på att driva rättsprocesser. Många saker finns på plats om man orkar hela vägen, men de flesta orkar inte. De värderar en timme högt och anser att de kan lägga den på någonting annat. Därför betalar de den här fakturan och göder hela systemet.

Den andra saken är detta med gråzonen. Det är därför vi diskuterar ångerrätten och kreditupplysningslagen. I flera av de här fallen är det inte tänkt att man ska göra som lagen är skriven. När man har bestridit en faktura ska den inte hamna hos Kronofogdemyndigheten, men det gör den ändå. Man kan få en betalningsanmärkning fast man har börjat bestrida den i en rättsprocess. Det är inte heller tänkt att det ska vara så, men det finns sådana här sjuka saker som fortplantar sig i systemet.

Samma sak blir det med ångerrätten. Det finns inget avtal, men det är det närmaste man ändå kan komma någonting som liknar att kunna ångra något. Justitiedepartementet säger att man bara ska utreda sådant som man tror kan ge någon riktig effekt. Ja, eller också ska man utreda sådant som man tycker är genuint krångligt och svårt och där man har svårt att väga saker mot varandra.

Den sista saken handlar om att företagare ser olika ut. En enmansföretagare kan vara musiker. Det kan också vara en redovisningskonsult eller en jurist som driver eget. De har helt olika förutsättningar att hantera, i det här fallet, blufffakturor. Det är svårt att reglera i lagstiftningen vilken typ av företag man är. Där tycker jag att man ska vara så enkel som möjlig. Man kan möjligen göra det med beloppsgränser och annat. I dag är det så att alla de här blufffakturorna har en summa som ligger under det som före-

tagaren kan få som rättshjälp, det vill säga ett halvt basbelopp. Det är ingen slump. En företagare som ska starta en rättsprocess måste göra det med egna medel och kan inte ta rättsskyddet i anspråk.

Ordföranden: Rickard ställde en fråga om de rundabordssamtal som Företagarna flaggade för, Gustav. Han undrade om regeringen tycker att det verkar spännande.

Gustav Gellerbrant: Övningen här i dag visar att det görs mycket, och man kan säkert göra ännu mer tillsammans. Det är nog en mycket klok idé att fortsätta i någon form, men jag kan inte svara på i vilken form. Det är någonting som vi tar med oss tillbaka till departementet i dag.

Ordföranden: Vi tar också fasta på det. Jag önskar att Jori vill komma med några reflexioner, kommentarer och en avslutande kommentar.

Jori Munukka: Det var många frågor som väckte en del funderingar hos mig. För att ångerfristen ska börja löpa ska det finnas en adress med kontaktuppgifter och så vidare. Hur en sådan ångerrätt sedan bevaras är en annan fråga, men det ska gå. Lagstiftningen förutsätter det. Vi utgår trots allt från någorlunda seriösa företagare.

Ska vi jämställa småföretagare med konsumenter? Det har man gjort i Frankrike. Det finns ett exempel i alla fall. En förändring av inkassolagen skulle kanske vara att man ser över förutsättningarna för att bli ett inkassoföretag. Det är ganska illa att man skänker sådana här bluffföretag den legitimitet det ger. Det är inte mycket till åtgärd som inte kommer att påverka omfattningen särskilt mycket, men varför ska rättsordningen ge det stödet till den typen av företag? Det handlar om att utverka kriterier som gör att man kan rensa bort den typen av bluffföretag. Det är inte så lätt att hitta de kriterierna, men det kanske går.

Jag tror att det skulle skapa rätt svåra problem att införa ett formkrav, vilket Mats Holmqvist nämnde. Vi har också internationella förpliktelser. Vid internationella köp är det inget formkrav uppställt. Även vid gränsöverskridande handel är det möjligt att vi kommer att ha en förordning för konsumenter och små och medelstora företagare i framtiden. Där gäller inte heller några formkrav. Rent allmänt tror jag att det skulle uppfattas som mycket märkligt om Sverige införde ett formkrav.

Avslutningsvis tror jag att en del av det här problemet trots allt ligger i att rättssystemet ser ut att erkänna den här typen av bluffakturor. Det yttersta tecknet på det är när en domstol ger ett bluffföretag rätt. Jag tror att en åtgärd kan vara att man informerar domare om att de här bluffföretagen existerar och hur de arbetar så att det finns i deras erfarenhet. Det är inte säkert att de har den erfarenheten. Det ser en massa sådana här fordringar, men de ser ut som alla andra fordringar.

Om man inte lär sig se skillnaden kanske man aldrig kommer till insikt. Möjligen ska man justera rättegångsbalken så att den förhindrar förlikningsinriktad verksamhet hos domstolarna när det finns anledning att misstänka att fordringen är ogrundad. Som det är nu har domarna en plikt att verka för en förlikning.

Jan Ertsborn (FP): Det ankommer på mig att säga några ord avslutningsvis.

När jag för några månader sedan tog initiativet till den här utfrågningen möttes jag oerhört positivt av ledamöterna i civilutskottet. Jag tror inte att vi riktigt kunde ana att vi skulle få ett så starkt strålkastarljus på den här frågan som vi har fått både i medierna och här i dag. Jag tror också att detta att vi har kunnat samlas här i dag innebär att vi har tagit ett steg framåt i kampen mot dessa oseriösa företagare.

När det gäller de olika frågor som har diskuterats tycker jag att man sammanfattningsvis kan konstatera att vi är överens om att det på den straffrättsliga sidan, den kriminella sidan, måste vidtas kraftfullare åtgärder. Det måste sättas in större resurser. Vi måste ha ett slags nationell samordning, där även företagargorganisationerna bör medverka. Där tycker jag att vi har fått glädjande signaler från vår justitieminister under den senaste tiden, så jag är övertygad om att vi kommer att kunna ta några steg framåt när det gäller just den biten.

När det gäller de andra två förslag som vi i huvudsak har diskuterat, ångerrätt och kreditupplysningslagen, är det sådant som vi i utskottet nu tar till oss, där vi måste väga för- och nackdelar och se vad vi kommer fram till. Vad vi kan utlova från utskottets sida är att vi inte tänker släppa dessa frågor, utan vi tänker fortsätta att följa upp dem.

Bakom oss har vi duktiga stenografer som har tecknat upp vad som har sagts under förmiddagen, och i sinom tid – jag utlovar inte när – kommer en utskrift av allt som har sagts under denna förmiddag att finnas tillgänglig.

Med detta vill jag tacka alla som har deltagit med inlägg och besvarat frågor, utskottets ledamöter som har ställt frågor och även de åhörare som har tagit sig hit för att följa denna fråga. Det gläder oss att så pass många är intresserade av att följa frågan.

Därmed avslutar vi dagens utfrågning.

Bilder från den offentliga utfrågningen

Stockholm Centre for Commercial Law
Juridiska fakulteten

Bluffakturor

Jori Munukka

Stockholm Centre for Commercial Law
Juridiska fakulteten

Flera företeelser:

- Faktura utan någon som helst kontakt eller prestation
- Faktura och prestation utan någon som helst kontakt
- Faktura efter kontakt men utan prestation
- Faktura och prestation efter kontakt

Till detta kan komma:

- Oseriös inkassoverksamhet
- Bevismanipulation
- Göra sig svår att nå sedan krav framställts
- Undvika att spara korrespondens, t.ex. bestridanden, ångermeddelanden, uppsägningar

Stockholm Centre for Commercial Law
Juridiska fakulteten

Bluff

Straffrätt

Bedrägeri, 9 kap. 1 § BrB = fängelse, ev. näringsförbud

Civilrätt

Svek, 30 § AvtL = ogiltighet, skadestånd

Jfr också:

Marknadsrätt

Otillbörlig eller aggressiv marknadsföring, 7 och 8 § § MFL =
förbudsföreläggande, vite, ev. marknadsstörningsavgift

Inkassorätt

Otillbörlig påtryckning eller annan otillbörlig inkassoåtgärd,
4 § Inkassol = skadestånd, inkl. lidande

Stockholm Centre for Commercial Law
Juridiska fakulteten

Bevisrätt

Den som påstår avtal, eller att avtal har visst innehåll, har bevisbördan
för det.

Avtalsrätt

Förbudet mot negativ avtalsbindning

Tystnad är inte att jämställa med samtycke, 8 § 2 st. AvtL e contrario.

Kravet på att rättshandlingar utges för att få verkan

En avtalsaccept måste utges av fri vilja, 35 § AvtL e contrario.
Det måste finnas ett *viljeuttryck*.

Konsensualavtal

Avtal ingås utan att någon särskild form behöver iakttas.

En accept behöver inte ens vara muntlig. Tillägnelse av motpartens
prestation räknas som *realaccept*.

Stockholm Centre for Commercial Law
Juridiska fakulteten

Avtalsrätt

Avtalsbekräftelse

Näringsidkare som efter en avtalsförhandling mottar en avtalsbekräftelse måste utan oskäligt uppehåll invända att avtal inte träffats, NJA 2006 s. 638, eller att avtalet inte haft det påstådda innehållet, NJA 1930 s. 131.

Annars måste man visa att avtal inte träffats eller att det haft annat innehåll (bevisverkan).

Om det däremot bestrids att avtalsförhandlingar förts, måste den som påstår att avtal slutits visa det.

Stockholm Centre for Commercial Law
Juridiska fakulteten

Avtalsrätt

Obeställda produkter

Konsumenter som mottar vara eller tjänst som inte beställts har inte någon skyldighet att betala, Dir. 2008 om otillbörliga affärsmetoder, art. 15.2, och Konsumenträttighetsdirektivet 2011 (i kraft juni 2014), art. 27.

Ångerrätt

Ett ingånget distans- eller hemförsäljningsavtal rörande vara eller tjänst kan ångras av en konsument, 1:9–12 DHL. En frist om 14 dagar börjar löpa efter erhållande av information om ångerrätten. En annan frist om 7 arbetsdagar rörande varor börjar löpa när konsumenten mottagit väsentlig del av varan. Den frist som utgår senast gäller. För tjänster gäller endast 14-dagarsfristen.

Ångerrätt beträffande varor saknas om varan inte kan återlämnas i oförändrat skick. Detta gäller dock inte om en försämring beror på en nödvändig undersökning eller på annat som inte beror på konsumenten.

Stockholm Centre for Commercial Law
Juridiska fakulteten

Avtalsrätt

Ogiltighet eller jämkning

3 kap. AvtL innehåller regler om ogiltiga rättshandlingar.

Avtal som slutits p.g.a. rättsstridigt tvång, svek, utnyttjande av oförstånd eller trångmål (ocker), förklaringsmisstag som motparten borde insett, m.m. är ogiltiga (28–32 § §).

Den "lilla generalklausulen" 33 § är tillämplig när en part håller fast vid avtalet i strid med tro och heder. Här krävs att parten vid avtalsingåendet var medveten om de hederstridiga omständigheterna.

Den "stora generalklausulen" 36 § är tillämplig när ett avtal är eller senare blir oskäligt. Här krävs inte någon insikt hos parten för att jämkning ska kunna ske. Det krävs dock att oskäligheten kan förklaras bero på ett visst utpekad avtalsvillkor. För att något ska vara oskäligt krävs viss betydelse, mellan näringsidkare krävs ett rejält missförhållande. Konsumenter, men även mindre näringsidkare i förhållande till större, är oskälighetströskeln lägre.

Stockholm Centre for Commercial Law
Juridiska fakulteten

Avtalsrätt

Avtalsinnehåll

Avtalsinnehållet bestäms gemensamt av parterna. En part kan inte ensidigt ändra innehållet, om inte detta avtalats.

Vid användning av standardavtal förväntas motparten ha läst hela avtalet. Om motparten fått avtalet, eller det hållits tillgängligt, är avtalet införlivat med det individuella avtalet.

Däremot kan överraskande eller betungande klausuler anses inte binda motparten. Avtalsvillkor som undanrömts, t.ex. i fin stil eller under en vilseledande rubrik, kan också gallras bort. (Jfr t.ex. NJA 2011 s. 600)

Stockholm Centre for Commercial Law
Juridiska fakulteten

Kreditupplysning

Uppgifter

Ansökan om betalningsföreläggande mot konsumenter får inte registreras, 7 § kreditupplysningslagen. Detta gäller inte för enskilda näringsidkare och företag.

Rättelse

En oriktig uppgift ska rättas av kronofogdemyndigheten, exv en uppgift som oriktigt utvisar en enskilds vilja eller förmåga att fullgöra sina förpliktelser, 3 a § lagen om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet.

Finns anledning för ett kreditupplysningsföretag att misstänka att en uppgift som lämnats högst 1 år tillbaka i tiden är oriktig ska företaget utreda förhållandet, 12 § kreditupplysningslagen.

Visar sig kreditupplysningsuppgiften vara oriktig ska den rättas och underrättelse ske till alla som fått del av uppgiften senaste året.

Agenda

företagarna

1. Företagarnas beskrivning av problemet
2. Företagarnas förslag på åtgärder

2

Bluffakturor växer okontrollerat

företagarna

- 16 % av småföretagarna har drabbats av bluffakturor.
- Samtalen till Företagarnas juridiska rådgivning ökade med drygt 50 % förra året.
- BRÅ:s statistik visar att under 2011 anmälades 16 977 bedrägerier med hjälp av bluffakturor, det är en ökning med 29%.

3

Vad händer om inget görs?

företagarna

Korta perspektivet:

- Fler företagare kommer att drabbas
- Ökade kostnader för både samhället och företagarna
- Leder till ökat tryck på rättsväsendet

Långa perspektivet:

- Fler väljer att inte starta företag
- Förtroendet för rättsstaten hotas

4

Straff- och civilrätt

företagarna

- Bluffakturor är en företeelse mellan både civil- och straffrätt
- Inte enbart en fråga för civilutskottet

5

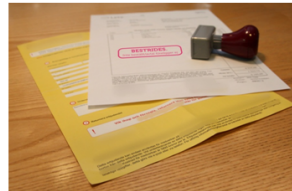
Många lagar och myndigheter påverkas företagarna

Schematisk ej komplett bild

	Kontakt tas	Faktura	Inkasso	Kronofogden	Tingsrätt
Vad händer	Aggressiv telefonförsäljning som spelas in Reklam som ser ut som faktura Grunden för försök eller fullbordat bedrägeri begås	Brottsoffret bestrider/betalar Hot om inkasso, kronofogde och tingsrätt Polisanmälan som resulterar i att förundersökning ej inleds	Inkasso eller Inkassoliknande företag skickar inkassokrav Avgifter ibland högre än lagstiftningen Strider mot inkassolagen (om bestriden)	Betalningsföreläggande Kreditupplysningsföretagen registrerar ansökan i sina register Brottsoffret betalar eller bestrider Strider mot inkassolagen (om bestriden)	Bluffföretaget lämnar efter bestridan över till tingsrätten Brottsoffret vänder sig till jurist som meddelar att rättsskydds-försäkringen ej täcker småmål under ett halvt basbelopp samt att rättshjälp ej lämnas till företag.
Berörd Lagstiftning Rättsprinciper	1. AvtL 2. BrB 9:1-3§§ 3. MFL 4. Avtalsfriheten	1. RB 23 kap.	1. InkassoL	1. BrL 2. KUL	1. RB 1:3d § och 18:8 a§ 2. RhjL
Berörda Myndigheter	- Polisen - Åklagarmyndigheten - Konsumentombudsmannen	- Polisen - Åklagarmyndigheten - Justitieombudsmannen	Datainspektionen	Kronofogdemyndigheten	- Domstolsverket - Rättshjälpsmyndigheten

Marknadsföring av erbjudanden företagarna

Beskrivning	- Marknadsföringslagen innehåller förbud mot bedrägeriliknande försäljningsmetoder. - Det är förbjudet att skicka ut fakturor, orderbekräftelser eller liknande meddelanden på produkter som inte uttryckligen har beställts.
Möjliga åtgärder	- Mer kännbara straff - Se över KO:s verksamhet avseende MFL:s efterlevnad.
Möjliga konsekvenser	Inga uppenbara

Fakturahändelsen

företagarna

Beskrivning

- Ångerrätt – fel benämning i och med att det är att godkänna avtalets existens
- Avtalslagen gammal och traditionstyngd

Möjliga åtgärder

- Införa ångerrätt
- Översyn avtalslagen kap 3

Möjliga konsekvenser

- Seriös verksamhet drabbas
- Gränsdragningsproblem
- Tilltron till avtalsfriheten och "pacta sunt servanda" skadas

8

Avtalslagen

företagarna

Beskrivning

- Många paragrafer i avtalslagens 3 kapitel *kan* aktualiseras i samband med bluffakturor

Möjliga åtgärder

- Utred om förändringar måste göras eller om det räcker med tillämpningsförändring i domstol
- § 30 – svikligt förledande
- § 33 - hävda att det skulle strida mot tro och heder att med vetskap om omständigheterna vid avtalets tillkomst åberopa avtalet
- § 36 – oskäligen omständigheter

Möjliga konsekvenser

- Problematiskt att förändra gammal lagstiftning

9

Inkassoverksamhet

företagarna

Beskrivning

- Många bluffföretag har inkassodotterbolag
- Inte höga krav på att beviljas inkassotillstånd

Möjliga åtgärder

- Skärpta krav på att få inkassotillstånd
- Datainspektionen måste skärpa tillsynen även för de som sköter sin egen inkasso, oftare starta tillsynsärenden och utdöma viten

Möjliga konsekvenser

- Svårare att bedriva kriminell verksamhet

10

Inkassoverksamhet

företagarna

"Tillstånd får meddelas endast om verksamheten kan antas bli bedriven på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt"

3§ inkassolag

11

Kreditupplysningslagen

företagarna

Beskrivning

- Förbättringar har gjorts – möjlighet att rätta missvisande uppgifter
- Dagens lagstiftning skyddar privatpersoner bättre

Möjliga åtgärder

- Liknande ordning för företagare som för privatpersoner avseende sekretess vid ansökan om betalningsföreläggande.

Möjliga konsekvenser

- Notering i register blir svårare att få
- Svårare att få en snabb helhetsbild över betalningsdugligheten

12

Polisanmälan och påföljd

företagarna

Beskrivning

- Inte prioriterad brottslighet
- Polis och åklagare kategoriserar det som civilrättsligt och inleder aldrig förundersökning.

Möjliga åtgärder

- Effektivisera arbetet, skapa **en** enhet som arbetar med bluffakturor. bluffakturor@polisen.se
- Höjda straffskalor

Möjliga konsekvenser

- Fler uppklarade brott, inte lika enkelt att tjäna stora pengar till låg risk

13

Agenda

företagarna

1. Företagarnas beskrivning av problemet
2. Företagarnas förslag på åtgärder

14

En helhetslösning

företagarna

Genomför utredning

- Se över möjlighet till ångerrätt vid viss typ av distanshandel **utan** att den drabbar hederliga företag
- Se över möjligheten att förändra 3:e kapitlet avtalslagen
- Se över möjlighet till förändring i kreditupplysningslagen **utan** att den drabbar hederliga företag

Väck myndigheterna

- Tillsätt en interdepartemental arbetsgrupp för att säkra att myndigheterna agerar nu
- Skriv in i regleringsbrev om nödvändigheten av att följa kriminell fakturahantering
- Utfärda omedelbart utökade uppdrag för att fokusera på bluffakturor

Samordna och skärp

- En nationell enhet → bluffakturor@polisen.se
- Skärpning av straffskalor

Följ upp

- Alla berörda aktörer : organisationer, departement och myndigheter träffas varje halvår för att beskriva framsteg, bakslag och idéer framåt. Första möte hos oss i maj

15

Företagarna tar ansvar

företagarna

- Företagarnas jurister hjälper dagligen medlemmar som drabbats
- Företagarna har startat **Bestrid** där vi förmedlar information och där företagare kan dela med sig av sina erfarenheter:
www.facebook.com/bestrid
- Företagarna deltar i en rad seminarier runt om i hela landet vi informerar om vad man som företagare i förebyggande syfte ska göra för att undvika att bli drabbad

16

företagarna

Tack!

Läs mer på;

www.foretagarna.se
www.facebook.com/bestrid

17

Blufffakturor – hur ska problemet lösas ?

- Roland Sigbladh
- Åke Dahlqvist

UC och kreditupplysningsbranschen

- UC använder Svensk Handels varningslista sedan 2000
- Konsekvens:
Inga ansökningar om betalningsförläggande presenteras i någon kreditupplysning där sökande finns med på varningslistan
- Hela branschen sedan Q4 2011

Ansökan betalningsföreläggande

- Juridiska personer
- 120 000 ansökningar
- Fåtal bestrids
- Betalningsvilja / betalningsförmåga
- 1-2 ansökningar - 6 gånger högre sannolikhet för obestånd
- 3 eller fler ansökningar - 19 gånger högre sannolikhet för obestånd

Tvättföretaget AB |
Org.nummer: 556153-8072

Adress: Telefon:
Sandviksvägen 9 026-
81844 248460
Forsbacka

Nettoomsättning 25650 tkr

UC Riskklass 1

Ans om betaln förelägg	2011-06-09	14.363	Lrf Konsult AB
Ans om betaln förelägg	2011-05-26	11.156	Wise Online AB
Ans om betaln förelägg	2011-05-24	12.075	Lund i Karlstad Aktiebol
Ans om betaln förelägg	2011-03-28	3.181	Valuation i Sverige AB
Ans om betaln förelägg	2011-03-16	10.671	Haid & Tesch Brand Aktie
Ans om betaln förelägg	2011-01-13	15.000	Daimler Försäljning AB /
Ans om betaln förelägg	2010-12-28	29.890	Plåtverkstan i Sandviken
Ans om betaln förelägg	2010-12-08	1.767	Atlas Copco Compressor A
Ans om betaln förelägg	2010-12-06	4.674	Gävle Kommun
Ans om betaln förelägg	2010-11-10	52.889	Fora AB
Ans om betaln förelägg	2010-11-01	3.641	Hydroscand AB
Ans om betaln förelägg	2010-10-26	5.262	Sita Sverige AB
Ans om betaln förelägg	2010-10-04	9.038	Eniro Sverige AB
Ans om betaln förelägg	2010-09-20	73.545	Sundsvalls Hantverksföre
Ans om betaln förelägg	2010-08-25	15.649	Eniro Sverige AB
Ans om betaln förelägg	2010-08-23	4.493	Eniro Sverige AB
Ans om betaln förelägg	2010-08-11	36.561	Jäm och Maskin i Upplan
Ans om betaln förelägg	2010-07-09	18.424	Malte Månson Verkstäder
Ans om betaln förelägg	2010-07-06	6.285	Securitas Sverige AB
Ans om betaln förelägg	2010-06-16	103.883	Fora AB

Tvättföretaget AB
Org.nummer: 556153-8072

Adress: Sandviksvägen 9
81844 Forsbacka

Telefon: 026-248460

Nettoomsättning 25650 tkr

UC Riskklass 4

UC

Konsekvens för kreditgivare

- Sämre beslutsunderlag
- Ökade kreditförluster
- Färre affärer
- Missriktad välvilja
- Konsekvensanalys

UC

UC:s förslag

- Kreditupplysningsbranschen
- Inkassobranchen
- Kronofogden
- Betalningsförmedling
- Investeringsbedragare
- Lagför bedrägerierna
- Utred konsekvenserna
- Gemensamt arbete

UC

BLUFFAKTUROR - hur kan problemen lösas?

Rikspolisstyrelsen, Polisavdelningen, Utredning och lagföring

BLUFFFAKTUROR

gränslandet civilrätt/straffrätt

CIVILRÄTT

avtal i botten, t.ex.

- när fakturan är märkt "erbjudande"
- man får ungefär det man avtalat om/fel i vara

GRÄZON

t.ex. avtal per telefon, vissa delar spelas in, ibland handling som faxas för underskrift - kunden får inte det som den tycker sig ha avtalat om

svårigheter bevisa rekvisiten

STRAFFÄTT

Objektiva rekvisit

- vilseledande
- förmögens-överföring

Subjektivt rekvisit

- uppsåt

Faktura skickas, men det finns ingen vara eller tidigare kontakt

Polisen
Rikspolisstyrelsen

2012-02-15

2